

การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน
ของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

นางสาวลักษณีย์ มูลเมือง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

**Assessment Cooperatives Management on Service Cooperatives Internal Control
of District Agricultural Cooperatives in Phayao Province**

Mrs.Saovalux Moonmueang

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2020

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์
การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

ผู้ศึกษา นางสาวลักษณ์ มูลเมือง **รหัสนักศึกษา** 2629001534 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วิลาวัลย์ ศิลปพร **ปีการศึกษา** 2563

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา 2) คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา และ 3) เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้แทนสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จำนวน 6 สหกรณ์และรายงานทางการเงินของสหกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) แบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ 2) แบบเก็บข้อมูลทางการเงินเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าสัดส่วน และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา พบว่า 1) สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยามีระยะเวลาดำเนินงาน 13-46 ปี จำนวนสมาชิก 672-4,807 คน คณะกรรมการ 9-11 คน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ 7-26 คน ส่วนใหญ่มีทุนดำเนินงานเพิ่มขึ้น ดำเนินธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจการรับฝากเงิน และธุรกิจแปรรูป สหกรณ์มีผลการดำเนินงานกำไรสุทธิ 4 สหกรณ์ ขาดทุน 2 สหกรณ์ สาเหตุที่สหกรณ์มีผลการดำเนินงานขาดทุนเนื่องจากมีต้นทุนขายสูงในธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายโดยเฉพาะสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง และมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าเก่าเสื่อมสภาพ ในธุรกิจรวบรวมผลผลิต 2) คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน 15 ด้าน ผลการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในอยู่ในระดับดี 4 สหกรณ์ และพอใช้ 2 สหกรณ์ มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติ ณ จุดควบคุมน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดสวัสดิการ 4 สหกรณ์ รองลงไปคือ ด้านการมีส่วนร่วม 1 สหกรณ์ และด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน 1 สหกรณ์ 3) สหกรณ์ที่มีคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงกว่าสหกรณ์ที่มีคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในระดับพอใช้ และสหกรณ์ที่มีคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในระดับพอใช้ มีค่าเฉลี่ยอัตรากำไรสุทธิ และค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงกว่าสหกรณ์ที่มีคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในระดับดี

คำสำคัญ การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ คุณภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์การเกษตร พะเยา

Independent Study title: Assessment of the Internal Control Results of District Agricultural Cooperatives in Phayao Province

Author: Mrs.Saovalux Moonmueang; **ID:** 2629001534;

Degree: Master of Business Administration (Cooperative);

Independent Study advisors: Wilawan Sillapasorn, Associate Professor

Academic year: 2020

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general conditions and performance results of district level agricultural cooperatives in Phayao 2) cooperative management quality regarding internal control of district agricultural cooperative in Phayao province and 3) cooperative management quality in regards to internal control in comparison with operational efficiency of district agricultural cooperatives in Phayao province.

The population of this study was representatives from 6 district agricultural cooperatives in Phayao province along with the cooperatives' financial reports. Tools used in this study included 1) cooperative management regarding internal control assessment form of Cooperative Promotion Department 2) financial data collection for operation efficiency analysis of cooperatives. Data was analyzed by using statistics such as frequency, proportion, and mean.

The results of the study revealed that 1) district agricultural cooperatives in Phayao province had operation period between 13-46 years with the number of members of 672-4,807 people, committees of 9-11 people, and cooperative officers of 7-26 people. Most of the cooperatives had increased their operational capital. They operated credit business, purchasing business, product collection business, money deposit business, and processing business. The cooperatives had the operation results with 4 cooperatives in profit and 2 cooperatives in deficit. The reasons for the deficit for the cooperatives were from high costs in purchasing business especially in fuel products and from expenses about worn out products in the product collection business. 2) For cooperative management quality in regards to internal control in 15 aspects, the internal control assessment results showed that 4 cooperatives were at the good level while 2 cooperatives were at the fair level. The least proportional value of practice at the control point was on the aspect of benefits in 4 cooperatives. Second to that was on participation aspect in 1 cooperative and operation result follow-up in 1 cooperative. 3) Cooperatives with good level of cooperative management quality in internal control had the average higher return on assets in comparison with the cooperative in the fair level. The cooperatives with fair level of cooperative management quality in internal controls had the average of net profit ration and the average of return on equality higher than the cooperative in the good level.

Keywords: Assessment of cooperative management, internal quality control, agricultural cooperative, Phayao

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุม ภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ วิชาวัลย์ ศิลปพร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำและติดตามการทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิด จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ และรองศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขข้อผิดพลาดของรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ คณาจารย์จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ แขนงวิชาสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์ ให้คำแนะนำ ปรึกษา และให้กำลังใจตลอดการศึกษาที่ผ่านมา ขอขอบคุณคณะกรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด ซึ่งผู้ศึกษาได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อน นักศึกษารุ่น 13 หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาสหกรณ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่คอยติดตามให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการศึกษา จนทำให้การศึกษา ค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้จัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อไป

เสาวลักษณ์ มูลเมือง

สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2	
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน	9
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการควบคุมภายใน	20
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน	26
บริบทของสหกรณ์การเกษตร	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการศึกษา	34
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	34
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
สภาพทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา	38
การวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านควบคุมภายในของ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา	43
การวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ในภาพรวม	44
การวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา เป็นรายสหกรณ์	63
การเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ...	77
บทที่ 5	
สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปการศึกษา.....	84
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	92
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	100
ประวัติผู้ศึกษา	139

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด.....	39
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด.....	39
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด.....	40
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรปง จำกัด.....	41
ตารางที่ 4.5 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด.....	42
ตารางที่ 4.6 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสัน จำกัด.....	43
ตารางที่ 4.7 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน.....	44
ตารางที่ 4.8 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี.....	45
ตารางที่ 4.9 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านงานการเงิน.....	47
ตารางที่ 4.10 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำบัญชี.....	48
ตารางที่ 4.11 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำบัญชี.....	49
ตารางที่ 4.12 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจสินเชื่อ.....	49
ตารางที่ 4.13 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจการซื้อ.....	51
ตารางที่ 4.14 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจการขาย.....	53
ตารางที่ 4.15 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน.....	55
ตารางที่ 4.16 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจแปรรูป.....	57
ตารางที่ 4.17 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดสวัสดิการ.....	59
ตารางที่ 4.18 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านเรื่องอื่นๆ.....	60
ตารางที่ 4.19 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำแผน.....	61
ตารางที่ 4.20 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง.....	62
ตารางที่ 4.21 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการมีส่วนร่วม.....	62
ตารางที่ 4.22 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ของสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด.....	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ของสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด	65
ตารางที่ 4.24 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ของสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด	67
ตารางที่ 4.25 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ของสหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด	69
ตารางที่ 4.26 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ของสหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด	70
ตารางที่ 4.27 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ของสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด	72
ตารางที่ 4.28 ค่าสัดส่วนของรายการที่ปฏิบัติด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์ การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา.....	74
ตารางที่ 4.29 ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์ การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ในแต่ละด้าน.....	76
ตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิของ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา.....	77
ตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน ต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา.....	78
ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน ต่อส่วนกองทุนของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา.....	80
ตารางที่ 4.33 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา.....	81

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	หน้า
		4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการควบคุมภายใน เป็นเครื่องมือด้านการจัดการประเภทหนึ่ง ที่ถูกนำมาใช้ในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์กร โดยใช้เป็นกลไกขั้นพื้นฐานของกระบวนการกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในหน่วยงานหรือองค์กรช่วยให้ดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ ช่วยป้องกันและรักษาทรัพย์สินขององค์กร ช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม อยู่ในกรอบของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยระบบการควบคุมภายในที่ดีจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้บริหารระดับสูงเห็นความสำคัญของการควบคุมภายใน นำระบบการควบคุมภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในองค์กร รวมถึงมีการปรับปรุงมาตรการการควบคุมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (กรมบัญชีกลาง, 2553)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ มีภารกิจกำกับดูแลสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและทันต่อสถานการณ์ ได้กำหนดให้มีการดำเนินงานแนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์มีระบบการควบคุมภายในซึ่งเป็น “กระบวนการ (process) ที่ถูกนำไปปฏิบัติโดยบุคลากรของสหกรณ์ อันมีคณะกรรมการผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ เพื่อให้องค์กรสามารถมั่นใจได้ระดับหนึ่งว่า หากได้ปฏิบัติตามกระบวนการเหล่านี้แล้ว องค์กรจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่ต้องการได้” เหตุที่ให้ความมั่นใจเต็ม 100% ไม่ได้ เพราะการปฏิบัติบางอย่างนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถส่วนตัวในการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติ บางอย่างถ้าจะทำให้เต็มที่ต้องลงทุนสูงเกินกว่าที่องค์กรจะรับได้ ก็เลยต้องทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และที่สำคัญการควบคุมภายในจะไม่ช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการควบคุมภายในและจะพยายามละเลยขั้นตอนการปฏิบัติงานต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่งผลจากการประเมินระบบการควบคุมภายในที่ดีจะช่วยให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ มั่นใจได้อย่างสมเหตุสมผลว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ ช่วยลดความเสี่ยงทางธุรกิจ รวมถึงมีการปฏิบัติตามนโยบายของคณะกรรมการดำเนินการ และช่วยให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบ ตลอดจน

ช่วยปกป้องคุ้มครองเงินทุนของสมาชิกผู้ถือหุ้นได้ (คู่มือแนะนำส่งเสริมการควบคุมภายในกรมส่งเสริมสหกรณ์, 2555)

โครงการ 1 สหกรณ์ 1 อำเภอ เป็นนโยบายของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่จะผลักดันให้สหกรณ์การเกษตรทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักทางเศรษฐกิจและสังคมระดับอำเภอในทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยให้สหกรณ์เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรจากสมาชิกและเกษตรกรในชุมชน รวมถึงทำหน้าที่ในการส่งผ่านความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากรัฐบาลไปสู่ประชาชน โดยภาครัฐจะใช้กลไกสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่และส่งเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ให้มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้เพียงพอจนสามารถปลดหนี้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสหกรณ์ที่ผ่านการคัดเลือกให้เป็นสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอจะต้องมีความพร้อมทั้งในด้านการบริหารจัดการองค์กรและการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้สามารถดูแลอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิก และทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละชุมชนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป (แนวทางการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561)

สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ มีการดำเนินธุรกิจเพื่อเตรียมความพร้อมเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และทำหน้าที่รองรับนโยบายจากภาครัฐเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร ทำให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอมีการดำเนินธุรกิจหลายด้าน และมีปริมาณธุรกิจที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การดำเนินงานมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดโอกาสในการทุจริตได้ง่าย หรือทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสหกรณ์จึงต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีในสหกรณ์ โดยให้แทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติ เพราะการควบคุมภายในจะช่วยป้องกันความเสียหาย ความสูญเสีย และความทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้น และทำให้การดำเนินงานสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561)

สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบจังหวัดพะเยา มีทั้งหมด 6 สหกรณ์ ดำเนินธุรกิจตามวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์รวม 6 ด้าน ได้แก่ การรับฝากเงิน การให้เงินกู้ การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย การรวบรวมผลผลิต การแปรรูปผลิตผล การให้บริการและส่งเสริมการเกษตร ปริมาณธุรกิจในภาพรวมของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา เฉลี่ยแล้วอยู่ที่ปีละ 362,466,290.40 บาท โดยสหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานมีกำไรสุทธิจำนวน 3 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรปง จำกัด มีผลการดำเนินงานขาดทุน จำนวน 3 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด ซึ่งผลการ

ตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์ผู้สอบบัญชีได้ให้ข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการตรวจสอบ เกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายในด้านการบริหารจัดการทั่วไป ได้แก่ การปฏิบัติไม่เป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับที่กำหนด การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนงบประมาณ ไม่มีการสอบทานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และการลงมติการประชุมไม่ชัดเจน และด้านการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ เอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการดำเนินธุรกิจไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ การดำเนินธุรกิจไม่เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน และการดำเนินธุรกิจที่ขัดต่อระเบียบที่กำหนด ซึ่งจุดอ่อนของการไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ ว่ามีโอกาที่จะเกิดความเสียหาย ความสูญเปล่า รวมไปถึงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น และอาจทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะใช้ข้อมูลการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำ กำกับดูแล และส่งเสริมสหกรณ์ให้มีการบริหารจัดการด้านการควบคุมภายในที่ดีขึ้น (รายงานผลการดำเนินงานประจำปี สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา อันจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเสนอแนะเพื่อให้ผู้บริหารสหกรณ์มีการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในที่ดีขึ้นไป อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการแนะนำ กำกับ ส่งเสริมสหกรณ์ สำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

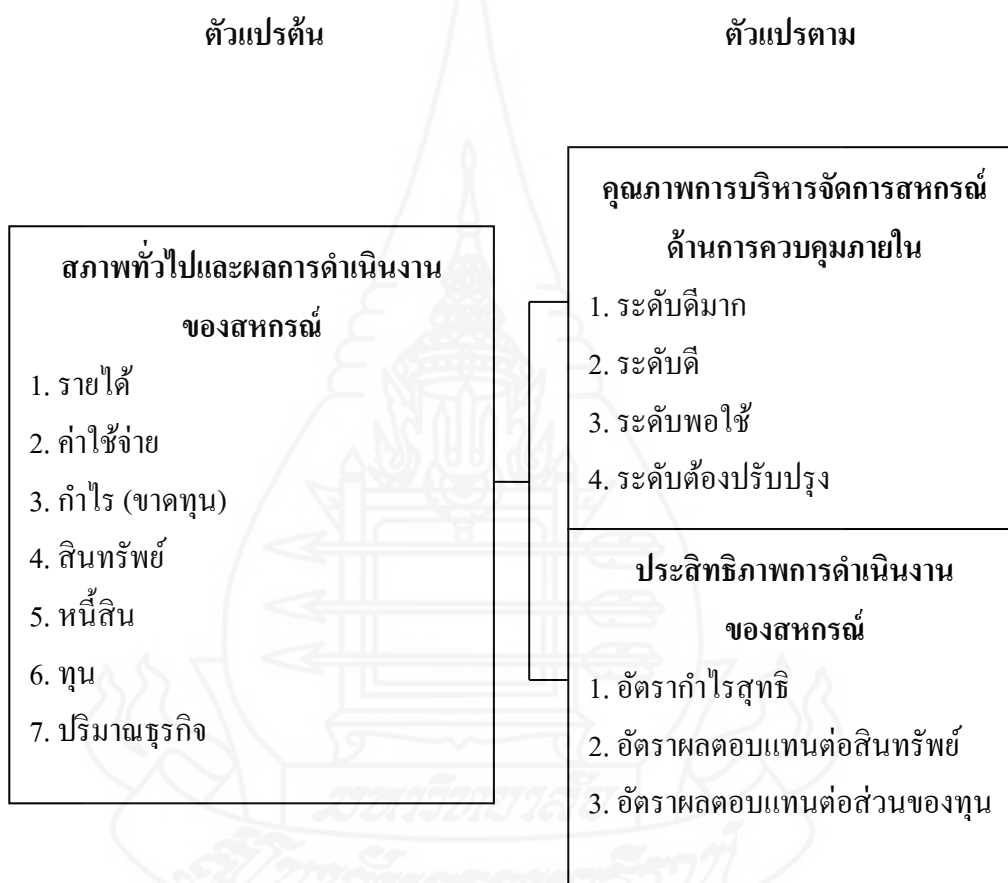
2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

2.2 เพื่อศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

2.3 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา นักศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาได้ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ เป็นการศึกษาการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ครอบคลุม 6 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอจุน อำเภอปง อำเภอเชียงม่วน และอำเภอเชียงคำ

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

4.2.1 ผู้แทนของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จำนวน 6 สหกรณ์ ๆ ละ 1 คน ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด

4.2.2 รายงานทางการเงินของสหกรณ์ ปี 2561 - 2563 ของสหกรณ์ทั้ง 6 สหกรณ์

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ 15 ด้าน คือ 1) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน 2) ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี 3) ด้านงานการเงิน 4) ด้านการจัดทำบัญชี 5) ด้านการจัดทำงบดุล 6) ด้านธุรกิจสินเชื่อ 7) ด้านธุรกิจการซื้อ 8) ด้านธุรกิจการขาย 9) ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน 10) ด้านธุรกิจแปรรูป 11) ด้านการจัดสวัสดิการ 12) ด้านเรื่องอื่นๆ 13) ด้านการจัดทำแผน 14) ด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง 15) ด้านการมีส่วนร่วม

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2564 ถึง เดือนกรกฎาคม 2564

5. นวัตกรรมพิเศษ

5.1 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

5.2 สภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ หมายถึง ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย กำไร (ขาดทุน) สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน และปริมาณธุรกิจของสหกรณ์

5.3 การควบคุมภายในของสหกรณ์ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดร่วมกันโดยคณะกรรมการดำเนินการ ตลอดจนพนักงานของสหกรณ์ทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า วิธีการหรือการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้นั้นจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน

5.4 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน หมายถึง การที่สหกรณ์มีการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามรายการในแนวทางการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ใน 15 ด้าน ได้แก่

1) การติดตามผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่สหกรณ์มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น เพื่อเทียบกับแผนงานที่ได้วางไว้ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 7 รายการ

2) การจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง การที่สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนต่างๆ ตามรายการที่กฎหมายกำหนด พร้อมทั้งการเก็บรักษา เช่น ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนหุ้น และมีการจัดทำรายงานประจำปีแสดงผลการดำเนินงานเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 13 รายการ

3) งานการเงิน หมายถึง สหกรณ์มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับ-จ่าย และการเก็บรักษาเงินของสหกรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 8 รายการ

4) การจัดทำบัญชี หมายถึง สหกรณ์มีการจัดทำบัญชีตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด และการเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 5 รายการ

5) การจัดทำบุคคล หมายถึง สหกรณ์มีการจัดทำบุคคลอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุกรอบ 12 เดือน ซึ่งถือเป็นรอบปีบัญชีสหกรณ์ ตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 2 รายการ

6) **ธุรกิจสินเชื่อ** หมายถึง สหกรณ์ดำเนินการเกี่ยวกับการจ่ายเงินกู้แก่สมาชิกและการรับชำระหนี้ ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 16 รายการ

7) **ธุรกิจการซื้อ** หมายถึง สหกรณ์ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายตามความต้องการของสมาชิก ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 18 รายการ

8) **ธุรกิจการขาย** หมายถึง สหกรณ์มีการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกเพื่อจัดจำหน่าย ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 13 รายการ

9) **ธุรกิจการรับฝากเงิน** หมายถึง สหกรณ์ทำหน้าที่รับฝากเงินจากสมาชิกและหรือจากสหกรณ์อื่น ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 12 รายการ

10) **ธุรกิจแปรรูป** หมายถึง สหกรณ์มีการดำเนินงานด้านการให้บริการแปรรูป ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 12 รายการ

11) **การจัดสวัสดิการ** หมายถึง สหกรณ์มีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีสำหรับจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น ค่ารักษาพยาบาล ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 7 รายการ

12) **เรื่องอื่นๆ** หมายถึง สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น ซึ่งตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดและได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ซึ่งต้องสอดคล้องกับข้อบังคับของสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 2 รายการ

13) **การจัดทำแผน** หมายถึง สหกรณ์มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 4 รายการ

14) **การแก้ไขข้อบกพร่อง** หมายถึง สหกรณ์มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของสหกรณ์หากได้รับรายงานข้อบกพร่องจากผู้ตรวจการสหกรณ์หรือผู้สอบบัญชีสหกรณ์ พร้อมรายงานผลการแก้ไขให้สหกรณ์จังหวัดหรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ทราบทุกเดือน มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือจุดควบคุมจำนวน 2 รายการ

15) การมีส่วนร่วม หมายถึง บุคลากรของสหกรณ์ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์ มีรายละเอียดของการปฏิบัติหรือ จุดควบคุมจำนวน 5 รายการ

5.5 การวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน หมายถึง การหาค่าสัดส่วนของจำนวนรายการที่ปฏิบัติทั้งหมด ต่อจำนวนรายการที่เป็นจุดควบคุมทั้งหมด ตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ เทียบกับเกณฑ์การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

5.6 จำนวนรายการที่เป็นจุดควบคุมทั้งหมด หมายถึง จำนวนรายการควบคุมภายใน ตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน 15 ด้าน จำนวน 126 รายการ โดยหากรายการใดที่สหกรณ์ไม่ได้ทำจะไม่นำมาคำนวณรวมด้วย

5.7 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ หมายถึง ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัด อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน เพื่อใช้เปรียบเทียบกับคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา นำผลการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์ให้ดีขึ้น

6.2 ผู้บริหารสหกรณ์อื่น นำผลการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์

6.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้ในการแนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ได้ปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในให้ไปสู่การปฏิบัติที่ดีและเหมาะสม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้ทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการควบคุมภายใน
3. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน
4. บริบทของสหกรณ์การเกษตร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

1.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน

คณะกรรมการขององค์การวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพด้านการบัญชีและการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกา (The Committee of Sponsoring Organization of the tread way Commission – COSO) ได้ให้ความหมายและวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในไว้ว่า (จันทนา สาขากร และคณะ, 2557, น. 1)

การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดขึ้นร่วมกัน โดยคณะกรรมการผู้บริหาร ตลอดจนพนักงานขององค์กร ในทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า วิธีการหรือการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุม ซึ่งมี 3 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน (Effectiveness and Efficiency of operation)
- 2) ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน (Reliability of financial reporting)
- 3) การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อกำหนด กฏระเบียบ และข้อบังคับ (Compliance with Laws and Regulation)

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (2552, น. 1) ได้ให้ความหมายของการควบคุมภายในไว้ว่า การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้กำกับดูแล ฝ่ายบริหารและบุคลากรของหน่วยรับตรวจจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า การดำเนินงานของหน่วยรับตรวจจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน ดังต่อไปนี้

1) ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ได้แก่ การดำเนินงานและการใช้ทรัพยากรของหน่วยตรวจรับให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งรวมถึงการดูแลทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลือง หรือการทุจริตในหน่วยรับตรวจ

2) ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน ได้แก่ การจัดทำรายงานทางการเงินที่ใช้ภายในและภายนอกหน่วยตรวจรับให้เป็นไปอย่างถูกต้องเชื่อถือได้และทันเวลา

3) การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับหน่วยรับตรวจ รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบายและวิธีการปฏิบัติงานที่หน่วยรับตรวจได้กำหนดขึ้น

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2551, น. 32) ได้ให้ความหมายของการควบคุมภายในไว้ว่า

การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการซึ่งร่วมกันปฏิบัติให้บังเกิดผลโดยคณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคคลอื่นๆ ขององค์กร ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมี 3 ประการ ดังนี้

1) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน หรือวัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติงาน (Operation) เป็นการควบคุมโดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

2) ความเชื่อถือได้ของรายงานการเงินการบัญชี หรือวัตถุประสงค์ด้านการรายงานทางการเงิน (Financial Reporting Objective) หมายถึง การควบคุมภายในโดยมีวัตถุประสงค์ว่ารายงานงบการเงินที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน ทั้งที่เป็นรายงานประจำปีและไตรมาส มีการจัดทำให้เชื่อถือได้ การจัดประเภทและเปิดเผยข้อมูลถูกต้องเหมาะสม เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและไม่แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ

3) การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง หรือวัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Compliance Objective) ผู้บริหารต้องมั่นใจว่าองค์กรได้ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ สัญญา เพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้อง การถูกยกเลิกสัญญา รวมถึงการเสียชื่อเสียงหรือเกิดความเสียหายอื่นแก่องค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, น. 18) ได้ให้ความหมายของการควบคุมภายใน ไว้ว่า การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการที่ผู้กำกับดูแล ฝ่ายบริหารและบุคลากรของหน่วยงานกำหนดให้มีขึ้น เพื่อให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า การดำเนินงานของหน่วยรับตรวจจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานทำให้การดำเนินการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดความผิดพลาดในการดำเนินงาน ขจัดความสิ้นเปลืองทรัพยากรที่อาจเกิดขึ้น
- 2) ทำให้การจัดทำรายงานทางการเงินเป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส ทันต่อเวลาและเชื่อถือได้
- 3) ทำให้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องได้มีการยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

อุษณา ภัทรมนตรี (2550, น. 62) ได้ให้ความหมายของการควบคุมภายใน ไว้ว่า การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่มีผลต่อทุกคนตั้งแต่คณะกรรมการองค์กร ฝ่ายบริหารทุกระดับและพนักงานทุกคนในองค์กรสร้างขึ้นเพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน ในด้านดังต่อไปนี้

- 1) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของปฏิบัติงาน
- 2) ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินการบัญชี
- 3) การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

จากความหมายและวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในดังกล่าว สรุปได้ว่าการควบคุมภายใน (Internal Control) เป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าสามารถทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างราบรื่น โดยการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันเวลา รวมถึงมีการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

1.2 องค์ประกอบของการควบคุมภายใน

ตามแนวทางของการควบคุมภายในของ COSO 2013 ได้วางองค์ประกอบของการควบคุมภายในประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยที่องค์ประกอบทั้ง 5 ประการ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน โดยมีสภาพแวดล้อมของการควบคุมเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์ประกอบอื่นๆ

และทุกองค์ประกอบมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานกำหนดไว้ องค์ประกอบของการควบคุมภายในทั้ง 5 ประการ มีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, 2552, น. 7-19)

1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control Environment) เป็นเรื่องพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการบริหารหน่วยงาน ผู้กำกับดูแล ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานต้องร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้บุคลากรในทุกระดับให้ความสำคัญกับการควบคุมภายใน เป็นการสร้างความตระหนัก (Control Consciousness) แก่บุคลากรทุกฝ่ายในหน่วยงาน ดังนั้นสภาพแวดล้อมของการควบคุมที่ดี คือ สภาพแวดล้อมที่บุคคลทุกคนยึดถือและปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจริยธรรม มีความรับผิดชอบและเข้าใจขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามแนวทางในการปฏิบัติงาน ปัจจัยของสภาพแวดล้อมของการควบคุมต่างๆ มีดังนี้

(1) ความซื่อสัตย์และจริยธรรม ในการดำเนินงานความซื่อสัตย์และจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ หากในหน่วยงานบุคลากรมีความซื่อสัตย์และมีจริยธรรมเป็นจำนวนมากจะมีส่วนช่วยให้หน่วยงานเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป โดยเริ่มจากผู้บริหารที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการแสดงออก คำพูด และการกระทำ

(2) การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารควรกำหนดระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์บุคลากรในตำแหน่งต่างๆ มีการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยการจัดทำเอกสารบรรยายลักษณะงาน (Job Description) คือ การจัดทำคุณลักษณะงานเฉพาะตำแหน่งของบุคลากรตำแหน่งต่างๆ ให้อย่างชัดเจน

(3) คณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการตรวจสอบ ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการกำกับดูแลให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพได้ โดยการตรวจสอบและสอบทานการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

(4) ปรัชญาและรูปแบบการบริหารของผู้บริหาร คือ แนวคิด ทศนคติ วิธีการปฏิบัติงานที่นำมาใช้ในการบริหารงาน ทั้งนี้ปรัชญาและรูปแบบบริหารย่อมมีความแตกต่างกันตามแนวคิดของผู้บริหารซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลกระทบต่อการควบคุมภายในได้

(5) โครงสร้างองค์กร เป็นการกำหนดลำดับของการบริหาร การควบคุม ความรับผิดชอบ การรายงานผลและความรับผิดชอบของบุคลากรในหน่วยงาน โครงสร้างองค์กรที่ดีจะต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถของบุคลากร ซึ่งการจัดวางโครงสร้างที่ดีนั้นจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(6) การมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นการกระจายอำนาจของผู้บริหารไปยังผู้ปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสมกับความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง ลักษณะของกิจกรรม และควรมีการจัดทำเอกสารบรรยายลักษณะงานของบุคลากรทุกระดับ มีการควบคุม พร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(7) นโยบายและวิธีบริหารงานบุคคล ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงประสิทธิผลของการควบคุมภายใน คือ บุคลากร ฉะนั้น ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติงานด้านบุคลากร พร้อมทั้งเผยแพร่แนวทางและหลักเกณฑ์ให้บุคลากรทราบ

2) การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) เป็นกระบวนการระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยง การค้นหา และการนำวิธีการควบคุมมาใช้ในการป้องกันและลดความเสี่ยง เพื่อให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ขั้นตอนในการประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย

(1) ระบุปัจจัยเสี่ยง (Event Identification) การระบุปัจจัยเสี่ยงเป็นการระบุถึงสาเหตุที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกที่อาจส่งผลให้เกิดความเสียหาย ความผิดพลาดที่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

(2) วิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis) มีการวิเคราะห์ได้หลายวิธี เช่น การวัดความเสี่ยงเป็นตัวเลข การประมาณ โอกาสและความถี่ในการเกิดความเสี่ยง ผู้บริหารควรจัดลำดับความเสี่ยงตามวิธีการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่หน่วยงานเลือกใช้ว่าความเสี่ยงใดที่เป็นความเสี่ยงที่สำคัญและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แม้ว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอาจมีจำนวนเงินที่น้อย แต่หากเกิดบ่อยครั้งก็อาจส่งผลเสียหายได้

(3) การจัดการความเสี่ยง (Risk Response) เป็นการกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงที่มีความสำคัญ โดยผู้บริหารควรกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงโดยคำนึงถึงต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นให้คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่หน่วยงานจะได้รับ

3) กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) คือ นโยบาย ระเบียบ วิธีปฏิบัติ มาตรการต่าง ๆ ที่ผู้บริหารได้กำหนดขึ้นให้บุคลากรนำไปปฏิบัติเพื่อลดหรือควบคุมความเสี่ยง เช่น การสอบทานงาน การดูแลป้องกันทรัพย์สิน การแบ่งแยกหน้าที่ เป็นต้น

กิจกรรมการควบคุมมีอยู่ในทุกหน้าที่และทุกระดับของการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีกิจกรรมการควบคุมให้เหมาะสมและเพียงพอ มีความสัมพันธ์กับลักษณะของความเสี่ยง ซึ่งกิจกรรมการควบคุมแต่ละหน่วยงานอาจมีความแตกต่างกันได้ สำหรับกิจกรรมการควบคุมที่ปฏิบัติโดยทั่วไป มีดังนี้

(1) การกำหนดนโยบายและระเบียบวิธีปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดนโยบาย แผนงาน ระเบียบ และวิธีปฏิบัติ ในการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน รวมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ

(2) การสอบทานโดยผู้บริหาร เป็นกิจกรรมการควบคุมที่ผู้บริหารควรทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การสอบทานอาจเป็นการสอบทานโดยผู้บริหารสูงสุด ซึ่งอาจมุ่งเน้นไปที่การบรรลุวัตถุประสงค์ในภาพรวมของหน่วยงาน โดยการเปรียบเทียบกับผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ในส่วนการสอบทานโดยผู้บริหารระดับรองลงมานั้น เป็นการสอบทานการปฏิบัติงานตามประเภทของงานหรือกิจกรรมด้านใดด้านหนึ่ง โดยเปรียบเทียบเป้าหมายที่หน่วยงานวางไว้

(3) การควบคุมการประมวลผลข้อมูล ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลทางบัญชีการเงิน และข้อมูลอื่นๆ ในการประกอบการตัดสินใจทางการบริหารจัดการ ฉะนั้น ข้อมูลที่จำเป็นจะต้องมีการควบคุมการประมวลผลให้เหมาะสม เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ถูกต้อง และมีเนื้อหาที่เพียงพอให้ผู้บริหารใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

(4) การอนุมัติ เป็นการมอบอำนาจของผู้บริหารในการดำเนินงานให้กับผู้บริหารระดับรองลงมาปฏิบัติงานแทน ในการมอบอำนาจต้องมีการกำหนดขอบเขตอำนาจ การอนุมัติให้มีความชัดเจน โดยการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรและประกาศให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับทราบว่าผู้ใดที่ได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติงานแทนผู้บริหาร

(5) การดูแลป้องกันทรัพย์สิน การดูแลป้องกันทรัพย์สินเป็นการป้องกันทรัพย์สินจากการสูญหาย การทุจริต การนำไปใช้ประโยชน์จากผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผู้บริหารควรมีการดูแลป้องกันทรัพย์สินให้มีความรัดกุมและเพียงพอ ควรจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน มีการตรวจนับและปรับปรุงทรัพย์สินให้มีความถูกต้อง

(6) การแบ่งแยกหน้าที่ เป็นการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในงานที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย โดยไม่ให้บุคคลคนเดียว ปฏิบัติงานนั้นตั้งแต่ต้นจนจบ มีการสอบทาน ควบคุม การสับเปลี่ยนหน้าที่ เพื่อเป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงที่จะเกิดจากข้อผิดพลาด หรือการทุจริตภายในหน่วยงานเกิดขึ้น

(7) การจัดทำเอกสารหลักฐาน เป็นการจัดทำเอกสารที่มีความสำคัญเพื่อให้บุคลากรเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน สามารถค้นคว้า ตรวจสอบและอ้างอิงได้

4) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication) สารสนเทศ คือ ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผล และถูกจัดให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการใช้งาน การสื่อสาร คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การควบคุมภายในที่ดีจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยสนับสนุนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรภายในองค์กรและช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5) การติดตามและประเมินผล (Monitoring) เป็นกระบวนการประเมินคุณภาพ การปฏิบัติงานและประเมินประสิทธิผลการควบคุมภายในของหน่วยงานว่าระบบการควบคุมภายในที่หน่วยงานได้กำหนดหรือออกแบบมีความเหมาะสมและเพียงพอ มีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในจริง โดยมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องทำให้สามารถแก้ไขได้ทันทีและทันเวลา โดยการติดตามและประเมินผล มีการติดตาม ดังนี้

(1) การติดตามในระหว่างการปฏิบัติ โดยทั่วไปการควบคุมภายในจะได้รับการออกแบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง รวมเป็นส่วนเดียวกันและอยู่ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามปกติของหน่วยงาน การติดตามผลครอบคลุมทุกกิจกรรมและต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติงาน

(2) การประเมินผลเป็นรายครั้ง เป็นการติดตามประเมินผลเป็นงวดเวลาที่หน่วยงานกำหนดขึ้นตามความเหมาะสม เพื่อประเมินประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในในงวดระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม โดยสามารถทำได้ ดังนี้

(2.1) การประเมินการควบคุมด้วยตัวเอง

(2.2) การประเมินการควบคุมอย่างเป็นอิสระ

องค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO 2013 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีการเพิ่มหลักการในแต่ละองค์ประกอบหลักของการควบคุมภายในออกมาเป็นข้อๆ จำนวน 17 หลักการ ดังนี้ (จันทนา สาขากร และคณะ, 2557, น. 9-12)

1) องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม ประกอบด้วย 5 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 1 กิจการควรแสดงถึงการยึดมั่นในคุณค่าของความซื่อตรงและจริยธรรม

หลักการที่ 2 ผู้กำกับดูแลกิจการ แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและมีหน้าที่กำกับดูแลให้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงการควบคุมภายใน รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

หลักการที่ 3 กิจการจัดให้มีโครงสร้างองค์กร สายการบังคับบัญชา อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่เหมาะสมในการบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ

หลักการที่ 4 กิจการแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการสร้างแรงจูงใจพัฒนาและรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจการ

หลักการที่ 5 กิจการกำหนดให้มีบุคลากรมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายในเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ

2) องค์ประกอบที่ 2 การประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย 5 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 6 กิจการระบุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในของการทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจการไว้อย่างชัดเจนและเพียงพอที่จะสามารถระบุและประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

หลักการที่ 7 กิจการระบุความเสี่ยงที่มีผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การควบคุมภายในอย่างครอบคลุม และวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงนั้น

หลักการที่ 8 กิจการพิจารณาโอกาสที่อาจเกิดการทุจริต เพื่อใช้ประกอบการประเมินความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

หลักการที่ 9 กิจการระบุและประเมินการเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบการควบคุมภายใน

3) องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการควบคุม ประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 10 กิจการระบุและพัฒนากิจกรรมการควบคุม เพื่อลดความเสี่ยงในการบรรลุวัตถุประสงค์ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ 11 กิจการระบุและพัฒนากิจกรรมการควบคุมทั่วไปด้านเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์

หลักการที่ 12 กิจการจัดให้มีกิจกรรมการควบคุม โดยกำหนดไว้ในนโยบายประกอบด้วยผลสำเร็จที่คาดหวังและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

4) องค์ประกอบที่ 4 สารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 13 กิจการจัดทำหรือจัดหาและใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพเพื่อสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามการควบคุมภายในที่กำหนด

หลักการที่ 14 กิจการมีการสื่อสารภายในเกี่ยวกับสารสนเทศ รวมถึงวัตถุประสงค์และความรับผิดชอบที่มีต่อการควบคุมภายในซึ่งมีความจำเป็นในการสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามการควบคุมภายในที่กำหนด

หลักการที่ 15 กิจการมีการสื่อสารกับบุคคลภายนอกเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามการควบคุมภายในที่กำหนด

5) องค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมการติดตามผล ประกอบด้วย 2 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 16 กิจการระบุ พัฒนา และดำเนินการประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน และหรือการประเมินผลเป็นรายครั้งตามที่กำหนด เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบของการควบคุมภายใน

หลักการที่ 17 กิจการประเมินผลและสื่อสารข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนของการควบคุมภายในอย่างทันเวลาต่อฝ่ายบริหารและผู้กำกับดูแล เพื่อให้ผู้รับผิดชอบสามารถตั้งการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

1.3 การควบคุมภายในของสหกรณ์

1.3.1 ความหมายของการควบคุมภายในของสหกรณ์

การควบคุมภายในของสหกรณ์ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ และบุคลากรของสหกรณ์ได้ร่วมกันกำหนดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า (นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ, 2557, น. 40)

1) สหกรณ์ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสหกรณ์รวมถึง การดูแลทรัพย์สิน ไม่ให้สูญหายหรือใช้ไปในทางที่ไม่เหมาะสม

2) รายงานทางการเงินของสหกรณ์มีความถูกต้องเชื่อถือได้

3) สหกรณ์ปฏิบัติตามกฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 ความสำคัญของการควบคุมภายในของสหกรณ์

การควบคุมภายในของสหกรณ์เป็นกลไกสำคัญที่สร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และฝ่ายจัดการของสหกรณ์ ในการช่วยให้เกิดสิ่งต่อไปนี้ (นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ, 2557, น. 41)

1) ลดความเสี่ยงทางธุรกิจให้แก่สหกรณ์

2) ปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินของสหกรณ์ไม่ให้สูญหายหรือรั่วไหล หรือจากการทุจริตประพฤติมิชอบ

3) ให้รายงานทางการเงินของสหกรณ์มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ

4) ให้บุคลากรของสหกรณ์ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

5) ให้สหกรณ์ดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดสรรทรัพยากรของสหกรณ์อย่างสมประโยชน์และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

6) ปกป้องคุ้มครองเงินค่าหุ้นของสมาชิกของสหกรณ์ให้ปลอดภัยและเกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่า

1.3.3 องค์ประกอบของการควบคุมภายในของสหกรณ์

การควบคุมภายในของสหกรณ์ที่มีประสิทธิผลจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ตามแนวคิดของโคโซว์ คือ

- 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control Environment)
- 2) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
- 3) กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)
- 4) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)
- 5) การติดตามและการประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ควรวางระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ให้ครบทั้ง 5 ประการข้างต้น และทุกองค์ประกอบของการควบคุมภายในสหกรณ์ได้มีการถือปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถอธิบายแยกแต่ละองค์ประกอบของการควบคุมภายใน ดังนี้ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, 2557, น. 42-45)

1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม หมายถึง สภาพหรือปัจจัยต่างๆ ซึ่งเอื้อให้การควบคุมภายในดำเนินไปตามที่สหกรณ์มุ่งหวัง เป็นการสร้างบรรยากาศการควบคุมเพื่อส่งเสริมให้ทุกคนในสหกรณ์ได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการควบคุมภายใน เช่น คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และฝ่ายจัดการของสหกรณ์ได้ให้ความสำคัญต่อความซื่อสัตย์สุจริตและจริยธรรมในการดำเนินสหกรณ์ ความรู้ความสามารถของผู้บริหาร ปรัชญาการทำงานของผู้บริหาร นโยบายการจัดการด้านบุคลากร การจัดโครงสร้างของสหกรณ์อย่างเหมาะสม การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่อย่างชัดเจน การมีนโยบายและระเบียบปฏิบัติที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้สภาพแวดล้อมของการควบคุมจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผล

2) การประเมินความเสี่ยง สหกรณ์ทุกประเภทไม่ว่าขนาดเล็กหรือใหญ่ ไม่ว่าจะอยู่ในอุตสาหกรรมใด หรือประกอบกิจการอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ใด ย่อมดำเนินการอยู่ท่ามกลางความเสี่ยงทางธุรกิจตลอดเวลา สาเหตุของความเสี่ยงอาจมีปัจจัยมาจากทั้งภายในและภายนอกสหกรณ์ ในการที่คณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการสหกรณ์จะนำพาสหกรณ์ให้รอดพ้นจากภัยอันตรายจากความเสี่ยง ฝ่ายจัดการสหกรณ์จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1) พิจารณาไตร่ตรองถึงลักษณะความเสี่ยง ทั้งที่สหกรณ์ประสบอยู่ หรือคาดว่าประสบ (Identification of Risks)

2.2) วิเคราะห์ว่าความเสี่ยงนั้นๆ มีผลกระทบอย่างไรต่อสหกรณ์ ตลอดจนโอกาสที่ความเสี่ยงนั้นๆ จะเกิดขึ้น (Analysis of Risks)

2.3) กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อลดความเสี่ยงนั้นๆ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม (Management of Risks)

3) กิจกรรมการควบคุม หมายถึง วิธีการและนโยบายที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และฝ่ายจัดการสหกรณ์กำหนดขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่าแนวทางที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และฝ่ายจัดการสหกรณ์ซึ่งวางไว้เพื่อลดความเสี่ยงทางธุรกิจ และเพื่อให้สหกรณ์บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจนั้น ได้รับการสนองตอบและปฏิบัติตามจากทุกคนในสหกรณ์

4) สารสนเทศและการสื่อสาร ข้อมูลที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางการเงิน การบัญชี การตลาดหรือข้อมูลอื่น รวมถึงกระบวนการในการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวไปยังบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับของสหกรณ์ และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการควบคุมภายใน

ในการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ สารสนเทศที่จำเป็นของสหกรณ์อาจจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ดังนี้

4.1) ข้อมูลด้านสมาชิก เช่น ทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้น ประวัติสมาชิก รายละเอียดด้านอาชีพหลักและอาชีพเสริม (ผลผลิตและผลิตภัณฑ์) สถานภาพสังคม ประวัติการได้รับการศึกษาอบรม สิทธิประโยชน์ รายได้ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น

4.2) ข้อมูลด้านคณะกรรมการดำเนินการ เช่น ประวัติกรรมการ ทะเบียนคู่มือการดำรงตำแหน่ง สถานภาพทางสหกรณ์ ประวัติการได้รับการศึกษาอบรม เป็นต้น

4.3) ข้อมูลด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เช่น ประวัติเจ้าหน้าที่ หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ สัญญาจ้างและหลักประกัน อาชีพคู่สมรส อายุการทำงาน ประวัติความดีความชอบ สิทธิประโยชน์ รายได้ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น

4.4) ข้อมูลด้านสหกรณ์ เช่น กฎหมายสหกรณ์ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง คำสั่ง ระเบียบและคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ ระเบียบและคำแนะนำกรมส่งเสริมสหกรณ์ ระเบียบและคำแนะนำกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ประวัติสหกรณ์ ข้อบังคับสหกรณ์ โครงสร้างสหกรณ์ ระเบียบต่างๆ ของสหกรณ์ นโยบายของสหกรณ์ แผนการดำเนินงานของสหกรณ์ งบประมาณประจำปีของสหกรณ์ รายงานประจำปีของสหกรณ์ ข้อมูลทางการเงินและ การบัญชีของสหกรณ์ รายงานการประชุมใหญ่ประจำปี รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ งบ

การเงินของสหกรณ์อย่างน้อย 3 ปี สินทรัพย์ หนี้สินของสหกรณ์ แหล่งเงินทุนของสหกรณ์ คู่มือปฏิบัติงาน ข้อมูลทางธุรกิจ นโยบายรัฐบาล เครือข่ายทางธุรกิจ ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์ กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ เป็นต้น

การสื่อสารของสหกรณ์ควรจัดทำอย่างเหมาะสม เพื่อส่งข้อมูลและสารสนเทศไปถึงผู้ที่ควรได้รับ หรือเพื่อมีไว้พร้อมสำหรับผู้ที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศนั้นเมื่อต้องการ โดยมีการรับและส่งข้อมูลและสารสนเทศแบบโต้ตอบกันได้ ทั้งนี้ การสื่อสารของสหกรณ์ควรมีการประเมินความเหมาะสมอยู่เป็นระยะๆ และกระทำต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สหกรณ์

5) การติดตามและประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการติดตามและการประเมินผลที่สหกรณ์วางไว้ เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการของสหกรณ์มั่นใจได้ว่าการควบคุมภายในยังคงดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง ได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และข้อบกพร่องได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที เช่น การกำหนดให้มีการสอบทานและรายงานเกี่ยวกับการควบคุมภายใน โดยผู้บริหารที่รับผิดชอบ และผู้ตรวจสอบภายในเป็นระยะๆ การกำหนดให้ผู้บริหารและพนักงานลงลายมือชื่อรับรองรายงานการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของสหกรณ์ เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการควบคุมภายใน

2.1 การประเมินการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์

การประเมินการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้จัดให้มีการประเมินตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในตามขอบเขตของการควบคุมภายในที่ได้กำหนดไว้ แบ่งได้เป็น 4 เรื่องใหญ่ๆ ดังนี้ (คำแนะนำแนวทางการบริหารจัดการสหกรณ์ ด้านการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์, 2550)

2.1.1 งานวางแผนติดตามและประเมินผล ประกอบด้วยกิจกรรม

1) แผนปฏิบัติงานประจำปี โดยมีมาตรการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ เช่น รับทราบและพิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน และกำหนดมาตรการแก้ไข ปรับปรุง ในกรณีที่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

2) งบประมาณรายจ่ายของสหกรณ์ โดยมีมาตรการควบคุมการใช้จ่ายภายใต้ งบประมาณรายจ่ายที่ประชุมใหญ่อนุมัติ เช่น มีการพิจารณารายการรับ - จ่าย จากรายงานผลการ ดำเนินงานของสหกรณ์ประจำเดือน

3) การประชุมใหญ่/การประชุมคณะกรรมการดำเนินการ โดยมี การดำเนินการกำหนดให้ทุกครั้งที่มีการประชุมต้องมีองค์ประชุมครบถ้วน มีวาระการประชุม มีบันทึก รายงานการประชุม มีการตรวจสอบการลงลายมือชื่อผู้เข้าประชุม ควบคุมวาระการประชุม ให้เป็นไปตามกำหนดและบันทึกรายงานการประชุมให้ถูกต้องสมบูรณ์

4) การปฏิบัติความมติสำคัญของที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ โดยมี การดำเนินการให้เป็นไปตามมติที่ประชุม รวมถึงมีการติดตามผลการปฏิบัติในที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการ

5) การกำหนดระเบียบ ต้องมีการกำหนดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และ สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และในส่วนระเบียบที่ต้องได้รับความเห็นชอบของ นายทะเบียนสหกรณ์ ต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วย

2.1.2 งานธุรการ ประกอบด้วยกิจกรรม

1) การจัดทำทะเบียนสมาชิก ให้มีการดำเนินการจัดทำทะเบียนสมาชิกตาม รายการที่กฎหมายที่กำหนด เก็บรักษาทะเบียนให้อยู่ในที่ปลอดภัยในสำนักงานและรายงาน การเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบตามที่กฎหมายกำหนด

2) จัดทำทะเบียนหุ้น ให้มีการดำเนินการจัดทำทะเบียนหุ้นตามรายการที่ กฎหมายกำหนด เก็บรักษาให้อยู่ในที่ปลอดภัยและรายงานการเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนหุ้น ตามที่กฎหมายกำหนด

3) จัดทำรายงานประจำปีของสหกรณ์ ให้มีการจัดทำรายงานประจำปี แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ในคราวที่เสนองบดุล เก็บรักษาและ ส่งสำเนาให้นายทะเบียนสหกรณ์ตามที่กฎหมายกำหนด

4) จัดรักษาเอกสารสำคัญของสหกรณ์ เอกสารสำคัญของสหกรณ์อันได้แก่ กฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับสหกรณ์ ระเบียบต่างๆ ของสหกรณ์ ใบสำคัญรับจดทะเบียนสหกรณ์ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ คำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดเก็บไว้ที่สำนักงานสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกตรวจสอบได้

5) การดูแลทรัพย์สินของสหกรณ์ ต้องมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบดูแล รักษาทรัพย์สินของสหกรณ์ จัดทำทะเบียนคุม และตรวจสอบให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2.1.3 งานการเงินบัญชี ประกอบด้วยกิจกรรม

- 1) การเงินในสหกรณ์ ต้องมีการปฏิบัติเกี่ยวกับ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์
- 2) การจัดทำบัญชี มีการจัดทำบัญชีตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ และบันทึกรายการให้เป็นปัจจุบัน พร้อมกับจัดทำเอกสารประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วน
- 3) การจัดทำงบดุล มีการจัดทำงบดุลอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุกรอบ 12 เดือน ซึ่งถือเป็นรอบปีทางบัญชีของสหกรณ์ การปฏิบัติให้มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบ และให้มีรายการตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน บัญชีกำไร/ขาดทุน

2.1.4 งานธุรกิจ/บริการและสวัสดิการ ประกอบด้วยกิจกรรม

- 1) ธุรกิจสินเชื่อ เป็นการดำเนินธุรกิจสินเชื่อตามความต้องการของสมาชิก ภายใต้อำนาจกระทำการ ข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการปฏิบัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ตามระเบียบที่กำหนด มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ จัดทำหลักฐานคำขอกู้ สัญญากู้เงิน และหลักประกันให้ถูกต้องครบถ้วน
- 2) ธุรกิจการซื้อ เป็นการดำเนินธุรกิจการซื้อตามความต้องการของสมาชิก ภายใต้อำนาจกระทำการ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ และปฏิบัติให้ครบถ้วน สมบูรณ์ตามระเบียบที่กำหนดไว้
- 3) ธุรกิจการขาย เป็นการดำเนินธุรกิจการขายตามความต้องการของสมาชิก ภายใต้อำนาจกระทำการของข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ที่ได้กำหนดไว้ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ และปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ การรวบรวมผลผลิต และจัดทำเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องครบถ้วน
- 4) การรับฝากเงิน เป็นการดำเนินการรับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น ตามที่ระเบียบกำหนด มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ และปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ จัดทำเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องครบถ้วน
- 5) ธุรกิจการแปรรูป เป็นการดำเนินธุรกิจการให้บริการแปรรูปตามความต้องการของสมาชิกภายใต้ระเบียบที่กำหนดไว้ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ มีการปฏิบัติตามระเบียบ วิธีดำเนินการแปรรูป มีการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามระบบ
- 6) ธุรกิจการให้บริการ เป็นการดำเนินกิจการให้บริการตามความต้องการของสมาชิกภายใต้อำนาจกระทำการ ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ที่กำหนดไว้โดยมีการ

กำหนดระเบียบที่เกี่ยวข้อง การมอบหมายผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานและตรวจสอบติดตามให้ การปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

7) การจัดสวัสดิการ เป็นการดำเนินการจัดสวัสดิการให้สมาชิกภายใต้ อำนาจ การกระทำการ ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ที่กำหนดไว้โดยมีการกำหนดระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานและติดตามการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ

แบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ มีทั้งหมด 15 ด้าน 126 รายการ เพื่อให้ทราบถึงสหกรณ์ได้ “ปฏิบัติ” หรือ “ไม่ปฏิบัติ” หรือ “ไม่ทำรายการนี้” ตามจุด ควบคุม หากรายการใดที่พบว่า “ไม่ปฏิบัติ” ถือว่าเป็นจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง ณ จุดควบคุมนั้นๆ โดยจะทำการประเมินในสหกรณ์ที่อยู่ในเป้าหมายของการแนะนำส่งเสริม 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการ ประเมินเพื่อให้ทราบจุดอ่อนและข้อบกพร่องของสหกรณ์เพื่อให้สหกรณ์ได้ปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจะประเมินครั้งที่ 2 โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการส่งเสริมให้สหกรณ์มีการควบคุม ภายในที่ดี คือ สหกรณ์ดำเนินการแก้ไขรายการที่เป็นจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องจากการประเมิน ให้เสร็จสิ้นทุกข้อไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 ของสหกรณ์เป้าหมาย

2.2 การประเมินการควบคุมภายในของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

การประเมินการควบคุมภายในของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรของกรมตรวจบัญชี สหกรณ์ ได้จัดให้มีการประเมินตามแบบประเมินคุณภาพสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยยึด หลักการควบคุมภายในของ COSO แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2562)

ส่วนที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม

ส่วนที่ 2 ความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม

- ด้านการเงินการบัญชี
- ธุรกิจสินเชื่อ
- ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
- ธุรกิจรวบรวมผลผลิต/แปรรูปผลิตผลทางการเกษตร และผลิตสินค้า
- ธุรกิจเงินรับฝาก
- เงินลงทุนในหลักทรัพย์
- ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
- เจ้าหนี้เงินกู้
- สมาชิกและทุนเรือนหุ้น

ส่วนที่ 3 ระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร

ส่วนที่ 4 ระบบการติดตามและประเมินผล

ในแต่ละส่วนมีเกณฑ์การวัดระดับชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับดีมาก ระดับดี ระดับพอใช้ และระดับต้องปรับปรุง

2.3 แนวคิดการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในและการให้คะแนน

การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร มีสาระสำคัญ ดังนี้ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2562)

การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เพื่อเสริมสร้างให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร มีการสอบทานระบบการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลต่อผู้บริหารสหกรณ์ในการช่วยลดความเสี่ยงทางธุรกิจ จัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ช่วยปกป้องคุ้มครองทรัพย์สิน ช่วยให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบ ตลอดจนช่วยปกป้องคุ้มครองเงินลงทุนของสมาชิกผู้ถือหุ้น ทั้งนี้ ผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรจัดเป็นชั้นคุณภาพได้ 4 ชั้น ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และต้องปรับปรุง

2.3.1 คุณภาพการควบคุมภายในดีมาก หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการที่คณะผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการออกแบบในระดับที่สมเหตุสมผลดีมาก เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพดีมาก รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ และทันเวลา ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมด้วย ทั้งนี้วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับดีมาก

2.3.2 คุณภาพการควบคุมภายในดี หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการที่คณะผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการออกแบบในระดับที่สมเหตุสมผลดี เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการดำเนินธุรกิจ เป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพดี รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ และทันเวลา ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมด้วย ทั้งนี้วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับดี

2.3.3 คุณภาพการควบคุมภายในพอใช้ หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการที่คณะผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการออกแบบในระดับที่

สมเหตุสมผลพอสมควร เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพพอใช้ รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ และทันเวลาพอสมควร ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมด้วย ทั้งนี้วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับพอใช้

2.3.4 คุณภาพการควบคุมภายในต้องปรับปรุง หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการที่คณะผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการออกแบบในระดับที่ไม่สมเหตุสมผลที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำ ข้อมูลทางการเงินที่ต้องปรับปรุง เพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้อย่างทันเวลา ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของ การควบคุม ทั้งนี้วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ซึ่งการประเมินการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน เป็นการประเมินเพียงเพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์ได้ “ปฏิบัติ” หรือ “ไม่ปฏิบัติ” หรือ “ไม่ทำรายการนี้” ตามจุดควบคุม หากรายการใดที่พบว่า “ไม่ปฏิบัติ” ถือว่าเป็นจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง ณ จุดควบคุมนั้นๆ ไม่ได้มีเกณฑ์คะแนนว่าผลการประเมินสหกรณ์มีคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในอยู่ในระดับใด จึงจำเป็นต้องใช้เกณฑ์จัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของกรมตรวจบัญชีเป็นเกณฑ์ในการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ดังนี้

เกณฑ์คะแนน คะแนนที่ได้จากการคำนวณ มีเกณฑ์คะแนนแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับดีมาก	คะแนนมากกว่า 0.95
ระดับดี	คะแนนมากกว่า 0.80 แต่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.95
ระดับพอใช้	คะแนนมากกว่า 0.60 แต่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.80
ระดับต้องปรับปรุง	คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.60

3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน

3.1 การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์

ปัทมาพร ท่อชู (2559, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การที่องค์กรสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากร ปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงกำลังคนอย่างคุ้มค่า มีการสูญเปล่าน้อยที่สุด มีลักษณะการดำเนินงานไปสู่ผลตามวัตถุประสงค์โดยประหยัดทั้งเวลา ทรัพยากร และกำลังคน

อนันท์ งามสะอาด (2554, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มีลักษณะในด้านการประหยัด เสร็จทันตามกำหนดเวลา และมีคุณภาพ

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2553, น. 109) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานที่ได้ผลผลิตหรือผลลัพธ์ตามต้องการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าของผลลัพธ์

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552, น. 3) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการกระทำการสิ่งต่างๆ ในองค์กรให้บังเกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารในจำนวนน้อยแต่ผลลัพธ์ที่ได้มีมากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป

จากความหมายสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าหรือใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 การวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยอัตราส่วนทางการเงิน

การวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของรายการในงบการเงินทั้งในงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน ซึ่งอาจเป็นรายการในงบการเงินเดียวกันหรือเป็นรายการต่างงบกันก็ได้มาเปรียบเทียบในรูปของอัตราส่วน โดยเปรียบเทียบจำนวนเงินของรายการหรือกลุ่มรายการในงบการเงินหนึ่งด้วยจำนวนเงินของอีกรายการหนึ่งหรืออีกกลุ่มรายการหนึ่งที่ปรากฏในงบการเงินเดียวกัน หรือในงบการเงินต่างกันของช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองรายการที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ในการแปลความหมายและใช้เปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ ได้ การวิเคราะห์งบการเงินโดยอัตราส่วนทางการเงิน สามารถนำผลลัพธ์ที่ได้มาแปลความหมายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ทั้งฐานะการเงิน สภาพคล่อง ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ ซึ่งแต่ละสหกรณ์อาจจะไม่ต้องใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินทุก

อัตราส่วนแล้วแต่ความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ของสหกรณ์แต่ละแห่ง (สุจิตรา พันธุมะบำรุง, 2557, น. 35-53) อัตราส่วนทางการเงินมีดังนี้

3.2.1 อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการจัดการสินทรัพย์

เป็นการวิเคราะห์ว่าสหกรณ์มีการจัดการสินทรัพย์หรือใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาข้อมูลสินทรัพย์ต่างๆ ที่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงิน และนำมาเปรียบเทียบกับยอดขายที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน หลังจากนั้นจะพิจารณาจำนวนสินทรัพย์ต่างๆ ที่สหกรณ์มีอยู่นั้นมีส่วนที่เหมาะสมหรือไม่ ดังนั้น การจัดการสินทรัพย์ที่ดีจึงควรจัดให้มีสินทรัพย์ในปริมาณเหมาะสมไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

โดยทั่วไปสินทรัพย์ที่นิยมนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย สินค้าคงเหลือ ลูกหนี้ สินทรัพย์ถาวร และสินทรัพย์รวม อัตราส่วนที่ใช้วัดมีดังนี้

1) อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover) แสดงถึงจำนวนครั้งหรือจำนวนรอบที่สินค้าคงเหลือได้ถูกขายไปในระยะเวลา 1 ปี หรือแสดงถึงจำนวนครั้งที่สหกรณ์จะต้องซื้อสินค้ามาทดแทนในระหว่างปี อัตราการหมุนของสินค้าจะวัดออกมาเป็นจำนวนครั้งหรือจำนวนรอบ ถ้าจำนวนครั้งมากและจำนวนวันน้อยก็จะเป็นผลดีต่อสหกรณ์ แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถสูงในการเปลี่ยนสินค้าเป็นเงินสด ในทางตรงกันข้ามถ้าจำนวนครั้งต่ำและจำนวนวันมากแสดงว่ามีเงินจมในสินค้าสูง

2) อัตราหมุนของลูกหนี้ (Account Receivable Turnover) แสดงถึงความสามารถของสหกรณ์ในการเก็บหนี้ โดยจะวัดในรูปของจำนวนครั้งในระหว่างปี และจำนวนวันที่เก็บหนี้ได้ อัตราส่วนนี้บ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บหนี้หรือคุณภาพของลูกหนี้ ยิ่งอัตราหมุนของลูกหนี้สูงเท่าใด แสดงว่าระยะเวลาตั้งแต่สหกรณ์ขายสินค้าออกไปจนถึงวันที่เรียกเก็บเงินได้ยิ่งสั้นลงเท่านั้น

3) อัตราการหมุนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets Turnover) แสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดการสินทรัพย์ถาวร (ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์) ของสหกรณ์ว่าได้ใช้สินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดรายได้หรือไม่ อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงยิ่งดี แสดงว่าสหกรณ์ได้ใช้สินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากอัตราส่วนนี้ต่ำแสดงว่าสหกรณ์ใช้สินทรัพย์ถาวรในการก่อให้เกิดรายได้ยังไม่เต็มอัตรากำลังที่มีอยู่หรือใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพมากนัก

4) อัตราการหมุนของสินทรัพย์ (Total Assets Turnover) แสดงถึงความสามารถของสหกรณ์ในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่ก่อให้เกิดรายได้มากน้อยเพียงใด หรือมีประสิทธิภาพเต็มที่หรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการใช้

สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้สูง มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้าม ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำแสดงว่าสหกรณ์มีการใช้สินทรัพย์รวมในการก่อรายได้ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร คือสหกรณ์ควรมียอดขายที่มากกว่านี้ นอกจากนี้ อาจจะพิจารณาว่าสหกรณ์มีสินทรัพย์ชนิดใดมากเกินไปจนจำเป็นหรือไม่

3.2.2 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร

เป็นการวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ว่าสามารถนำเงินทุนไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือก่อให้เกิดกำไรมากน้อยเพียงไร ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะนโยบายการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของผู้บริหาร รวมทั้งจะมีผลมาจากสภาพคล่องของสหกรณ์ ประสิทธิภาพในการจัดการสินทรัพย์ และ โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ด้วยการวัดความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ มีดังนี้

1) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Total Assets หรือ ROA) การวิเคราะห์อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนทั้งสิ้น หรือการใช้สินทรัพย์ว่าได้ผลตอบแทนเพียงพอหรือไม่ อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนหนึ่งที่ฝ่ายบริหารใช้สำหรับควบคุมการดำเนินการหรือการวางแผนโดยตรง เพราะเป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถของฝ่ายบริหารในการใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์ ในอันที่ก่อให้เกิดกำไรกลับคืนมาสู่สหกรณ์

2) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Returns on Common Equity หรือ ROE) การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นการวัดความสามารถในการหาผลตอบแทนเฉพาะที่ได้จากทุนของสหกรณ์เองว่าได้รับผลตอบแทนหรือกำไรมากน้อยเพียงใด โดยบอกให้ทราบว่าในรอบปีที่ผ่านมาสหกรณ์มีกำไรสุทธิเป็นร้อยละเท่าใดของส่วนของผู้ถือหุ้น ถ้าค่าที่คำนวณมีค่าสูงย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพในการหากำไรสูง

3) อัตรากำไรสุทธิ (Profit Margin on Sales) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ารายได้จากการดำเนินงานของสหกรณ์ ทุก 100 บาท จะมีกำไรเกิดขึ้นเท่าใด ถ้าอัตราส่วนที่คำนวณได้มีค่าสูง แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการหากำไรจากการดำเนินงานสูง

4) การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกำไรกับจำนวนหุ้น อัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์ในลักษณะนี้เรียกว่า กำไรต่อหุ้น (Earning Per Share หรือ EPS) ซึ่งแสดงว่าจำนวนกำไรของสหกรณ์ต่อจำนวนหุ้น 1 หุ้น (หรือทุนเรือนหุ้น) อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงยิ่งดี แสดงว่าหุ้นจำนวน 1 หุ้น ทำกำไรสุทธิได้สูง

จากข้อมูลข้างต้นผู้ศึกษาต้องการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยใช้อัตราส่วน 3 อัตราส่วน คือ อัตรากำไรสุทธิ (Profit Margin on Sales) อัตราผลตอบแทนต่อ

สินทรัพย์ (Return on Total Assets หรือ ROA) และ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Returns on Common Equity หรือ ROE)

4. บริบทของสหกรณ์การเกษตร

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2555, น. 4)

4.2 การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์ภาคการเกษตรมีการดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ กล่าวคือ ดำเนินธุรกิจหลายด้านเพื่ออำนวยความสะดวกแก่มวลสมาชิก จำแนกธุรกิจของสหกรณ์ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2555, น. 4-5)

1) ธุรกิจสินเชื่อ เป็นธุรกิจที่สหกรณ์ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก เพื่อนำไปลงทุนด้านการเกษตร วัตถุประสงค์ตามหลักเกณฑ์ และภายใต้ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์

2) ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เป็นธุรกิจที่สหกรณ์จัดหาหรือจัดซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร วัสดุอุปกรณ์การเกษตร เคมีการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ในการประมง น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ตลอดจนสินค้าอุปโภคบริโภคและอื่นที่จำเป็น เพื่อนำมาจำหน่ายให้สมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์ โดยจำหน่ายในราคาที่เหมาะสมสำหรับประเภท ชนิดและคุณภาพสินค้าเป็นไปตามความต้องการของสมาชิก

3) ธุรกิจรวบรวมผลผลิต เป็นธุรกิจที่สหกรณ์รวบรวม หรือรับซื้อผลิตผลและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของสมาชิก เพื่อนำไปจำหน่ายให้ได้ราคาดี รักษาผลประโยชน์ของสมาชิก และเป็นกลไกในการต่อรองราคา รวมทั้งให้ความเป็นธรรมในด้านการชั่ง ตวง วัด และ คัดคุณภาพผลิตผลของสมาชิกตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

4) ธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า เป็นธุรกิจที่สหกรณ์นำผลิตผลที่รวบรวม หรือรับซื้อจากสมาชิกมาแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูป เพื่อนำไปจำหน่ายรวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกผลิตสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายให้สหกรณ์ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

5) ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร เป็นธุรกิจที่สหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิกในด้านการเพาะปลูกและการประมง โดยคิดค่าตอบแทนในอัตราที่สมเหตุสมผล รวมทั้งช่วยเหลือในด้านการเผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมการเกษตร วางแผนเพาะปลูกและบำรุงที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ

สหกรณ์องค์กรหลักระดับอำเภอ หมายถึง สหกรณ์ภาคการเกษตรระดับอำเภอ ประเภท สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง มีแผนดำเนินงานครอบคลุมทั้งอำเภอ และมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย รวบรวมผลผลิตหรือแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร หรือสหกรณ์รูปแบบพิเศษอื่นๆ ที่มีศักยภาพในการให้บริการอาชีพแก่สมาชิกหรือเกษตรกรส่วนใหญ่ในอำเภอ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ มีนโยบายในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคการเกษตร โดยการผลักดันให้สหกรณ์การเกษตรเป็นองค์กรหลักระดับอำเภอ เพื่อทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและสังคมชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ทุกมิติ สามารถแก้ไขปัญหา หรือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกเป็นที่พึงของสมาชิกและชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงทำหน้าที่ในการส่งผ่านความช่วยเหลือและสนับสนุนจากรัฐบาลไปสู่ประชาชน

โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์มีแผนพัฒนาความเข้มแข็งสหกรณ์การเกษตรให้เป็นองค์กรหลักระดับอำเภอ 6 ประการ ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาแผนดำเนินงานครอบคลุมทั่วทั้งอำเภอ
- 2) การพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ให้พร้อมสำหรับการบริการและมีการดำเนินธุรกิจครอบคลุมความต้องการของสมาชิกและเกษตรกรส่วนใหญ่ของอำเภอ
- 3) การผลักดันให้สหกรณ์เป็นแม่ข่ายเพื่อเชื่อมโยงนโยบายภาครัฐ
- 4) การยกระดับคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร
- 5) การเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าสหกรณ์ระดับอำเภอ
- 6) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาความเข้มแข็งของสหกรณ์

สำหรับการดำเนินการตามแผนพัฒนาความเข้มแข็งจำเป็นต้องมีการติดตาม ทบทวน ประเมินผล เพื่อให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอเป็นสหกรณ์ที่มีการบริหารงานภายใต้อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ เป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจระดับอำเภอ เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐผ่านสหกรณ์ และเป็นศูนย์เรียนรู้การสหกรณ์และเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเครือข่ายของสหกรณ์ระดับอำเภอ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมธียา ทรงอารมภ์ (2559: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์บริการในเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาสหกรณ์บริการในเขตประเวศ จำนวน 4 สหกรณ์ พบว่า 1) สหกรณ์บริการในเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีระยะเวลาการดำเนินงานระหว่าง 5-11 ปี จำนวนสมาชิก 49-276 คน คณะกรรมการ 7-13 คน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ 1 คน ส่วนใหญ่มีทุนดำเนินงานเพิ่มขึ้น มีการดำเนินธุรกิจด้านเคหสถาน และ บริการแท็กซี่ 2) คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน 12 ด้าน ผลการประเมินอยู่ในระดับดี 1 สหกรณ์ และต้องแก้ไข 3 สหกรณ์ สัดส่วนของการปฏิบัติ ณ จุดควบคุมน้อยที่สุด ทั้ง 4 สหกรณ์ คือ การจัดทำบุคลากร รองลงไป คือ ด้านอื่นๆ 3) สหกรณ์ที่มีคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอัตรากำไรสุทธิ และ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สูงกว่า สหกรณ์ที่มีคุณภาพการควบคุมภายในระดับต้องแก้ไข แต่มีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ใกล้เคียงกัน 4) แนวทางการนำผลการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน ไปใช้ คือ คณะกรรมการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางและมีการติดตามแผน แต่งตั้งคณะกรรมการให้ทำหน้าที่การเงิน การบัญชี และสหกรณ์ควรจัดทำแผน นำแผนไปปฏิบัติ และติดตามผลเป็นระยะ

กนกวรรณ จุลเอียด (2558: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการนำผลการประเมินการควบคุมภายใน ไปใช้ปรับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกระบี่ จากการศึกษาสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกระบี่ จำนวน 49 สหกรณ์ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงสหกรณ์ที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องจำนวน 32 สหกรณ์ พบว่า 1) สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกระบี่ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่ครบทุกด้าน เนื่องจากการดำเนินธุรกิจของแต่ละสหกรณ์แตกต่างกัน โดยด้านที่สหกรณ์ไม่ปฏิบัติตามจุดควบคุมมากที่สุด คือ ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี การรายงานการเปลี่ยนแปลงในทะเบียนหุ้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ 2) สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกระบี่ส่วนใหญ่มีผลการประเมินการควบคุมภายในอยู่ในระดับดี 3) การเปรียบเทียบผลการประเมินการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า การควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพ แต่ไม่สามารถนำผลการควบคุมภายในเป็นตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ได้เนื่องจากมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ และ 4) แนวทางการนำผลการประเมินการควบคุมภายใน ไปใช้ปรับการดำเนินงานของสหกรณ์ควรเน้นที่จุดอ่อนหรือข้อบกพร่องที่ค้นพบและทำการสื่อสารให้ผู้บริหารระดับสูงของ

สหกรณ์ให้รับทราบเพื่อปรับปรุงการทำงานให้มีการปฏิบัติตามจุดควบคุมที่กำหนดไว้ มีการตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรมีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน

ณัฐสิมา สักดิ์สวัสดิ์ (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา ผลการศึกษาสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา เฉพาะที่มีฐานะการดำเนินงาน ระดับอำเภอในปี 2556 จำนวน 5 สหกรณ์ พบว่า 1) สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจการซื้อ และธุรกิจรับฝากเงิน สหกรณ์ที่มีปัญหาขาดทุน คือ สหกรณ์การเกษตรระยะหา จำกัด ส่วนสหกรณ์การเกษตรบันนังสตา จำกัด ไม่สามารถปิดบัญชีได้ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปี 2550 2) โดยภาพรวมสหกรณ์ส่วนใหญ่มีการควบคุมภายในทุกด้านแต่ไม่ครบทุกรายการ ด้านที่มีสัดส่วนของการปฏิบัติของการปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดทำบัญชี สหกรณ์ที่มีคุณภาพการควบคุมภายในระดับดีมาก ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ระดับดี ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรระยะหา จำกัด สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบันนังสตา จำกัด ระดับพอใช้ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรกรงปินัง จำกัด ซึ่งต้องเร่งดำเนินการปิดบัญชี ภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี และ 3) สหกรณ์ที่มีคุณภาพการควบคุมภายในระดับดีไม่ได้บ่งชี้ว่าสหกรณ์จะมีผลการดำเนินงานที่ดีทุกสหกรณ์

ไพรัช อ่อนประเสริฐ (2554: 85-86) ได้ทำการศึกษาการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสตูล พบว่า สหกรณ์มีการควบคุมภายในทุกด้านแต่ไม่ครบทุกรายการ โดยด้านที่มีการควบคุมภายในครบถ้วนทุกรายการ คือ ด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำบัญชี และด้านการจัดทำแผน ส่วนด้านที่มีปัญหาการควบคุมภายใน คือ การไม่ปฏิบัติตามที่สุด คือ ด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง สหกรณ์ส่วนใหญ่มีการควบคุมภายในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัดส่วนการปฏิบัติอยู่ระหว่าง 0.85 – 0.97 หรืออยู่ในเกณฑ์ระดับดีถึงดีมาก โดยสหกรณ์การเกษตรทุ่งหว้า จำกัด มีการควบคุมภายในสูงที่สุด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติเท่ากับ 0.97 หรือระดับดีมาก แสดงว่ามีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องน้อย ส่วนสหกรณ์การเกษตรเมืองสตูล จำกัด มีการควบคุมภายในระดับดีแต่มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติเท่ากับ 0.85 ซึ่งต่ำกว่าสหกรณ์อื่น แสดงว่ามีจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขมากกว่าสหกรณ์อื่น ผลการควบคุมภายในไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน นั่นคือสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดีมากไม่ได้บ่งชี้ว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีกว่าหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในระดับรองลงไป ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่พบคือ การปล่อยปละละเลยไม่เห็นความสำคัญของการควบคุมภายใน พนักงานบางคนไม่เคยได้อบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้สหกรณ์มีจุดอ่อนด้านความเสี่ยงในธุรกิจเนื่องจากมองข้ามปัญหาหรือข้อบกพร่องสำคัญที่ควรแก้ไข

หทัยรัตน์ สุวรรณกุล (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด มีระบบการควบคุมภายในที่ไม่เป็นไปตามหลักการ COSO ในประเด็นที่สำคัญ คือ 1) สภาพแวดล้อมภายใน (Control environment) การจัดโครงสร้างองค์กรที่ไม่เหมาะสม 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective setting) ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในระดับหน่วยงานย่อย 3) การระบุเหตุการณ์ (Event Identification) ไม่มีการระบุไว้เป็นแบบแผนที่ชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการนำมาประเมินและตอบสนอง 4) การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) ไม่มีการประเมินความเสี่ยงในระดับหน่วยงานย่อยที่เป็นระเบียบแบบแผนและชัดเจน 5) การตอบสนองต่อความเสี่ยง (Risk response) ไม่อาจตอบสนองต่อความเสี่ยงได้ทั้งหมดเพราะไม่ได้มีการระบุเหตุการณ์และประเมินความเสี่ยงที่เป็นระบบ 6) การกำหนดกิจกรรมการควบคุม (Control activities) การแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบที่ไม่เหมาะสมและอาจเอื้อต่อการทุจริต 7) การจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication) การเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศที่ไม่เพียงพอ ในเรื่องที่มีสาระสำคัญต่อรายงานทางการเงิน 8) การติดตามประเมินผล (Monitoring) คือ ไม่มีผู้ตรวจสอบทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา มีวิธีดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ผู้แทนของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จำนวน 6 สหกรณ์ ๆ ละ 1 คน ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด และ สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด

1.2 รายงานทางการเงินของสหกรณ์ปี 2561- 2563 ของสหกรณ์ทั้ง 6 สหกรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ประกอบด้วย การประเมินจำนวน 15 ด้าน มีจุดควบคุมทั้งหมด 126 รายการ ได้แก่

ด้าน	จำนวนจุดควบคุม (รายการ)
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	7
2. การจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี	13
3. งานการเงิน	8
4. การจัดทำบัญชี	5
5. การจัดทำงบดุล	2
6. ชุรกิจสินเชื่อ	16

7. ธุรกิจการซื้อ	18
8. ธุรกิจการขาย	13
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	12
10. ธุรกิจแปรรูป	12
11. การจัดสวัสดิการ	7
12. เรื่องอื่นๆ	2
13. การจัดทำแผน	4
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	2
15. การมีส่วนร่วม	5

วิธีการสัมภาษณ์ตามรายการในแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน เพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์ได้ “ปฏิบัติ” หรือ “ไม่ปฏิบัติ” หรือ “ไม่ทำรายการนี้” ตามจุดควบคุมหากรายการใดที่พบว่า “ไม่ปฏิบัติ” ถือว่าเป็นจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง ณ จุดควบคุมนั้นๆ

2.2 แบบเก็บข้อมูลทางการเงิน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้แทนของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยาทั้ง 6 สหกรณ์ ตามรายการในแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในทั้ง 15 ด้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมลงในตารางกระดาษทำการอิเล็กทรอนิกส์ไมโครซอฟเอ็กเซล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าสัดส่วน (Proportion) และค่าเฉลี่ย (Average)

การหาค่าสัดส่วนในแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ทั้งหมด 15 ด้าน 126 รายการ สามารถแบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ และไม่ได้ทำรายการนี้ นำมาคำนวณหาค่าสัดส่วน โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ค่าสัดส่วน} = \frac{\text{จำนวนรายการที่ปฏิบัติทั้งหมด}}{\text{จำนวนรายการที่เป็นจุดควบคุมทั้งหมด}}$$

จำนวนรายการที่เป็นจุดควบคุมทั้งหมด ในกรณีที่สหกรณ์ไม่มีการทำรายการในด้านนั้นๆ จะไม่นำจำนวนรายการที่เป็นจุดควบคุมของด้านนั้นมารวมคำนวณ

ตัวอย่าง สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด แบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน จำนวน 15 ด้าน จำนวน 126 รายการ แต่เนื่องจากสหกรณ์ไม่ได้ทำรายการ 1 ด้าน คือ ด้านธุรกิจแปรรูป ซึ่งมีจำนวนจุดควบคุม 12 รายการ จะคงเหลือจำนวนรายการที่เป็นจุดควบคุมทั้งหมดเท่ากับ $126 - 12 = 114$ รายการ และมีจำนวนรายการที่ปฏิบัติ 90 รายการ จำนวนรายการไม่ปฏิบัติ 24 รายการ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติ} &= \frac{90}{114} \\ &= 0.79 \\ \text{ค่าสัดส่วนของการไม่ปฏิบัติ} &= \frac{24}{114} \\ &= 0.21 \end{aligned}$$

เกณฑ์การตัดสินค่าสัดส่วนของการปฏิบัติ ณ จุดควบคุม กำหนดเป็น 5 ระดับ ผู้ศึกษาได้พิจารณาระดับเกณฑ์โดยการเทียบเคียงเกณฑ์การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมในการวัดระดับการควบคุมภายในของสหกรณ์ ซึ่งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	ชั้นคุณภาพการควบคุม
มากกว่า 0.95	ระดับดีมาก
มากกว่า 0.80 แต่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.95	ระดับดี
มากกว่า 0.60 แต่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.80	ระดับพอใช้
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.60	ระดับต้องปรับปรุง

4.2 การเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน
สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าสัดส่วน (Proportion) และค่าเฉลี่ย (Average)

4.3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน
โดยวิเคราะห์จาก อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วน
ของทุน สำหรับปีบัญชี 2561 ถึง 2563 ของสหกรณ์ เพื่อใช้เปรียบเทียบกับคุณภาพการบริหาร
จัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าอิสระ การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้เสนอตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา
2. การวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา
3. การเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

1. สภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

จากการศึกษาสภาพทั่วไปและฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จำนวน 6 สหกรณ์ ได้แก่ 1) สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด 2) สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด 3) สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด 4) สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด 5) สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด 6) สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1.1 สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด

สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด จัดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2517 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 4,807 คน คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 11 คน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 26 คน ดำเนินธุรกิจรวม 4 ด้าน ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลิตผล และธุรกิจการรับฝากเงิน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด

หน่วย : บาท

	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561
รายได้	298,207,181.31	203,945,516.98	145,025,868.08
ค่าใช้จ่าย	296,205,073.46	200,884,584.35	139,251,160.02
กำไร (ขาดทุน)	2,002,107.85	3,060,932.63	5,774,708.06
สินทรัพย์	679,225,702.75	631,405,383.69	622,384,534.57
หนี้สิน	553,292,752.99	508,289,790.08	501,015,318.08
ทุน	125,932,949.76	123,115,593.61	121,369,216.49
ปริมาณธุรกิจ	1,051,696,394.55	944,896,156.94	593,012,301.88

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ตั้งแต่ปี 2561 - ปี 2563 พบว่าสหกรณ์มีรายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน และปริมาณธุรกิจ เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 และ ปี 2561 แต่มีกำไรลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561

1.2 สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด

สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด จัดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2517 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 1,967 คน คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 11 คน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 21 คน ดำเนินธุรกิจรวม 5 ด้าน ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลิตผล ธุรกิจการรับฝากเงิน และธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด

หน่วย : บาท

	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561
รายได้	150,460,677.76	177,617,294.65	168,571,501.04
ค่าใช้จ่าย	134,572,156.93	167,070,321.67	163,662,330.05
กำไร (ขาดทุน)	15,888,520.83	10,546,972.98	4,909,170.99
สินทรัพย์	515,918,639.14	516,913,774.82	539,586,658.03
หนี้สิน	393,245,674.66	407,392,694.85	441,632,360.44
ทุน	122,675,964.48	109,521,079.97	97,954,297.59
ปริมาณธุรกิจ	385,003,791.43	446,216,584.29	473,339,977.90

จากตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ตั้งแต่ปี 2561 - ปี 2563 พบว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์ หนี้สิน และปริมาณธุรกิจลดลง เมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561 มีกำไรและทุนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561 ส่วนรายได้ และค่าใช้จ่ายลดลง เมื่อเทียบกับปี 2562

1.3 สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด

สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด จัดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2519 ณ วันที่ 30 กันยายน 2563 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 2,224 คน คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 9 คน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 17 คน ดำเนินธุรกิจรวม 5 ด้าน ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจการรับฝากเงิน และธุรกิจแปรรูปผลผลิต การเกษตรและการผลิตสินค้า

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด

	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561
รายได้	178,385,346.08	209,713,550.92	199,361,291.30
ค่าใช้จ่าย	193,198,086.73	222,879,352.75	201,211,158.66
กำไร (ขาดทุน)	(14,812,740.65)	(13,165,801.83)	(1,849,867.36)
สินทรัพย์	247,608,162.08	259,872,886.28	251,759,158.82
หนี้สิน	280,126,583.88	279,545,557.75	259,605,109.98
ทุน	(32,518,421.80)	(19,672,671.47)	(7,845,951.16)
ปริมาณธุรกิจ	369,751,101.28	400,436,712.31	424,161,067.24

หน่วย : บาท

จากตารางที่ 4.3 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ตั้งแต่ปี 2561 - ปี 2563 พบว่า สหกรณ์มีหนี้สินและขาดทุนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561 มีทุนและปริมาณธุรกิจลดลง เมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561 ส่วนรายได้ ค่าใช้จ่าย และสินทรัพย์ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 เหตุที่สหกรณ์มีผลการดำเนินงานขาดทุนเนื่องมาจากการดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ในระหว่างปี 2561-2563 มีต้นทุนขายสูงคิดเป็นร้อยละ 96.07 ของยอดขายสินค้า โดยเฉพาะสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิงมีต้นทุนขายในปี 2561-2563 เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.58 และมีค่าลดหย่อนน้ำมันสุญระเหย และค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจจำนวนมาก การดำเนินธุรกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและการผลิตสินค้า สหกรณ์ทำการรวบรวม

ข้าวเปลือกจากสมาชิกเพื่อนำไปแปรรูปเป็นข้าวสาร ณ วันสิ้นปีระหว่างปี 2561-2563 สหกรณ์เก็บรักษาข้าวเปลือกจำนวนมากส่งผลให้คุณภาพข้าวลดลงทำให้มีค่าเพื่อมูลค่าสินค้าลดลง และธุรกิจสินเชื่อก็มีค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้ และค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญดอกเบี้ยค้างรับจำนวนมาก

1.4 สหกรณ์การเกษตรปราง จำกัด

สหกรณ์การเกษตรปราง จำกัด จัดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2519 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 2,283 คน คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 9 คน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 16 คน ดำเนินธุรกิจรวม 4 ด้าน ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต และธุรกิจการรับฝากเงิน

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรปราง จำกัด

	หน่วย : บาท		
	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561
รายได้	88,473,605.12	95,820,809.64	93,668,194.17
ค่าใช้จ่าย	83,193,339.05	90,016,891.04	86,820,683.71
กำไร (ขาดทุน)	5,280,266.07	5,803,918.60	6,847,510.46
สินทรัพย์	238,857,247.85	231,347,302.70	212,498,760.53
หนี้สิน	139,702,856.85	136,878,574.77	122,369,403.20
ปริมาณธุรกิจ	225,490,472.09	281,755,011.30	279,849,902.58

จากตารางที่ 4.4 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรปราง จำกัด ตั้งแต่ปี 2561 - ปี 2563 พบว่า สหกรณ์มีรายได้ ค่าใช้จ่าย และปริมาณธุรกิจลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 มีสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 และ ปี 2561 แต่มีกำไรลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561

1.5 สหกรณ์การเกษตรเขียงม่วน จำกัด

สหกรณ์การเกษตรเขียงม่วน จำกัด จัดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2521 ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2563 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 677 คน คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 7 คน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 6 คน ดำเนินธุรกิจรวม 4 ด้าน ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต และธุรกิจการรับฝากเงิน

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์เชียงใหม่ จำกัด

หน่วย : บาท

	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561
รายได้	20,659,985.62	30,837,410.51	29,796,399.94
ค่าใช้จ่าย	22,155,313.60	31,757,374.92	31,277,557.10
กำไร (ขาดทุน)	(1,495,327.98)	(919,964.41)	(1,481,157.16)
สินทรัพย์	23,183,735.34	24,640,002.49	24,881,374.43
หนี้สิน	20,175,366.22	20,349,852.39	19,970,199.92
ทุน	3,008,369.12	4,290,150.10	4,911,174.51
ปริมาณธุรกิจ	45,404,603.76	52,948,421.70	56,962,399.50

จากตารางที่ 4.5 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด ตั้งแต่ปี 2561 - ปี 2563 พบว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์ ทุน และปริมาณธุรกิจลดลง เมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561 มีรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินลดลง เมื่อเทียบกับปี 2562 แต่มีขาดทุนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2562 เหตุที่สหกรณ์มีผลการดำเนินงานขาดทุนเนื่องมาจากการดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ในระหว่างปี 2561-2563 มีต้นทุนขายสูงคิดเป็นร้อยละ 93.02 ของยอดขายสินค้า โดยเฉพาะสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิงมีต้นทุนขายในปี 2561-2563 เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 91.49 มีค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ และค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจจำนวนมาก การดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตในระหว่างปี 2561-2563 สหกรณ์ไม่ได้ทำการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกมีเพียงแค่รายได้จากการให้บริการค่าซัง แต่สหกรณ์มีภาระค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณค่าเบี้ยประกันภัยและค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่สูงกว่ารายได้ค่าให้บริการค่าซังจำนวนมาก

1.6 สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด

สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด จัดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2550 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 672 คน คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 9 คน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 7 คน คน ดำเนินธุรกิจรวม 4 ด้าน ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต และธุรกิจการรับฝากเงิน

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด

หน่วย : บาท

	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561
รายได้	74,142,420.05	44,957,402.09	17,819,331.44
ค่าใช้จ่าย	73,966,944.07	46,059,721.11	16,913,878.55
กำไร	175,475.98	(1,102,319.02)	905,452.89
สินทรัพย์	67,601,535.45	68,406,957.79	53,957,446.97
หนี้สิน	73,812,365.84	75,180,566.45	60,011,091.68
ทุน	(6,210,830.39)	(6,773,608.66)	(6,053,644.71)
ปริมาณธุรกิจ	97,451,379.57	112,169,174.12	65,739,719.40

จากตารางที่ 4.6 ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด ตั้งแต่ปี 2561 - ปี 2563 พบว่า สหกรณ์มีรายได้ และค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 และปี 2561 มีกำไร และทุนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2562 ในส่วนของสินทรัพย์ หนี้สิน และปริมาณธุรกิจลดลง เมื่อเทียบกับปี 2562 เหตุที่สหกรณ์มีผลการดำเนินงานขาดทุนเนื่องมาจากการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิต สหกรณ์ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อสร้างไซโลและโรงสีตามโครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคการเกษตร ASPL ในระหว่างปี 2561-2563 สหกรณ์ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว แต่สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในส่วน of ค่าเสื่อมราคา ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้เพื่อรวบรวมผลผลิต และค่าใช้จ่ายในการขายจำนวนมาก

2. การวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์เกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

วิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน จำนวน 15 ด้าน คือ ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี ด้านงานการเงินด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำบัญชี ด้านธุรกิจสินเชื่อ ด้านธุรกิจการซื้อ ด้านธุรกิจการขาย ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน ด้านธุรกิจแปรรูป ด้านการจัดสวัสดิการ ด้านเรื่องอื่นๆ ด้านการจัดทำแผน ด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง และด้านการมีส่วนร่วมปรากฏผล ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของ
สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ในภาพรวม ปรากฏผลดังตารางที่ 4.7 - 4.21
ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการติดตามผลการ
ปฏิบัติงาน

ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์นำคำแนะนำแนวทางการควบคุมภายในสำหรับ สหกรณ์เสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและ ที่ประชุมมีมติให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ	6	-	6
2) ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการรายงานผล การปฏิบัติงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ประจำเดือน	6	-	6
3) ถ้ามีปัญหาในการปฏิบัติตามแผนงานประจำปีของ สหกรณ์ ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการได้มีการกำหนด มาตรการปรับปรุงแก้ไข	3	3	6
4) ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการเสนอ งบทดลองหรือรายรับ-รายจ่าย ของสหกรณ์ต่อที่ประชุม	5	1	6
5) สหกรณ์มีการบันทึกรายงานการประชุมใหญ่ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ให้ถูกต้องสมบูรณ์	5	1	6
6) คณะกรรมการดำเนินการควบคุมให้ฝ่ายจัดการหรือ คณะอนุกรรมการหรือกรรมการที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด	6	-	6
7) สหกรณ์ได้สำเนาระเบียบต่างๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้น ถือใช้ให้นายทะเบียนสหกรณ์/กรมส่งเสริมสหกรณ์/ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทราบ	6	-	6

จากตารางที่ 4.7 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน มีทั้งหมด 7 รายการ พบว่า มีเพียง 4 รายการ ที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติได้แก่ รายการที่ 1) สหกรณ์นำคำแนะนำแนวทางการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์เสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและที่ประชุมมีมติให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ รายการที่ 2) ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน รายการที่ 6) คณะกรรมการดำเนินการควบคุมให้ฝ่ายจัดการหรือคณะอนุกรรมการหรือกรรมการที่ได้รับมอบหมายดำเนินการเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด และ รายการที่ 7) สหกรณ์ได้สำเนาระเบียบต่างๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้นถือใช้ให้นายทะเบียนสหกรณ์/กรมส่งเสริมสหกรณ์/กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทราบ

รายการที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุด มี 1 รายการ คือ รายการที่ 3) ถ้ามีปัญหาในการปฏิบัติตามแผนงานประจำปีของสหกรณ์ ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการได้มีการกำหนดมาตรการปรับปรุงแก้ไข มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 3 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 2 มี 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 4) ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการเสนอขบทดลองหรือรายรับ-รายจ่ายของสหกรณ์ต่อที่ประชุมเป็นประจำทุกเดือน และ รายการที่ 5) สหกรณ์มีการบันทึกรายงานการประชุมใหญ่ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ให้ถูกต้องสมบูรณ์ มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 1 สหกรณ์

ตารางที่ 4.8 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี

ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกทุกครั้งที่มีการรับสมาชิกใหม่	6	-	6
2) สหกรณ์เก็บรักษาทะเบียนสมาชิกและทะเบียนหุ้นให้อยู่ในที่ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์	6	-	6
3) สหกรณ์มีการรายงานผลการเข้า-ออก พร้อมรายละเอียดของสมาชิกให้คณะกรรมการดำเนินการทราบทุกครั้งที่มีการประชุมประจำเดือน	6	-	6

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
4) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนหุ้นทุกครั้งที่มีการถือหุ้น/ ถอนหุ้น/โอนหุ้น	6	-	6
5) สหกรณ์มีการรายงานการเปลี่ยนแปลงในทะเบียนหุ้น ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นปี ทางบัญชีของสหกรณ์	6	-	6
6) ในการประชุมใหญ่สหกรณ์มีการจัดทำรายงานประจำปี แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์เสนอที่ประชุมใหญ่	6	-	6
7) สหกรณ์ได้ส่งสำเนารายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ ให้นายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มี การประชุมใหญ่	6	-	6
8) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเก็บรักษา เอกสารสำคัญของสหกรณ์ เช่น กฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับสหกรณ์ ระเบียบสหกรณ์ ใบสำคัญรับจด ทะเบียนระเบียบ คำสั่งนายทะเบียน เอกสารสิทธิ์ที่ใช้เป็น หลักประกันการทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์และลูกจ้าง	6	-	6
9) สหกรณ์ได้มีการสำเนาระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงานให้ฝ่าย/แผนก ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานนั้นๆ	2	4	6
10) สหกรณ์มีการจัดหลักประกันการทำงานของเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ครบถ้วนทุกคน	6	-	6
11) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบ ดูแลรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์	6	-	6
12) สหกรณ์ได้จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินของสหกรณ์ ให้เป็นปัจจุบัน	6	-	6
13) สหกรณ์จัดให้มีการตรวจนับทรัพย์สินและยื่นข้อยอด จากการตรวจนับทรัพย์สินกับทะเบียนคุมทรัพย์สิน	6	-	6

จากตารางที่ 4.8 การบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี มีทั้งหมด 13 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยามีการปฏิบัติด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปีในทุกรายการ ยกเว้น รายการที่ 9 การสำเนาระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้ฝ่าย/แผนก ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานนั้นๆ ถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นรายการที่ไม่ปฏิบัติเท่ากัน จำนวน 4 สหกรณ์

ตารางที่ 4.9 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านงานการเงิน

ด้านงานการเงิน	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน	6	-	6
2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการรับเงินการจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน	6	-	6
3) สหกรณ์ได้แยกเจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชี	6	-	6
4) สหกรณ์มีเอกสารการรับ-จ่ายเงิน ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นไปตามระเบียบ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย	6	-	6
5) สหกรณ์มีการตรวจนับเงินสดคงเหลือเมื่อสิ้นเวลาทำการเพื่อยืนยันยอดกับบัญชีเงินสด	6	-	6
6) สหกรณ์มีการเก็บรักษาเงินสดในมือในแต่ละวันตามระเบียบที่กำหนด	6	-	6
7) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงินและมีการทำทะเบียนคุมเป็นปัจจุบัน	5	1	6
8) สหกรณ์จัดให้มีกรรมการและหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสุ่มตรวจเงินสดในมือเพื่อสอบทานยอดกับสมุดเงินสด	3	3	6

จากตารางที่ 4.9 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านงานการเงิน มีทั้งหมด 8 รายการ พบว่า มีเพียง 6 รายการที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติ ได้แก่ รายการที่ 1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน รายการที่ 2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการรับเงินการจ่ายเงินการเก็บรักษาเงิน รายการที่ 3) สหกรณ์ได้

แยกเจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชีออกจากกัน รายการที่ 4) สหกรณ์มีเอกสารการรับเงิน-จ่ายเงิน ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นไปตามระเบียบ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย รายการที่ 5) สหกรณ์มีการตรวจนับเงินสดคงเหลือเมื่อสิ้นเวลาทำการเพื่อยืนยันยอดกับบัญชีเงินสด และรายการที่ 6) สหกรณ์มีการเก็บรักษาเงินสดในมือแต่ละวันตามระเบียบที่กำหนด

รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด มี 1 รายการ คือ รายการที่ 8) สหกรณ์จัดให้มีการกรรมการและหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสุ่มตรวจเงินสดในมือเพื่อสอบทานยอดกับสมุดเงินสด มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 3 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 2 มี 1 รายการ คือ รายการที่ 7) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงินและมีการทำทะเบียนคุมเป็นปัจจุบัน มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 1 สหกรณ์

ตารางที่ 4.10 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำบัญชี

ด้านการจัดทำบัญชี	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการทำบัญชี	6	-	6
2) สหกรณ์มีการบันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับกระแสเงินสด ในวันที่มีรายการเกิดขึ้น	5	1	6
3) สหกรณ์มีการบันทึกรายการบัญชีที่ไม่เกี่ยวกับกระแส เงินสด ภายใน 3 วัน นับแต่วันที่มียรายการเกิดขึ้น	6	-	6
4) การลงบัญชีของสหกรณ์ สหกรณ์มีเอกสารประกอบ การลงบัญชีถูกต้องครบถ้วน	6	-	6
5) สหกรณ์เก็บรักษาสมุดบัญชีและเอกสารประกอบ การลงบัญชีไว้ในที่ปลอดภัย	6	-	6

จากตารางที่ 4.10 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำบัญชี มีทั้งหมด 5 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยามีการปฏิบัติตามด้านการจัดทำบัญชีในทุกรายการ ยกเว้น รายการที่ 2 การบันทึกรายการเกี่ยวกับกระแสเงินสด ในวันที่มีรายการเกิดขึ้น ซึ่งเป็นรายการที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 1 สหกรณ์

ตารางที่ 4.11 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดหางบคูล

ด้านการจัดหางบคูล	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและให้ความเห็นงบการเงินก่อนเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ	6	-	6
2) สหกรณ์ได้ขออนุมัติงบคูลจากที่ประชุมใหญ่ภายใน 150 วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี	6	-	6

จากตารางที่ 4.11 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดหางบคูล มีทั้งหมด 2 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยามีการปฏิบัติตามด้านการจัดหางบคูลในทุกรายการ

ตารางที่ 4.12 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจสินเชื่อ

ด้านธุรกิจสินเชื่อ	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ	6	-	6
2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านสินเชื่อ	6	-	6
3) สหกรณ์ลงรายการในคำขอกู้ สัญญากู้ ครบถ้วนและถูกต้อง	6	-	6
4) สหกรณ์มีการจัดหลักประกันเงินกู้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด	6	-	6
5) สหกรณ์ได้จัดทำทะเบียนหนังสือกู้เงินระยะสั้นปานกลาง ให้เป็นปัจจุบัน	6	-	6
6) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนการค้ำประกันให้เป็นปัจจุบัน	2	4	6

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ด้านธุรกิจสินเชื่อ	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
7) เงินกู้ทุกสัญญาต้องผ่านการอนุมัติก่อนจ่ายเงินกู้	6	-	6
8) สมาชิกจะลงลายมือชื่อในใบรับเงินกู้ เมื่อรับเงินกู้เท่านั้น	6	-	6
9) หลักฐานการจ่ายเงินกู้มีข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน	6	-	6
10) สหกรณ์จัดทำทะเบียนลูกหนี้ให้เป็นปัจจุบัน	6	-	6
11) สหกรณ์มีหลักฐานการรับชำระหนี้ครบถ้วน	6	-	6
12) สหกรณ์มีแผนปฏิบัติการเร่งรัดหนี้สิน	3	3	6
13) สหกรณ์เก็บรักษาเอกสารสิทธิ์ที่ใช้ค้ำประกันเงินกู้ และหลักฐานเกี่ยวกับการให้เงินกู้ไว้ในที่ปลอดภัย ในสำนักงานสหกรณ์	6	-	6
14) สหกรณ์มีการแยกอายุหนี้	5	1	6
15) สหกรณ์มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการให้สินเชื่อ ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน	5	1	6
16) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2	4	6

จากตารางที่ 4.12 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจสินเชื่อ มีทั้งหมด 16 รายการ พบว่า มีเพียง 11 รายการ ที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติ ได้แก่ รายการที่ 1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ รายการที่ 2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้ มีผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านสินเชื่อ รายการที่ 3) สหกรณ์ลงรายการในคำขอกู้ สัญญากู้ ครบถ้วนและถูกต้อง รายการที่ 4) สหกรณ์มีการจัดหลักประกันเงินกู้ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด รายการที่ 5) สหกรณ์ได้จัดทำทะเบียนหนังสือกู้เงินระยะสั้น-ปานกลาง ให้เป็นปัจจุบัน รายการที่ 7) เงินกู้ทุกสัญญาต้องผ่านการอนุมัติก่อนจ่ายเงินกู้ รายการที่ 8) สมาชิกจะลงลายมือชื่อในใบรับเงินกู้ เมื่อรับเงินกู้เท่านั้น รายการที่ 9) หลักฐานการจ่ายเงินกู้มีข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน รายการที่ 10) สหกรณ์จัดทำทะเบียนลูกหนี้ให้เป็นปัจจุบัน รายการที่ 11) สหกรณ์มีหลักฐานการรับชำระหนี้ครบถ้วน และรายการที่ 13) สหกรณ์เก็บรักษาเอกสารสิทธิ์ที่ใช้ค้ำประกันเงินกู้ และหลักฐานเกี่ยวกับการให้เงินกู้ไว้ในที่ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์

รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด มี 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 6) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนการค้าประกันให้เป็นปัจจุบัน และรายการที่ 16) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 4 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 2 มี 1 รายการ คือ รายการที่ 12) สหกรณ์มีแผนปฏิบัติการเร่งรัดหนี้สิน มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 3 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 3 มี 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 14) สหกรณ์มีการแยกอายุหนี้ และรายการที่ 15) สหกรณ์มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการให้สินเชื่อต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 1 สหกรณ์

ตารางที่ 4.13 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจการซื้อ

ด้านธุรกิจการซื้อ	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย	6	-	6
2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	6	-	6
3) สหกรณ์มีการสำรวจความต้องการสินค้าจากสมาชิก	4	2	6
4) สหกรณ์มีการจัดซื้อสินค้าตามความต้องการของสมาชิก	4	2	6
5) สหกรณ์มีการอนุมัติก่อนการจัดซื้อสินค้า	6	-	6
6) สหกรณ์มีการอนุมัติก่อนการจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อ	5	1	6
7) ผู้ทำหน้าที่ในการจัดซื้อสินค้าและผู้ทำหน้าที่ตรวจรับสินค้าต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียว	-	6	6
8) สหกรณ์จัดเก็บสินค้าไว้ในที่ปลอดภัย	6	-	6
9) สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุมสินค้าให้เป็นปัจจุบัน	6	-	6
10) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่การค้าเป็นปัจจุบันและส่งชำระหนี้ตามสัญญา	6	-	6
11) สหกรณ์จัดทำทะเบียนย่อยลูกหนี้การค้าเป็นปัจจุบันและติดตามการชำระหนี้ของลูกหนี้การค้าให้เป็นไปตามสัญญา	4	2	6

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ด้านธุรกิจการซื้อ	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
12) สหกรณ์มีหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อสินค้าและจำหน่ายสินค้าถูกต้องครบถ้วน	6	-	6
13) สหกรณ์มีการรายงานผลการจัดหาและจำหน่ายสินค้าต่อคณะกรรมการดำเนินการ	5	1	6
14) สหกรณ์มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นประจำ	4	2	6
15) สหกรณ์มีการรายงานผลการตรวจนับสินค้าคงเหลือต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ	3	3	6
16) สหกรณ์มีการสุ่มตรวจนับสินค้านำยื่นขอออกจากการตรวจนับกับทะเบียนคุม	3	3	6
17) สหกรณ์มีการสำรวจสินค้าเก่าเก็บเสื่อมชำรุดเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อขอลดราคาและหรือตัดจำหน่าย	3	3	6
18) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีที่มีการซื้อขายเป็นเงินเชื่อ	2	4	6

จากตารางที่ 4.13 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจการซื้อ มีทั้งหมด 18 รายการ พบว่า มีเพียง 7 รายการ ที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติ ได้แก่ รายการที่ 1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย รายการที่ 2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย รายการที่ 5) สหกรณ์มีการอนุมัติก่อนการจัดซื้อสินค้า รายการที่ 8) สหกรณ์จัดเก็บสินค้าไว้ในที่ปลอดภัย รายการที่ 9) สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุมสินค้าให้เป็นปัจจุบัน รายการที่ 10) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนขอยื่นเจ้าหน้าที่ค้าเป็นปัจจุบันและส่งชำระหนี้ตามสัญญา และรายการที่ 12) สหกรณ์มีหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อสินค้าและจำหน่ายสินค้าถูกต้องครบถ้วน

รายการที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุด มี 1 รายการ คือ รายการที่ 7) ผู้ทำหน้าที่ในการจัดซื้อสินค้าและผู้ทำหน้าที่ตรวจรับสินค้าต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกัน มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 6 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 2 มี 1 รายการ คือ รายการที่ 18) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีที่มีการซื้อขายเป็นเงินเชื่อ มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 4 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 3 มี 3 รายการ ได้แก่ รายการที่ 15) สหกรณ์มีการรายงานผลการตรวจนับสินค้าคงเหลือต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ รายการที่ 16) สหกรณ์มีการสุ่มตรวจนับสินค้ายื่นยันยอดจากการตรวจนับกับทะเบียนคุม และรายการที่ 17) สหกรณ์มีการสำรวจสินค้าเก่าเก็บเสื่อมชำรุดเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อขอลดราคาหรือตัดจำหน่าย มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 3 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 4 มี 4 รายการ ได้แก่ รายการที่ 3) สหกรณ์มีการสำรวจความต้องการสินค้าจากสมาชิก รายการที่ 4) สหกรณ์มีการจัดซื้อสินค้าตามความต้องการของสมาชิก รายการที่ 11) สหกรณ์จัดทำทะเบียนย่อยลูกหนี้การค้าเป็นปัจจุบันและติดตามการชำระหนี้ของลูกหนี้การค้าให้เป็นไปตามสัญญา และรายการที่ 14) สหกรณ์มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นประจำ มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 2 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 5 มี 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 6) สหกรณ์มีการอนุมัติก่อนการจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อ และรายการที่ 13) สหกรณ์มีการรายงานผลการจัดหาและจำหน่ายสินค้าต่อคณะกรรมการดำเนินการ มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 1 สหกรณ์

ตารางที่ 4.14 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจการขาย

ด้านธุรกิจการขาย	จำนวนสหกรณ์			ไม่ทำรายการนี้
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม	
1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วย การรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ ของสมาชิก	5	-	5	1
2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบ ด้านการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์	4	1	5	1
3) สหกรณ์มีการสำรวจความต้องการจำหน่าย ผลผลิตของสมาชิก	-	5	5	1
4) สหกรณ์มีการกำหนดแผนปฏิบัติการในการ รับซื้อผลผลิต	5	-	5	1

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ด้านธุรกิจการขาย	จำนวนสหกรณ์			
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม	ไม่ทำ รายการนี้
5) สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต ที่รวบรวม	5	-	5	1
6) ก่อนขายผลผลิตเป็นเงินเชื่อต้องได้รับ การอนุมัติจากคณะกรรมการ/อนุกรรมการ	5	-	5	1
7) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมผลผลิต ให้เป็นปัจจุบัน	5	-	5	1
8) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่ และหรือลูกหนี้กรณีสื่อขายเป็นเงินเชื่อ ให้เป็นปัจจุบัน	5	-	5	1
9) สหกรณ์มีหลักฐานเกี่ยวกับการจัดซื้อและ การจำหน่ายผลผลิตถูกต้องครบถ้วน	5	-	5	1
10) มีการตรวจนับผลผลิตคงเหลือ	5	-	5	1
11) มีการสุ่มตรวจผลผลิตคงเหลือเพื่อ ยืนยันยอดการตรวจนับกับทะเบียนคุม	1	4	5	1
12) สหกรณ์มีการรายงานผลของธุรกิจรวบรวม ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ	5	-	5	1
13) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีสื่อขายเป็นเงินเชื่อ	2	3	5	1

จากตารางที่ 4.14 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้าน
ธุรกิจการขาย มีทั้งหมด 13 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ไม่ทำ
รายการนี้ จำนวน 1 สหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ที่ทำรายการนี้ จำนวน 5 สหกรณ์ พบว่า มีเพียง 9 รายการ
ที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติ ได้แก่ รายการที่ 1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลผลิต
หรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก รายการที่ 4) สหกรณ์มีการกำหนดแผนปฏิบัติการในการรับซื้อผลผลิต
รายการที่ 5) สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตที่รวบรวม รายการที่ 6) ก่อนขายผลผลิต

เป็นเงินเชื่อต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ/อนุกรรมการ รายการที่ 7) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมผลผลิตให้เป็นปัจจุบัน รายการที่ 8) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่และหรือลูกหนี้กรณีซื้อขายเป็นเงินเชื่อให้เป็นปัจจุบัน รายการที่ 9) สหกรณ์มีหลักฐานเกี่ยวกับการจัดซื้อและการจำหน่ายผลผลิตถูกต้องครบถ้วน รายการที่ 10) มีการตรวจนับผลผลิตคงเหลือ และรายการที่ 12) สหกรณ์มีการรายงานผลของธุรกิจรวบรวมต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติมากที่สุด มี 1 รายการ คือ รายการที่ 3) สหกรณ์มีการสำรวจความต้องการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 5 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 2 มี 1 รายการ คือ รายการที่ 11) มีการสุ่มตรวจผลผลิตคงเหลือเพื่อยืนยันยอด มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 4 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 3 มี 1 รายการ คือ รายการที่ 13) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้กรณีซื้อขายเป็นเงินเชื่อ มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 3 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 4 มี 1 รายการ คือ รายการที่ 2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 1 สหกรณ์

ตารางที่ 4.15 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจการรับฝากเงิน

ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน ประเภทออมทรัพย์หรือฝากประจำถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด	6	-	6
2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่รับฝากเงินและอนุมัติให้ถอนเงินภายในวงเงินที่กำหนด	6	-	6
3) เจ้าหน้าที่รับฝากเงิน เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของสหกรณ์ต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกัน	6	-	6
4) สหกรณ์มีตัวอย่างลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงินในการเปิดบัญชีเงินฝากครั้งแรกและการถอนเงินหรือการปิดบัญชีเงินฝากกระทำได้โดยผู้มีอำนาจถอนเงินตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้	4	2	6

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
5) สหกรณ์ออกสมุดคู่ฝากให้ผู้ฝากยืมถือไว้ ห้ามฝากสหกรณ์	4	2	6
6) สหกรณ์มีการสุ่มตรวจบัญชีเงินฝากของสมาชิก ที่ขาดการติดต่อกับสหกรณ์เกิน 1 ปี	1	5	6
7) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากรายตัว เป็นปัจจุบัน	6	-	6
8) สหกรณ์มีการตรวจสอบสมุดคู่ฝากกับทะเบียนย่อย เจ้าหน้าที่เงินฝาก และตัวอย่างลายมือชื่อทุกครั้ง	4	2	6
9) สหกรณ์มีหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ถูกต้องครบถ้วน	6	-	6
10) สหกรณ์มีการตรวจสอบทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝาก และบัญชีแยกประเภทเป็นประจำ	6	-	6
11) สหกรณ์มีการรายงานผลการรับฝากเงินของสหกรณ์ ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ	6	-	6
12) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานและยืนยันยอดเงินฝาก ของสมาชิกกับทะเบียนเจ้าหน้าที่เงินฝากรายตัว เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	2	4	6

จากตารางที่ 4.15 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้าน
ธุรกิจการรับฝากเงิน มีทั้งหมด 12 รายการ พบว่า มีเพียง 7 รายการ ที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติ ได้แก่
รายการที่ 1) สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือฝากประจำ
ถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด รายการที่ 2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำ
หน้าที่รับฝากเงินและอนุมัติให้ถอนเงินภายในวงเงินที่กำหนด รายการที่ 3) เจ้าหน้าที่รับฝากเงิน
เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของสหกรณ์ต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียว รายการที่ 7) สหกรณ์มีการ
จัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากรายตัวเป็นปัจจุบัน รายการที่ 9) สหกรณ์มีหลักฐานเอกสาร
เกี่ยวกับการรับฝากเงินถูกต้องครบถ้วน รายการที่ 10) สหกรณ์มีการตรวจสอบทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่

เงินฝากและบัญชีแยกประเภทเป็นประจำ และรายการที่ 11) สหกรณ์มีการรายงานผลการรับฝากเงินของสหกรณ์ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติมากที่สุด มี 1 รายการ คือ รายการที่ 6) สหกรณ์มีการสุ่มตรวจบัญชีเงินฝากของสมาชิกที่ขาดการติดต่อกับสหกรณ์เกิน 1 ปี มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 5 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 2 มี 1 รายการ คือ รายการที่ 12) สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานและยื่นยันยอดเงินฝากของสมาชิกกับทะเบียนเจ้าหนี้เงินฝากรายตัวเมื่อสิ้นปีทางบัญชี มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 4 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 3 มี 3 รายการ ได้แก่ รายการที่ 4) สหกรณ์มีตัวอย่างลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงินในการเปิดบัญชีเงินฝากครั้งแรกและการถอนเงินหรือการปิดบัญชีเงินฝากกระทำได้โดยผู้มีอำนาจถอนเงิน ตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้ รายการที่ 5) สหกรณ์ออกสมุดคู่ฝากให้ผู้ฝากยึดถือไว้ ห้ามฝากสหกรณ์ และรายการที่ 8) สหกรณ์มีการตรวจสอบสมุดคู่ฝากกับทะเบียนย่อยเจ้าหนี้เงินฝากและตัวอย่างลายมือชื่อทุกครั้ง มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 2 สหกรณ์

ตารางที่ 4.16 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจแปรรูป

ด้านธุรกิจแปรรูป	จำนวนสหกรณ์			ไม่ทำรายการนี้
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม	
1) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายบุคคลรับผิดชอบด้านการแปรรูป	2	-	2	4
2) สหกรณ์มีแผนปฏิบัติงานด้านการผลิตด้านการจัดหาวัตถุดิบ ด้านการจำหน่ายให้สอดคล้องกับกำลังการผลิต	2	-	2	4
3) ก่อนการซื้อวัตถุดิบหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปเป็นเงินเชื่อต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ/อนุกรรมการ	2	-	2	4
4) สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปให้เป็นไปตามมาตรฐาน	2	-	2	4

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ด้านธุรกิจแปรรูป	จำนวนสหกรณ์			
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม	ไม่ทำ รายการนี้
5) สหกรณ์มีการจัดเก็บวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปไว้ในที่ปลอดภัย	2	-	2	4
6) สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปให้เป็นปัจจุบัน	2	-	2	4
7) สหกรณ์จัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่และลูกหนี้กรณีซื้อ-ขายเป็นเงินเชื่อให้เป็นปัจจุบัน	2	-	2	4
8) สหกรณ์มีหลักฐานและเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อวัตถุดิบ และที่เกี่ยวข้องกับการผลิตจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปถูกต้อง	2	-	2	4
9) สหกรณ์มีการตรวจนับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปคงเหลือเป็นประจำ	-	2	2	4
10) สหกรณ์มีการรายงานผลธุรกิจแปรรูปต่อที่ประชุมคณะกรรมการเป็นประจำ	2	-	2	4
11) สหกรณ์มีการตรวจสอบและดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปให้ครบถ้วนพร้อมจะใช้งาน	2	-	2	4
12) สหกรณ์มีการสุ่มทานหนี้ กรณีซื้อ-ขายเป็นเงินเชื่อ	-	2	2	4

จากตารางที่ 4.16 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านธุรกิจแปรรูป มีทั้งหมด 12 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ไม่ทำรายการนี้ จำนวน 4 สหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ที่ทำรายการนี้ จำนวน 2 สหกรณ์ พบว่ามีการปฏิบัติตามธุรกิจแปรรูปในทุกรายการ ยกเว้น รายการที่ 9 การตรวจนับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปคงเหลือเป็นประจำ และรายการที่ 12 การสุ่มทานหนี้ กรณีซื้อ-ขายเป็นเงินเชื่อ ซึ่งเป็นรายการที่ไม่ปฏิบัติเท่ากัน จำนวน 2 สหกรณ์

ตารางที่ 4.17 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดสวัสดิการ

ด้านการจัดสวัสดิการ	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดสวัสดิการ	6	-	6
2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิก	2	4	6
3) สหกรณ์กำหนดการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อการจัดสวัสดิการให้สมาชิกไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์	6	-	6
4) สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุม จำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน	1	5	6
5) สหกรณ์มีหลักฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบที่กำหนดและเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์	6	-	6
6) มีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน	2	4	6
7) มีการสุ่มตรวจสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด	2	4	6

จากตารางที่ 4.17 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดสวัสดิการ มีทั้งหมด 7 รายการ พบว่า มีเพียง 3 รายการ ที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติ ได้แก่ รายการที่ 1) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดสวัสดิการ รายการที่ 3) สหกรณ์กำหนดการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อการจัดสวัสดิการให้สมาชิกไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ และรายการที่ 5) สหกรณ์มีหลักฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบที่กำหนดและเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติมากที่สุด มี 1 รายการ คือ รายการที่ 4) สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุม จำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 5 สหกรณ์

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติ ลำดับที่ 2 มี 3 รายการ ได้แก่ รายการที่ 2) สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิก รายการที่ 6) มีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน และรายการที่ 7) มีการสุ่มตรวจสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 4 สหกรณ์

ตารางที่ 4.18 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านเรื่องอื่นๆ

ด้านเรื่องอื่นๆ	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่นถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด	6	-	6
2) สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด	6	-	6

จากตารางที่ 4.18 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านเรื่องอื่นๆ มีทั้งหมด 2 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยามีการปฏิบัติด้านเรื่องอื่นๆ ในทุกรายการ

ตารางที่ 4.19 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำแผน

ด้านการจัดทำแผน	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์มีการจัดทำแผน และหรือ โครงการ เพื่อใช้ เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์	6	-	6
2) แผนและหรือโครงการของสหกรณ์มีการนำไปปฏิบัติ	6	-	6
3) สหกรณ์มีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและ โครงการ นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือนและที่ประชุม มีการพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุง/แก้ไข หากมีปัญหาหรืออุปสรรค	3	3	6
4) สหกรณ์ดำเนินการตามแผนและหรือโครงการ ที่ได้มีการปรับปรุง/แก้ไข	3	3	6

จากตารางที่ 4.19 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการจัดทำแผน มีทั้งหมด 4 รายการ พบว่า มีเพียง 2 รายการ ที่ทุกสหกรณ์ปฏิบัติ ได้แก่ รายการที่ 1) สหกรณ์มีการจัดทำแผน และหรือโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์ และรายการที่ 2) แผนและหรือโครงการของสหกรณ์มีการนำไปปฏิบัติ

รายการที่ไม่ได้ปฏิบัติมากที่สุด มี 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 3) สหกรณ์มีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือน และที่ประชุมมีการพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุง/แก้ไข หากมีปัญหาหรืออุปสรรค และรายการที่ 4) สหกรณ์ดำเนินการตามแผนและหรือโครงการที่ได้มีการปรับปรุง/แก้ไข มีสหกรณ์ที่ไม่ปฏิบัติ จำนวน 3 สหกรณ์

ตารางที่ 4.20 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง

ด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	รวม
1) สหกรณ์นำเอกสารแจ้งเรื่องการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้ตรวจการสหกรณ์หรือผู้สอบบัญชีสหกรณ์เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการพิจารณา กำหนดแนวทางแก้ไข	6	-	6
2) สหกรณ์มีการแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อ 1) และรายงานผลการแก้ไขให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ทราบทุกเดือนจนกว่าจะแก้ไขแล้วเสร็จ	6	-	6

จากตารางที่ 4.20 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง มีทั้งหมด 2 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยามีการปฏิบัติด้านการแก้ไขข้อบกพร่องในทุกรายการ

ตารางที่ 4.21 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วม	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ/เพิ่มขึ้น	ไม่ปฏิบัติ/ลดลง	รวม
1) สหกรณ์ให้การสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มสมาชิก เช่น กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ และกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น	6	-	6
2) ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์เฉลี่ยต่อเดือนในปีปัจจุบันเทียบกับปีก่อน	1	5	6

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วม	จำนวนสหกรณ์		
	ปฏิบัติ/ เพิ่มขึ้น	ไม่ปฏิบัติ/ ลดลง	รวม
3) จำนวนกรรมการของสหกรณ์ที่มาประชุมเฉลี่ย ต่อเดือนในปีปัจจุบันเทียบกับปีก่อน	6	-	6
4) การกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีของสหกรณ์ คณะกรรมการและฝ่ายจัดการร่วมกันกำหนดแผน	6	-	6
5) ในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน ของสหกรณ์ กรรมการและฝ่ายจัดการมีการแสดง ความคิดเห็น	6	-	6

จากตารางที่ 4.21 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 5 รายการ พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในทุกรายการ ยกเว้น รายการที่ 2 ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์เฉลี่ยต่อเดือนในปีปัจจุบันเทียบกับปีก่อน ซึ่งเป็นรายการที่ไม่ปฏิบัติเท่ากัน จำนวน 5 สหกรณ์

2.2 การวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา เป็นรายสหกรณ์ โดยพิจารณาจากจำนวนรายการที่ปฏิบัติ ที่ไม่ปฏิบัติ ที่ไม่ทำรายการ และค่าสัดส่วนของการปฏิบัติในแต่ละด้านของแต่ละสหกรณ์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ปรากฏดังตารางที่ 4.22 - 4.27 ดังต่อไปนี้

1) สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด

ตารางที่ 4.22 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตร
เมืองพะเยา จำกัด

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของ การปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ ปฏิบัติ	ไม่ทำ รายการนี้		
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	6	1	-	7	0.85
2. การจัดทำทะเบียน และการจัดทำ รายงานประจำปี	13	-	-	13	1.00
3. งานการเงิน	8	-	-	8	1.00
4. การจัดทำบัญชี	5	-	-	5	1.00
5. การจัดทำบัญชี	2	-	-	2	1.00
6. ธุรกิจสินเชื่อ	15	1	-	16	0.94
7. ธุรกิจการซื้อ	15	3	-	18	0.83
8. ธุรกิจการขาย	10	3	-	13	0.77
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	10	2	-	12	0.83
10. ธุรกิจแปรรูป	-	-	12	12	-
11. การจัดสวัสดิการ	4	3	-	7	0.57
12. เรื่องอื่นๆ	2	-	-	2	1.00
13. การจัดทำแผน	4	-	-	4	1.00
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	2	-	-	2	1.00
15. การมีส่วนร่วม	5	-	-	5	1.00
รวม	101	13	12	126	-
รวมรายการที่เป็นจุดควบคุม	101	13	12	114	0.86

จากตารางที่ 4.22 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด สหกรณ์ไม่ทำรายการ 1 ด้าน คือ ด้านธุรกิจแปรรูป 12 รายการ จึงเหลือรายการที่เป็นจุดควบคุมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดเท่ากับ $126-12 = 114$ รายการ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน

ครบทุกรายการในบางด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติครบทุกรายการ มี 8 ด้าน คือ ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี ด้านงานการเงิน ด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำงบดุล ด้านเรื่องอื่นๆ ด้านเรื่องการจัดทำแผน ด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง และด้านการมีส่วนร่วม

ส่วนด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติไม่ครบทุกรายการ มี 6 ด้าน โดยด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยที่สุด มี 1 ด้าน คือ ด้านการจัดสวัสดิการ ซึ่งมีค่าสัดส่วน เท่ากับ 0.57 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านธุรกิจการขาย มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.77 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านธุรกิจการซื้อ และด้านธุรกิจการรับฝากเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.83 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.85 และด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 5 คือ ด้านธุรกิจสินเชื่อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.94 รวมรายการที่ปฏิบัติทั้งหมด จำนวน 101 รายการ ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติโดยรวมเท่ากับ 0.86 ดังนั้น เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด สหกรณ์มีผลการควบคุมภายในระดับดี

2) สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด

ตารางที่ 4.23 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ไม่ทำรายการนี้		
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	7	-	-	7	1.00
2. การจัดทำทะเบียน และการจัดทำ รายงานประจำปี	13	-	-	13	1.00
3. งานการเงิน	7	1	-	8	0.88
4. การจัดทำบัญชี	5	-	-	5	1.00

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของ การปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ ปฏิบัติ	ไม่ทำ รายการนี้		
5. การจัดทำงบดุล	2	-	-	2	1.00
6. ธุรกิจสินเชื่อ	12	4	-	16	0.75
7. ธุรกิจการซื้อ	11	7	-	18	0.61
8. ธุรกิจการขาย	10	3	-	13	0.78
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	9	3	-	12	0.75
10. ธุรกิจแปรรูป	10	2	-	12	0.83
11. การจัดสวัสดิการ	3	4	-	7	0.43
12. เรื่องอื่นๆ	2	-	-	2	1.00
13. การจัดทำแผน	2	2	-	4	0.50
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	2	-	-	2	1.00
15. การมีส่วนร่วม	4	1	-	5	0.80
รวม	99	27	-	126	-
รวมรายการที่เป็นจุดควบคุม	99	27	-	126	0.79

จากตารางที่ 4.23 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด มีรายการที่เป็นจุดควบคุมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดเท่ากับ 126 รายการ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในครบทุกรายการในบางด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติครบทุกรายการ มี 6 ด้าน คือ ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี ด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำงบดุล ด้านเรื่องอื่นๆ และด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง

ส่วนด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติไม่ครบทุกรายการ มี 9 ด้าน โดยด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยที่สุด มี 1 ด้าน คือ ด้านการจัดสวัสดิการ ซึ่งมีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.43 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดทำแผน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.50 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านธุรกิจการซื้อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.61

ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านธุรกิจสินเชื่อ และธุรกิจการรับฝากเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.75 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 5 คือ ด้านธุรกิจการขาย มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.78 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 6 คือ ด้านการมีส่วนร่วม มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.80 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 7 คือ ด้านธุรกิจแปรรูป มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.83 และด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 8 คือ ด้านงานการเงินมีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.88 รวมรายการที่ปฏิบัติทั้งหมด จำนวน 99 รายการ ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติโดยรวมเท่ากับ 0.79 ดังนั้น เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด สหกรณ์มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

3) สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด

ตารางที่ 4.24 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ไม่ทำรายการนี้		
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	7	-	-	7	1.00
2. การจัดทำทะเบียน และการจัดทำ รายงานประจำปี	12	1	-	13	0.92
3. งานการเงิน	8	-	-	8	1.00
4. การจัดทำบัญชี	5	-	-	5	1.00
5. การจัดทำบัญชี	2	-	-	2	1.00
6. ธุรกิจสินเชื่อ	13	3	-	16	0.81
7. ธุรกิจการซื้อ	11	7	-	18	0.61
8. ธุรกิจการขาย	10	3	-	13	0.77
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	9	3	-	12	0.75
10. ธุรกิจแปรรูป	10	2	-	12	0.83
11. การจัดสวัสดิการ	3	4	-	7	0.43

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของ การปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ ปฏิบัติ	ไม่ทำ รายการนี้		
12. เรื่องอื่นๆ	2	-	-	2	1.00
13. การจัดทำแผน	2	2	-	4	0.50
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	2	-	-	2	1.00
15. การมีส่วนร่วม	4	1	-	5	0.80
รวม	100	26	-	126	-
รวมรายการที่เป็นจุดควบคุม	100	26	-	126	0.79

จากตารางที่ 4.24 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด มีรายการที่เป็นจุดควบคุมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดเท่ากับ 126 รายการ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในครบทุกรายการในบางด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติครบทุกรายการ มี 6 ด้าน คือ ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้านงานการเงิน ด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำงบดุล ด้านเรื่องอื่นๆ และด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง

ส่วนด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติไม่ครบทุกรายการ มี 9 ด้าน โดยด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยที่สุด มี 1 ด้าน คือ ด้านการจัดสวัสดิการ ซึ่งมีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.43 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดทำแผน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.50 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านธุรกิจการซื้อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.61 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.75 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 5 คือ ด้านธุรกิจการขาย มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.77 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 6 คือ ด้านการมีส่วนร่วม มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.80 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 7 คือ ด้านธุรกิจสินเชื่อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.81 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 8 คือ ด้านธุรกิจแปรรูป มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.83 และด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 9 คือ ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.92 รวมรายการที่ปฏิบัติทั้งหมด

จำนวน 100 รายการ ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติโดยรวมเท่ากับ 0.79 ดังนั้น เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด สหกรณ์มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

4) สหกรณ์การเกษตรประจําจกััด

ตารางที่ 4.25 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรประจําจกััด

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของ การปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ ปฏิบัติ	ไม่ทำ รายการนี้		
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	7	-	-	7	1.00
2. การจัดทำทะเบียน และการจัดทำ รายงานประจำปี	12	1	-	13	0.92
3. งานการเงิน	7	1	-	8	0.88
4. การจัดทำบัญชี	5	-	-	5	1.00
5. การจัดทำงบดุล	2	-	-	2	1.00
6. ธุรกิจสินเชื่อ	13	3	-	16	0.81
7. ธุรกิจการซื้อ	15	3	-	18	0.83
8. ธุรกิจการขาย	11	2	-	13	0.85
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	10	2	-	12	0.83
10. ธุรกิจแปรรูป	-	-	12	12	-
11. การจัดสวัสดิการ	7	-	-	7	1.00
12. เรื่องอื่นๆ	2	-	-	2	1.00
13. การจัดทำแผน	4	-	-	4	1.00
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	2	-	-	2	1.00
15. การมีส่วนร่วม	4	1	-	5	0.80
รวม	101	13	12	126	-
รวมรายการที่เป็นจุดควบคุม	101	13	12	114	0.89

จากตารางที่ 4.25 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรปวง จำกัด สหกรณ์ไม่ทำรายการ 1 ด้าน คือ ด้านธุรกิจแปรรูป 12 รายการ จึงเหลือรายการที่เป็นจุดควบคุมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดเท่ากับ $126-12 = 114$ รายการ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในครบทุกรายการในบางด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติครบทุกรายการ มี 7 ด้าน คือ ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำงบดุล ด้านการจัดสวัสดิการ ด้านเรื่องอื่นๆ ด้านการจัดทำแผน และด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง

ส่วนด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติไม่ครบทุกรายการ มี 7 ด้าน โดยด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยที่สุด มี 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าสัดส่วน เท่ากับ 0.80 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านธุรกิจสินเชื่อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.81 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านธุรกิจการซื้อ และด้านธุรกิจการรับฝากเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.83 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านธุรกิจการขาย มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.85 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 5 คือ ด้านงานการเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.88 และด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 6 คือ ด้านการจัดทำทะเบียนและจัดทำรายงานประจำปี มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.92 รวมรายการที่ปฏิบัติทั้งหมด จำนวน 101 รายการ ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติโดยรวมเท่ากับ 0.89 ดังนั้น เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด สหกรณ์มีผลการควบคุมภายในระดับดี

5) สหกรณ์การเกษตรเขียงม่วน จำกัด

ตารางที่ 4.26 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรเขียงม่วน จำกัด

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ไม่ทำรายการนี้		
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	6	1	-	7	0.86
2. การจัดทำทะเบียน และการจัดทำ รายงานประจำปี	12	1	-	13	0.92

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของ การปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ ปฏิบัติ	ไม่ทำ รายการนี้		
3. งานการเงิน	8	-	-	8	1.00
4. การจัดทำบัญชี	5	-	-	5	1.00
5. การจัดทำบคูล	2	-	-	2	1.00
6. ธุรกิจสินเชื่อ	14	2	-	16	0.88
7. ธุรกิจการซื้อ	14	4	-	18	0.78
8. ธุรกิจการขาย	-	-	13	13	-
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	9	3	-	12	0.75
10. ธุรกิจแปรรูป	-	-	12	12	-
11. การจัดสวัสดิการ	3	4	-	7	0.43
12. เรื่องอื่นๆ	2	-	-	2	1.00
13. การจัดทำแผน	2	2	-	4	0.50
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	2	-	-	2	1.00
15. การมีส่วนร่วม	4	1	-	5	0.80
รวม	83	18	25	126	-
รวมรายการที่เป็นจุดควบคุม	83	18	25	101	0.82

จากตารางที่ 4.26 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของ สหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์ไม่ทำรายการ 2 ด้าน คือ ด้านธุรกิจการขาย 13 รายการ และด้านธุรกิจแปรรูป 12 รายการ จึงเหลือรายการที่เป็นจุดควบคุมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดเท่ากับ $126 - 25 = 101$ รายการ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการ สหกรณ์ด้านการควบคุมภายในครบทุกรายการในบางด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติครบทุกรายการ มี 5 ด้าน คือ ด้านงานการเงิน ด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำบคูล ด้านเรื่องอื่นๆ และด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง

ส่วนด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติไม่ครบทุกรายการ มี 8 ด้าน โดยด้านที่มีค่า สัดส่วนของการปฏิบัติน้อยที่สุด มี 1 ด้าน คือ ด้านการจัดสวัสดิการ ซึ่งมีค่าสัดส่วน เท่ากับ 0.43

ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดทำแผน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.50 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.75 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านธุรกิจการซื้อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.78 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 5 คือ ด้านการมีส่วนร่วม มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.80 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 6 คือ ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.86 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 7 คือ ด้านธุรกิจสินเชื่อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.88 และด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 8 คือ ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.92 รวมรายการที่ปฏิบัติทั้งหมด จำนวน 83 รายการ ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติโดยรวมเท่ากับ 0.82 ดังนั้น เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด สหกรณ์มีผลการควบคุมภายในระดับดี

6) สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด

ตารางที่ 4.27 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ ดี	ไม่ ปฏิบัติ	ไม่ทำ รายการนี้		
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	4	3	-	7	0.57
2. การจัดทำทะเบียน และการจัดทำ รายงานประจำปี	12	1	-	13	0.92
3. งานการเงิน	6	2	-	8	0.75
4. การจัดทำบัญชี	4	1	-	5	0.80
5. การจัดทำบัญชี	2	-	-	2	1.00
6. ธุรกิจสินเชื่อ	14	2	-	16	0.88
7. ธุรกิจการซื้อ	13	5	-	18	0.72
8. ธุรกิจการขาย	11	2	-	13	0.85

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

ด้าน	จำนวนรายการ			รวม	ค่าสัดส่วนของ การปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
	ปฏิบัติ	ไม่ ปฏิบัติ	ไม่ทำ รายการนี้		
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	10	2	-	12	0.83
10. ธุรกิจแปรรูป	-	-	12	12	-
11. การจัดสวัสดิการ	5	2	-	7	0.71
12. เรื่องอื่นๆ	2	-	-	2	1.00
13. การจัดทำแผน	4	-	-	4	1.00
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	2	-	-	2	1.00
15. การมีส่วนร่วม	4	1	-	5	0.80
รวม	93	21	12	126	-
รวมรายการที่เป็นจุดควบคุม	93	21	12	114	0.82

จากตารางที่ 4.27 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด สหกรณ์ไม่ทำรายการ 1 ด้าน คือ ด้านธุรกิจแปรรูป 12 รายการ จึงเหลือรายการที่เป็นจุดควบคุมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดเท่ากับ $126 - 12 = 114$ รายการ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในครบทุกรายการในบางด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติครบทุกรายการ มี 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำงบดุล ด้านเรื่องอื่นๆ ด้านการจัดทำแผน และด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง

ส่วนด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติไม่ครบทุกรายการ มี 10 ด้าน โดยด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยที่สุด มี 1 ด้าน คือ ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.57 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดสวัสดิการ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.71 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านธุรกิจการซื้อ มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.72 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านงานการเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.75 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 5 คือ ด้านการจัดทำบัญชี และด้านการมีส่วนร่วม มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.80 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 6 คือ ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.83 ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติน้อยเป็น

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ด้าน	สกก.	สกก.	สกก.	สกก.	สกก.	สกก.
	เมือง	แม่ใจ	จุน	ปง	เชียง	บ้าน
	พะเยา	จำกัด	จำกัด	จำกัด	ม่วน	ร่องสำน
	จำกัด				จำกัด	จำกัด
15. การมีส่วนร่วม	1.00	0.80	0.80	0.80	0.80	0.80
ค่าสัดส่วนการปฏิบัติ	0.86	0.79	0.79	0.89	0.82	0.82
ณ จุดควบคุม						
สรุปผลการประเมิน	ดี	พอใช้	พอใช้	ดี	ดี	ดี
ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการปฏิบัติ ณ จุดควบคุม ของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา เท่ากับ 0.83						

จากตารางที่ 4.28 สามารถวิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ค่าสัดส่วนของการปฏิบัติตามจุดควบคุมเป็นดังนี้

สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมากที่สุดเท่ากับ 0.89 ผลการควบคุมภายในระดับดี

สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 2 เท่ากับ 0.86 ผลการควบคุมภายในระดับดี

สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ 0.82 ผลการควบคุมภายในระดับดี

สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 4 เท่ากับ 0.79 ผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

ตารางที่ 4.29 ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตร
ระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ในแต่ละด้าน

(รวมทั้ง 6 สหกรณ์)

ด้าน	ค่าเฉลี่ยสัดส่วนรายการที่ปฏิบัติ ณ จุดควบคุม
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน	0.88
2. การจัดทำทะเบียนและการจัดทำ รายงานประจำปี	0.95
3. งานการเงิน	0.92
4. การจัดทำบัญชี	0.97
5. การจัดทำบัญชี	1.00
6. ธุรกิจสินเชื่อ	0.85
7. ธุรกิจการซื้อ	0.73
8. ธุรกิจการขาย	0.80
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน	0.79
10. ธุรกิจแปรรูป	0.83
12. เรื่องอื่นๆ	1.00
13. การจัดทำแผน	0.75
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง	1.00
15. การมีส่วนร่วม	0.83

จากตารางที่ 4.29 ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการปฏิบัติมากที่สุดเท่ากับ 1.00 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำบัญชี ด้านเรื่องอื่นๆ และด้านการแก้ไขข้อบกพร่อง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการปฏิบัติมากเป็นลำดับที่ 2 เท่ากับ 0.97 คือ ด้านการจัดทำบัญชี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการปฏิบัติมากเป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ 0.95 คือ ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี ส่วนด้านที่มีค่าของของสัดส่วนการปฏิบัติต่ำที่สุด เท่ากับ 0.60 คือ ด้านการจัดสวัสดิการ

3. การเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โดยใช้อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน สำหรับปีบัญชี 2561 ถึง 2563 ของสหกรณ์เพื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์ ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังตารางที่ 4.30 – 4.32 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

สหกรณ์	ผลการควบคุมภายใน	ระดับคุณภาพการควบคุมภายใน	อัตรากำไรสุทธิ			ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
			ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561		
สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด	0.86	ดี	0.69	1.54	4.16	2.13	3
สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด	0.79	พอใช้	10.84	6.10	2.98	6.64	1
สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด	0.80	พอใช้	(8.58)	(6.39)	(0.96)	(5.31)	6
สหกรณ์การเกษตรปางงัก	0.89	ดี	6.18	6.20	7.44	6.61	2
สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด	0.82	ดี	(7.41)	(3.02)	(5.09)	(5.17)	5
สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด	0.82	ดี	0.25	(2.66)	2.91	0.17	4

จากตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิ เมื่อพิจารณาในปี 2561 – 2563 พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูงที่สุด มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 2.98 – 10.84 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 6.64 คือสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 2 เท่ากับ ร้อยละ 6.18 – 7.44 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 6.61 คือสหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ ร้อยละ 0.69 – 4.16 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 2.13 คือสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 4 เท่ากับ ร้อยละ (2.66) – 2.91 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 0.17 คือสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิ เป็นลำดับที่ 5 เท่ากับ ร้อยละ (3.02) – (7.41) คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (5.17) คือสหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิต่ำที่สุด เท่ากับ ร้อยละ (0.96) – (8.58) คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (5.31) คือสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

ตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

สหกรณ์	ผลการควบคุมภายใน	ระดับคุณภาพการควบคุมภายใน	ROA			ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
			ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561		
สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด	0.86	ดี	0.29	0.48	0.93	0.57	3
สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด	0.79	พอใช้	3.08	2.04	0.91	2.01	2

ตารางที่ 4.31 (ต่อ)

สหกรณ์	ผลการ ควบคุม ภายใน	ระดับคุณภาพ การควบคุม ภายใน	ROA			ค่า เฉลี่ย \bar{x}	ลำดับ
			ปี	ปี	ปี		
			2563	2562	2561		
สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด	0.80	พอใช้	(5.98)	(5.07)	(0.73)	(3.93)	5
สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด	0.89	ดี	2.21	2.51	3.22	2.65	1
สหกรณ์การเกษตร เขียงม่วน จำกัด	0.82	ดี	(6.45)	(3.73)	(5.95)	(5.38)	6
สหกรณ์การเกษตร บ้านร่องसान จำกัด	0.82	ดี	0.26	(1.61)	1.68	0.11	4

จากตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เมื่อพิจารณาในปี 2561 – 2563 พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงที่สุด มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 2.21 - 3.22 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 2.65 คือสหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 2 เท่ากับ ร้อยละ 0.91 – 3.08 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 2.01 คือสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ ร้อยละ 0.29 – 0.93 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 0.57 คือสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 4 เท่ากับ ร้อยละ (1.61) – 1.68 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 0.11 คือสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 5 เท่ากับ ร้อยละ (0.73) – (5.98) คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (3.93) คือสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำที่สุด เท่ากับ ร้อยละ

(3.73) – (6.45) คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (5.38) คือสหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี

ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

สหกรณ์	ผลการควบคุมภายใน	ระดับคุณภาพการควบคุมภายใน	ROE			ค่าเฉลี่ย	ลำดับ
			ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561		
สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด	0.86	ดี	1.08	1.67	3.27	2.01	3
สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด	0.79	พอใช้	9.30	6.91	3.47	6.56	1
สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด	0.80	พอใช้	(41.22)	(74.46)	(14.17)	(43.28)	6
สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด	0.89	ดี	3.67	4.23	5.35	4.42	2
สหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด	0.82	ดี	(25.81)	(13.04)	(17.53)	(18.79)	5
สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด	0.82	ดี	(1.78)	(1.68)	(8.75)	(7.40)	4

จากตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เมื่อพิจารณาในปี 2561 – 2563 พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงที่สุด มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 3.47 – 9.30 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 6.56 คือสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงเป็นลำดับที่ 2 เท่ากับ ร้อยละ 3.67 – 5.35 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 4.42 คือสหกรณ์

การเกษตรปรัง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง เป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ ร้อยละ 1.08 – 3.27 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 2.01 คือสหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง เป็นลำดับที่ 4 เท่ากับ ร้อยละ (1.68) – (8.75) คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (7.40) คือสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง เป็นลำดับที่ 5 เท่ากับ ร้อยละ (13.04) – (25.81) คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (18.79) คือสหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำที่สุด เท่ากับ ร้อยละ (14.17) – (74.46) คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (43.28) คือสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

ตารางที่ 4.33 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

สหกรณ์	ระดับคุณภาพ		ลำดับ	
	การควบคุมภายใน	อัตรากำไรสุทธิ	อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด	ดี	3	3	3
สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด	พอใช้	1	2	1
สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด	พอใช้	6	5	6
สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด	ดี	2	1	2

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

สหกรณ์	ระดับคุณภาพ การควบคุม ภายใน	ลำดับ		
		อัตรากำไร สุทธิ	อัตรา ผลตอบแทน ต่อสินทรัพย์	อัตรา ผลตอบแทน ต่อส่วนกองทุน
สหกรณ์การเกษตร เชียงใหม่ จำกัด	ดี	5	6	5
สหกรณ์การเกษตร บ้านร่องसान จำกัด	ดี	4	4	4

สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมากที่สุด เท่ากับ 0.89 ผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์มีผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 2 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 6.61 มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงที่สุด คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 2.65 และมีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนกองทุนสูงเป็นลำดับที่ 2 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 4.42

สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 2 เท่ากับ 0.86 ผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์มีผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 3 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 2.13 มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 3 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 0.57 และมีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนกองทุนสูง เป็นลำดับที่ 3 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 0.21

สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ 0.82 ผลการควบคุมภายในระดับดี โดยสหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด มีผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 4 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 0.17 มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 4 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 0.11 และมีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนกองทุนสูง เป็นลำดับที่ 4 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (7.40) ส่วนสหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด มีผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 5 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (5.17) มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำที่สุด

คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (5.38) และมีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ลงทุน สูง เป็นลำดับที่ 5 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (18.79)

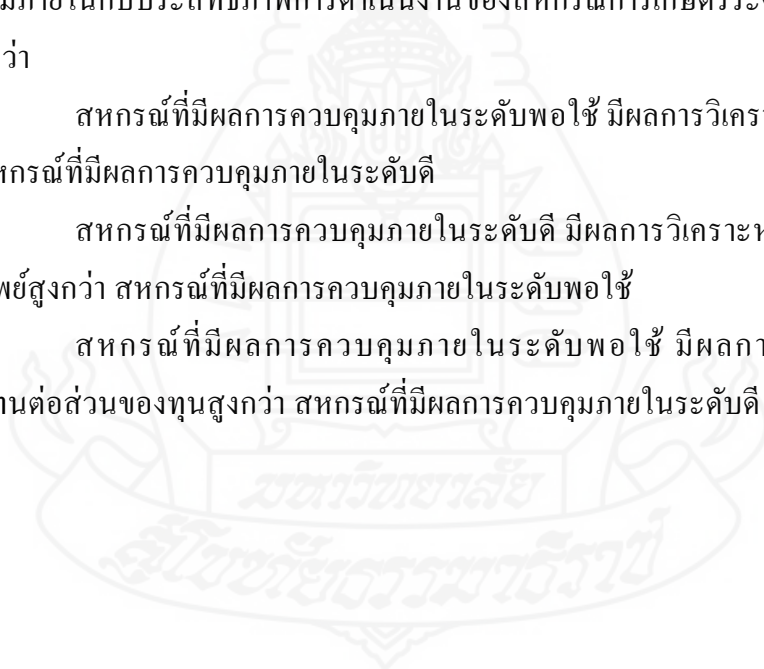
สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในน้อยที่สุด เท่ากับ 0.79 ผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ โดยสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด มีผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิสูงสุด คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 6.64 มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 2 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 2.01 และมีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ลงทุนสูงสุด คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ 6.56 ส่วนสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด มีผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิต่ำที่สุด คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (5.31) มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 5 คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (3.93) และมีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ลงทุนต่ำที่สุด คิดอัตราเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ ร้อยละ (43.28)

สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา พบว่า

สหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ มีผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิสูงกว่า สหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี

สหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงกว่า สหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

สหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ มีผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ลงทุนสูงกว่า สหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา
- 2) ศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา
- 3) เปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จำนวน 6 สหกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) แบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวนทั้งหมด 15 ด้าน 126 รายการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้แทนคณะกรรมการดำเนินการหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสหกรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าสัดส่วน ค่าเฉลี่ย 2) แบบเก็บข้อมูลทางการเงิน ซึ่งเก็บรวบรวมอัตราส่วนทางการเงินของแต่ละสหกรณ์ ประกอบด้วย อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการศึกษา

1.1 สภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จำนวน 6 สหกรณ์ ได้แก่

- 1) สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด
- 2) สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด
- 3) สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด
- 4) สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด
- 5) สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด และ
- 6) สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด

จำนวนปีที่ดำเนินงานมากที่สุดคือ 46 ปี รองลงมา 44 ปี และน้อยที่สุดคือ 13 ปี จำนวนสมาชิกสหกรณ์มากที่สุดคือ 4,807 คน รองลงมา 2,283 คน และน้อยที่สุดคือ 672 คน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มากที่สุดคือ 11 คน รองลงมา 9 คน และน้อยที่สุดคือ

7 คน สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่มากที่สุดคือ 26 คน รองลงมา 21 คน และน้อยที่สุดคือ 7 คน สหกรณ์ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจการรับฝากเงิน ยกเว้น สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ที่มีการดำเนินธุรกิจแปรรูปด้วย สหกรณ์ส่วนใหญ่มีรายได้ และปริมาณธุรกิจลดลง และสหกรณ์ส่วนใหญ่มีทุนดำเนินงานเพิ่มขึ้น

1.2 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

1.2.1 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยาในภาพรวม สามารถสรุปได้ดังนี้

สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในไม่ครบทุกรายการในบางด้าน โดยด้านที่สหกรณ์มีการปฏิบัติไม่ครบทุกรายการ ถือว่าเป็นจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในการควบคุมภายในของสหกรณ์ สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ ถ้ามีปัญหาในการปฏิบัติตามแผนงานประจำปีของสหกรณ์ ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการได้มีการกำหนดมาตรการปรับปรุงแก้ไข รองลงมาคือ ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการเสนอขบทดลองหรือรายรับ-รายจ่าย ของสหกรณ์ต่อที่ประชุมเป็นประจำทุกเดือน หากการดำเนินงานมีปัญหาหรืออุปสรรคอาจไม่ได้รับการแก้ไข อาจทำให้ผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2) ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ การสำเนาระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้ฝ่าย/แผนก ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานนั้นๆ ถือปฏิบัติ อาจทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนอาจทำงานผิดพลาดได้

3) ด้านงานการเงิน รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ สหกรณ์จัดให้มีกรรมการและหรือผู้ที่เกี่ยวข้องคุมตรวจเงินสดในมือเพื่อสอบทานยอดกับสมุดเงินสด รองลงมาคือ สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงินและมีการจัดทำทะเบียนคุมเป็นปัจจุบัน อาจทำให้มีเงินสดขาดหรือเกินบัญชี หรือเกิดการทุจริตได้

4) ด้านการจัดทำบัญชี รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ การบันทึกรายการเกี่ยวกับกระแสเงินสดในวันที่มีรายการเกิดขึ้น อาจทำให้การบันทึกบัญชีไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่สามารถปิดบัญชีได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

5) ด้านธุรกิจสินเชื่อ รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนการค้าประกันให้เป็นปัจจุบัน และสหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนึ่งอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รองลงมาคือ สหกรณ์มีแผนปฏิบัติการเร่งรัดหนี้สิน อาจทำให้ข้อมูลการค้าประกัน ข้อมูลลูกหนี้ไม่ถูกต้อง และอาจก่อให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

6) ด้านธุรกิจการซื้อ รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ ผู้ทำหน้าที่ในการจัดซื้อสินค้าและผู้ทำหน้าที่ตรวจรับสินค้าต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกัน รองลงมาคือ สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีที่มีการซื้อขายเป็นเงินเชื่อ สหกรณ์มีการรายงานผลการตรวจนับสินค้าคงเหลือต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์มีการสุ่มตรวจนับสินค้ายื่นยันยอดจากการตรวจนับกับทะเบียนคุม และสหกรณ์มีการสำรวจความต้องการสินค้าจากสมาชิก อาจทำให้การซื้อขายเกินกว่าวงเงินที่ระเบียบกำหนด มีสินค้าขาดหายหรือเกิดการทุจริตได้

7) ด้านธุรกิจการขาย รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการสำรวจความต้องการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก รองลงมาคือ มีการสุ่มตรวจผลผลิตคงเหลือเพื่อยื่นยันยอดการตรวจนับกับทะเบียนคุม และสหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีซื้อขายเป็นเงินเชื่อ อาจทำให้มีการซื้อขายเกินกว่าวงเงินที่ระเบียบกำหนด มีผลผลิตขาดหายหรือเกิดการทุจริตได้

8) ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการสุ่มตรวจบัญชีเงินฝากของสมาชิกที่ขาดการติดต่อกับสหกรณ์เกิน 1 ปี รองลงมาคือ สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานและยื่นยันยอดเงินฝากของสมาชิกกับทะเบียนเจ้าหน้าที่เงินฝากรายตัวเมื่อสิ้นปีทางบัญชี และสหกรณ์มีตัวอย่างลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงิน ในการเปิดบัญชีเงินฝากครั้งแรกและการถอนเงินหรือการปิดบัญชีเงินฝากกระทำได้โดยผู้มีอำนาจถอนเงินตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้ อาจทำให้เกิดการปลอมแปลงลายมือชื่อในการเบิกถอนเงินได้

9) ด้านธุรกิจแปรรูป รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ การตรวจนับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปคงเหลือเป็นประจำ และสหกรณ์มีการสุ่มทานหนี้ กรณีซื้อ-ขายเป็นเงินเชื่อ อาจทำให้มีการซื้อขายเกินกว่าวงเงินที่ระเบียบกำหนด มีวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปขาดหายหรือเกิดการทุจริตได้

10) ด้านการจัดสวัสดิการ รายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุม จำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน รองลงมาคือ สหกรณ์มีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน และมีการสุ่มตรวจสอบการ

จัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด อาจทำให้การจ่ายเงินสวัสดิการไม่เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

11) ด้านการจัดทำแผน ราชการที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือน และที่ประชุมมีการพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุง/แก้ไข หากมีปัญหาหรืออุปสรรค และสหกรณ์ดำเนินการตามแผนและหรือโครงการที่ได้มีการปรับปรุง/แก้ไข อาจก่อให้เกิดการปฏิบัติงานนอกเหนือจากแผนงานและโครงการ หรืออาจทำให้การปฏิบัติตามแผนงานและโครงการไม่ประสบความสำเร็จ

12) ด้านการมีส่วนร่วม ราชการที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์เฉลี่ยต่อเดือนในปีปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน อาจทำให้สมาชิกขาดความเชื่อมั่นในสหกรณ์ และอาจทำให้ผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

1.2.2 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยาเป็นรายสหกรณ์

1) สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด มีผลการควบคุมภายในระดับดี ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือด้านการจัดสวัสดิการ รองลงมาคือด้านธุรกิจการขาย

2) สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือด้านการจัดสวัสดิการ รองลงมาคือด้านการจัดทำแผน

3) สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือด้านการจัดสวัสดิการ รองลงมาคือด้านการจัดทำแผน

4) สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด มีผลการควบคุมภายในระดับดี ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วม รองลงมาคือด้านธุรกิจสินเชื่อ

5) สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด มีผลการควบคุมภายในระดับดี ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือด้านการจัดสวัสดิการ รองลงมาคือด้านการจัดทำแผน

6) สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด มีผลการควบคุมภายในระดับดี ด้านที่มีค่าสัดส่วนของการปฏิบัติตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือด้านการจัดสวัสดิการ

1.2.3 การเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิ เมื่อพิจารณาในปี 2561-2563 พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูงที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 2 คือ สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 3 คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูง เป็นลำดับที่ 4 คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิ เป็นลำดับที่ 5 คือ สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิต่ำที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เมื่อพิจารณาในปี 2561 – 2563 พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 2 คือ สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 3 คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 4 คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง เป็นลำดับที่ 5 คือ สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เมื่อพิจารณาในปี 2561 – 2563 พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง เป็นลำดับที่ 2 คือ สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุม

ภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง เป็นลำดับที่ 3 คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง เป็นลำดับที่ 4 คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง เป็นลำดับที่ 5 คือ สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ค่าที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้

2. อภิปรายผล

จากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จำนวน 6 สหกรณ์ ทั้งหมด 15 ด้าน 126 รายการ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ผล ดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ผลการดำเนินงานมีกำไรสุทธิ ในส่วนของสหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนเนื่องมาจากสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายโดยเฉพาะต้นทุนขายน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจรวบรวมผลผลิตที่มีค่าเพื่อมูลค่าสินค้าลดลงจำนวนมาก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานที่ว่าในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการไม่มีการเสนอขบถทดลองหรือรายรับ-รายจ่าย ของสหกรณ์ต่อที่ประชุมเป็นประจำทุกเดือนทำให้สหกรณ์ไม่ทราบผลการดำเนินงานว่ามีรายได้-ค่าใช้จ่าย รวมไปถึงประมาณการกำไร (ขาดทุน) ว่าเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่ ทำให้ไม่สามารถกำหนดมาตรการแก้ไขหรือปรับปรุงเพื่อให้ผลการดำเนินงานมีกำไร

2.2 คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์โดยรวมอยู่ในระดับดี จากการศึกษา พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา มีผลการควบคุมภายในในระดับดี โดยมีค่าสัดส่วนการปฏิบัติโดยเฉลี่ย เท่ากับ 0.83 เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ได้ถือใช้แนวทางปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน เป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งผลให้ผลการควบคุมภายในของสหกรณ์โดยรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับกนกวรรณ จุลเอียด (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการนำผลการประเมินการควบคุมภายในไปใช้ปรับการดำเนินงานของสหกรณ์

การเกษตรในจังหวัดกระบี่ พบว่า สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกระบี่ ส่วนใหญ่มีผลการประเมินการควบคุมภายในอยู่ในระดับดี และยังสอดคล้องกับดัชนีมา สักดีส์สวีส์ดี (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา พบว่า สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา ส่วนใหญ่มีผลการควบคุมภายในในระดับดี

2.3 การปฏิบัติตามจุดควบคุมตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ในภาพรวม จากการศึกษาการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยาโดยรวมทั้ง 15 ด้าน พบว่า สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามจุดควบคุมตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในไม่ครบทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับดัชนีมา สักดีส์สวีส์ดี (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา พบว่า สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามจุดควบคุมตามแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในไม่ครบทุกด้าน

2.4 การเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในเป็นรายสหกรณ์ จากการศึกษา พบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามจุดควบคุมเป็นดังนี้

สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติตามด้านการควบคุมภายในมากที่สุดเท่ากับ 0.89 ผลการควบคุมภายในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (2563) ว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในในระดับดี

สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติตามด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 2 เท่ากับ 0.86 ผลการควบคุมภายในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (2563) ว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในในระดับดี

สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติตามด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ 0.82 ผลการควบคุมภายในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (2563) ว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในในระดับดี

สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติตามด้านการควบคุมภายในมากเป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ 0.82 ผลการควบคุมภายในระดับดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (2563) ว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในระดับพอใช้

สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมาก เป็นลำดับที่ 4 เท่ากับ 0.79 ผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการประเมิน คุณภาพการควบคุมภายในของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (2563) ว่าสหกรณ์มีคุณภาพการควบคุม ภายในในระดับดี

สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติด้านการควบคุมภายในมาก เป็นลำดับที่ 4 เท่ากับ 0.79 ผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมิน คุณภาพการควบคุมภายในของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (2563) ว่าสหกรณ์มีคุณภาพการควบคุม ภายในระดับพอใช้

และจะเห็นได้ว่าสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ได้จัดให้มีระบบ การควบคุมภายใน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของนิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ (2557) ที่ว่าการควบคุม ภายในของสหกรณ์ เป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ และ บุคลากรของสหกรณ์ได้ร่วมกันกำหนดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า สหกรณ์ ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสหกรณ์ รวมถึง การดูแลทรัพย์สิน ไม่ให้สูญหายหรือใช้ไปในทางที่ไม่เหมาะสม รายงานทางการเงินของ สหกรณ์มีความถูกต้องเชื่อถือได้ และสหกรณ์ปฏิบัติตามกฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.5 การเปรียบเทียบคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา โดยใช้อัตรา กำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ผลการวิเคราะห์ พบว่า

ผลการวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิ พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตรากำไรสุทธิสูงสุด คือ สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มี อัตรากำไรสุทธิต่ำที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุม ภายในระดับพอใช้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับณัฐสิมา สักดิ์สวัสดิ์ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมิน คุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตรากำไร สุทธิสูงสุด คือสหกรณ์ที่มีคุณภาพการควบคุมภายในระดับดีมาก และสหกรณ์ที่มีอัตรากำไร สุทธิต่ำที่สุด คือสหกรณ์ที่มีคุณภาพการควบคุมภายในในระดับดี

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตรา ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงสุด คือ สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการ ควบคุมภายในระดับดี สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำที่สุด คือ สหกรณ์การเกษตร

เชียงใหม่ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับบัญชีมา
ศักดิ์สวัสดิ์ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตร
ในจังหวัดยะลา พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำที่สุด คือสหกรณ์ที่มีคุณภาพ
การควบคุมภายในระดับดี

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตรา
ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงสุด คือ สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผล
การควบคุมภายในระดับพอใช้ สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำที่สุด คือ สหกรณ์
การเกษตรจุน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายในระดับพอใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ
บัญชีมาศักดิ์สวัสดิ์ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
การเกษตรในจังหวัดยะลา พบว่า สหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำที่สุด คือ
สหกรณ์ที่มีคุณภาพการควบคุมภายในระดับพอใช้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา สามารถนำข้อมูล
ผลการศึกษาไปปรับปรุง พัฒนาการควบคุมภายในให้ไปสู่ระดับที่ดีขึ้น ดังนี้

1) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ควรนำปัญหาในการปฏิบัติตามแผนงาน
ประจำปีของสหกรณ์ เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้มีการกำหนดมาตรการ
ปรับปรุงแก้ไข และควรมีการเฝ้าระวังติดตามหรือรายรับ-รายจ่าย ของสหกรณ์ต่อที่ประชุม
คณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้ทราบว่าผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย
ที่กำหนดมากน้อยเพียงใด หากผลการดำเนินงานต่ำกว่าแผนจะนำไปสู่การหาสาเหตุและ
แนวทางแก้ไขปรับปรุง

2) ด้านการจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี ควรมีการสำเนา
ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้ฝ่าย/แผนก ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานนั้นๆ ถูปฏิบัติ เพื่อให้
เจ้าหน้าที่รับทราบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในงาน เพื่อป้องกันการปฏิบัติงานที่อาจ
ผิดพลาดได้

3) ด้านงานการเงิน ควรจัดให้มีกรรมการและหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสุ่มตรวจเงิน
สดในมือเพื่อสอบทานยอดกับสมุดเงินสด เพื่อป้องกันการเก็บรักษาเงินสดเกินกว่าระเบียบหรือการ
ทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้ และควรมีการจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงินและจัดทำทะเบียนคุมให้เป็น

ปัจจุบัน เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบว่าได้ใช้ใบเสร็จไปเท่าใด คงเหลือเท่าใด ใครเป็นผู้เบิก เพื่อป้องกันการนำใบเสร็จรับเงินไม่ใช้ในทางมิชอบ

4) ด้านการจัดทำบัญชี ควรมีการบันทึกรายการเกี่ยวกับกระแสเงินสดในวันที่มีรายการเกิดขึ้น เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินมีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สามารถปิดบัญชีได้ตามกำหนดเวลา

5) ด้านธุรกิจสินเชื่อ ควรมีการจัดทำทะเบียนการค้าประกันให้เป็นปัจจุบัน เพื่อป้องกันภาระค่าประกันที่เกินกว่าระเบียบที่กำหนด ควรมีการสุ่มสอบทานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อยืนยันว่าลูกหนี้มีอยู่จริง และควรมีแผนปฏิบัติการเร่งรัดหนี้สิน เพื่อป้องกันหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานมีกำไรลดลง

6) ด้านธุรกิจการซื้อ ควรมีการแบ่งแยกผู้ทำหน้าที่ในการจัดซื้อสินค้าและผู้ทำหน้าที่ตรวจรับสินค้าต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกัน เพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น ควรมีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีที่มีการซื้อขายเป็นเงินเชื่อ มีการรายงานผลการตรวจนับสินค้าคงเหลือต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และควรมีการสุ่มตรวจนับสินค้านับสิ้นค้าที่ยื่นยื่นขอลดจากการตรวจนับกับทะเบียนคุม เพื่อยืนยันว่าลูกหนี้ เจ้าหนี้ และสินค้ามีอยู่จริง ไม่มีสินค้าสูญหาย และควรมีการสำรวจความต้องการสินค้าจากสมาชิก เพื่อป้องกันสินค้าคงเหลือที่เกินจำนวนที่อาจส่งผลกระทบต่อสภาพ

7) ด้านธุรกิจการขาย ควรมีการสำรวจความต้องการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก เพื่อวางแผนรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกได้ทันเวลา และป้องกันการขาดเงินทุนสำหรับการรวบรวมผลผลิต ควรมีการสุ่มตรวจผลผลิตคงเหลือเพื่อยืนยันยอดการตรวจนับกับทะเบียนคุม และควรมีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีซื้อขายเป็นเงินเชื่อ เพื่อยืนยันว่าลูกหนี้ เจ้าหนี้ และผลผลิตมีอยู่จริง ไม่มีผลผลิตสูญหาย

8) ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน ควรมีการสุ่มตรวจบัญชีเงินฝากของสมาชิกที่ขาดการติดต่อกับสหกรณ์เกิน 1 ปี และมีการสุ่มสอบทานและยืนยันยอดเงินฝากของสมาชิกกับทะเบียนเจ้าหนี้เงินฝากรายตัวเมื่อสิ้นปีทางบัญชี เพื่อยืนยันตัวตนและจำนวนเงินของผู้ฝากเงินว่ามีอยู่จริงและถูกต้อง ควรมีตัวอย่างลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงินในการเปิดบัญชีเงินฝากครั้งแรก และการถอนเงินหรือการปิดบัญชีเงินฝากกระทำได้โดยผู้มีอำนาจถอนเงินตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้ เพื่อป้องกันการทุจริตในการเบิกถอนเงินฝาก

9) ด้านธุรกิจแปรรูป ควรมีการตรวจนับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูป คงเหลือเป็นประจำ และควรมีการสุ่มทานหนี้ กรณีซื้อ-ขายเป็นเงินเชื่อ เพื่อยืนยันว่าลูกหนี้ เจ้าหนี้ มีอยู่จริง วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปไม่สูญหาย

10) ด้านการจัดสวัสดิการ ควรมีการจัดทำทะเบียนคุม จำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน มีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน และควรมีการสุ่มตรวจสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด เพื่อให้การจัดสรรกำไรสุทธิเป็นสวัสดิการมีความถูกต้องและมีการเบิกจ่ายที่ไม่ขัดกับระเบียบที่กำหนด

11) ด้านการจัดทำแผน ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ ในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือน เพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ และที่ประชุมจะได้ร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุง/แก้ไข เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

12) ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการเพิ่มปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและสร้างรายได้ให้กับสหกรณ์ โดยอาศัยแผนการดำเนินงานประจำปีเป็นแนวทางในการเพิ่มปริมาณธุรกิจและควรจัดให้มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

3.1.2 ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา ในแต่ละสหกรณ์สามารถนำข้อมูลผลการศึกษาไปปรับปรุง พัฒนาการควบคุมภายในให้ไปสู่ระดับที่ดีขึ้น ดังนี้

1) สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด ควรปรับปรุงแก้ไขการควบคุมภายในด้านการจัดสวัสดิการมากที่สุด ควรมีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านการจัดสวัสดิการ ควรจัดทำทะเบียนคุมจำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน และควรมีการสุ่มตรวจสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด รองลงมาเป็นด้านธุรกิจการขาย ควรมีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ ควรมีการสำรวจความต้องการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก และควรมีการสุ่มสอบทานหนี้ หนี้ซื้อ ขาย เป็นเงินเชื่อ

2) สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด ควรปรับปรุงแก้ไขการควบคุมภายในด้านการจัดสวัสดิการมากที่สุด ควรมีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิก ควรจัดทำทะเบียนคุมจำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน และควรมีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน รองลงมาคือด้านการจัดทำแผน ควรมีการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามแผนและหรือโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่ประชุมมีการพิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขแผนและหรือโครงการ และควรมีการปฏิบัติตามแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขตามที่กำหนด

3) สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด ควรปรับปรุงแก้ไขการควบคุมภายในด้านการจัดสวัสดิการมากที่สุด ควรมีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิก ควรจัดทำทะเบียนคุมจำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน ควรมีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน และควรมีการสุ่มตรวจสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด รองลงมาคือด้านการจัดทำแผน ควรมีการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามแผนและหรือโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่ประชุมมีการพิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขแผนและหรือโครงการ และควรมีการปฏิบัติตามแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขตามที่กำหนด

4) สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด ควรปรับปรุงแก้ไขการควบคุมภายในด้านการมีส่วนร่วมมากที่สุด ควรหาแนวทางเพิ่มปริมาณธุรกิจเฉลี่ยต่อเดือนของสหกรณ์ให้เพิ่มขึ้น รองลงมาคือด้านธุรกิจสินเชื่อ ควรมีการบันทึกรายการในทะเบียนการค้าประกันของสมาชิกให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

5) สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด ควรปรับปรุงแก้ไขการควบคุมภายในด้านการจัดสวัสดิการมากที่สุด ควรมีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิก ควรจัดทำทะเบียนคุมจำแนกตามประเภทของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน และควรมีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน รองลงมาคือด้านการจัดทำแผน ควรมีการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามแผนและหรือโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่ประชุมมีการพิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขแผนและหรือโครงการ และควรมีการปฏิบัติตามแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขตามที่กำหนด

6) สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องสำน จำกัด ควรปรับปรุงแก้ไขการควบคุมภายในด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานมากที่สุด ควรเสนอปัญหาในการปฏิบัติตามแผนงานประจำปีของสหกรณ์ ในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้มีการกำหนดมาตรการปรับปรุงแก้ไข ควรมีการเสนอขบทดลองหรือรายรับ-รายจ่ายในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน และควรมีการบันทึกรายงานการประชุมใหญ่ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ให้ถูกต้องสมบูรณ์ รองลงมาคือด้านการจัดสวัสดิการ ควรมีการบันทึกรายการในทะเบียนคุมการจ่ายเงินสวัสดิการแยกตามประเภทสวัสดิการที่จ่ายให้แก่สมาชิกถูกต้องเป็นปัจจุบัน และจัดทำรายการรับ-จ่ายเงินสวัสดิการ และเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการรับ-จ่ายเงินสวัสดิการ

3.1.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา สามารถนำข้อมูลผลการศึกษาไปแนะนำ ส่งเสริมแก่บุคลากรของสหกรณ์ เพื่อให้ทราบจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องของการบริหารจัดการ สหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์ และเพื่อให้สหกรณ์นำไปใช้เป็นแนวทางในการ ปรับปรุงการดำเนินงานด้านการควบคุมภายในให้ไปสู่การปฏิบัติที่ดีและเหมาะสม

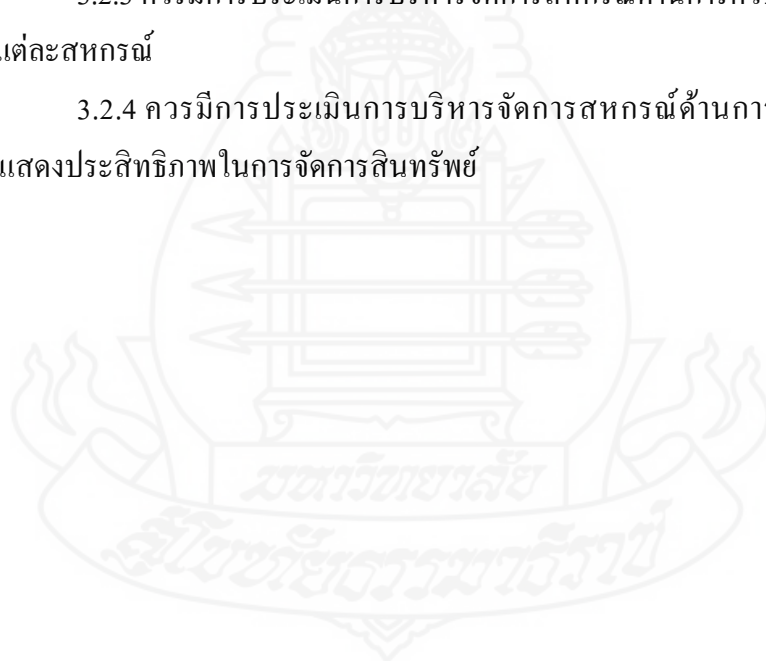
3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการประเมินแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ บุคลากรของสหกรณ์ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และหรือแนวทางในการลดจุดอ่อนที่เกิดขึ้น จากการควบคุมภายใน

3.2.2 ควรมีการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของ สหกรณ์ทั้งหมดในจังหวัดพะเยา จำแนกตามประเภทและขนาดของสหกรณ์ และเปรียบเทียบ ผลการประเมินกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์แต่ละประเภท

3.2.3 ควรมีการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในในระดับ ชุมกิจของแต่ละสหกรณ์

3.2.4 ควรมีการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในกับ อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการจัดการสินทรัพย์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ จุลเอียด. (2558). *แนวทางการนำผลการประเมินการควบคุมภายในไปใช้ปรับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกระบี่*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2562). *รายงานการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร*. สืบค้นวันที่ 13 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/statistic/main.php?filename=levelq>
- กรมบัญชีกลาง. (2553). *มาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ*. สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.dol.go.th/train/eschool/allcourse/contralandrisk/1control.pdf>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2550). *คำแนะนำแนวทางการบริหารการจัดการสหกรณ์*. สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2564. จาก <http://softbizplus.com/upload/Manual-cooperative.pdf>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2555). *การสหกรณ์ในประเทศไทย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2555). *คำแนะนำส่งเสริมการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาระบบการบริหารจัดการสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2561). *แนวทางการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. สืบค้นวันที่ 13 พฤษภาคม 2564. จาก <http://office.cpd.go.th/develop/index.php/2016-05-23-06-56-38/2016-06-06-03-13-13>
- จินตนา สาขากร, นิพันธ์ หื่นโชคชัยชนะ, และศิลาปะพร ศรีจันเพชร. (2557). *การตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.
- ณัฐสิมา ศักดิ์สวัสดิ์. (2556). *การประเมินการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2551). *แนวทางการควบคุมภายในที่ดี*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ. (2557). การกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายในและการประเมินผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร หน่วยที่ 7* สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2553). “QM For Quality Management MagaZine for Executive Management”, *วารสารวิชาการ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)*, 17(151), 1.
- ปัทมาพร ท่อชู . (2559). *ประสิทธิภาพการทำงาน*. สืบค้นวันที่ 24 กรกฎาคม 2564. จาก http://www.thailandindustry.com/indust_newweb/onlinemag_preview.php?cid=771
- ไพรัช อ่อนประเสริฐ. (2554). *การควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสตูล*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เมษิยา ทรงอารมภ์. (2559). *การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์บริการในเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2552). *แนวทางการจัดวางระบบการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายใน*. กรุงเทพฯ: ชิสเต็ม โฟร์ กราฟฟิกส์.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา. (2563). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี*. พะเยา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา.
- สุจิตรา พันธุมะบำรุง. (2557). การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร หน่วยที่ 3* สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- หทัยรัตน์ สุวรรณกุล. (2553). *การประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อนันท์ งามสะอาด. (2554). *ประสิทธิภาพ (Efficiency) และ ประสิทธิภาพ (Effective) ต่างกันอย่างไร*. สืบค้นวันที่ 24 กรกฎาคม 2564. จาก <http://www.kat.ac.th/index.php/81-2011-12-30-02-36-17/2584-28aaa>.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2550). *การตรวจสอบภายในสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตร
ระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา

เรียนท่านผู้ให้สัมภาษณ์

ด้วยนางสาวลัดกษณ์ มูลเมือง นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีความประสงค์ศึกษาการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการแนะนำส่งเสริมการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายใน และให้สหกรณ์มีข้อมูลที่สามารถวางแผนปรับปรุงการควบคุมภายในให้เหมาะสม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ตามแบบประเมินการบริการจัดการสหกรณ์

อนึ่ง การสัมภาษณ์นี้ผู้ศึกษาจะเก็บเป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อการทำงานหรือการมีส่วนร่วมของท่านในสหกรณ์ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการแนะนำส่งเสริมการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านการควบคุมภายในแก่สหกรณ์ต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. สังกัดสหกรณ์.....
3. ตำแหน่งในสหกรณ์.....
4. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง.....
5. ระดับการศึกษา.....

ส่วนที่ 2 คำชี้แจงแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์

แบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์ มี 15 หมวด 126 รายการ

หมวด 1.	การติดตามผลการปฏิบัติงาน	มี	7	รายการ
หมวด 2.	การจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี	มี	13	รายการ
หมวด 3.	งานการเงิน	มี	8	รายการ
หมวด 4.	การจัดทำบัญชี	มี	5	รายการ
หมวด 5.	การจัดทำงบดุล	มี	2	รายการ
หมวด 6.	ธุรกิจสินเชื่อ	มี	16	รายการ
หมวด 7.	ธุรกิจการซื้อ	มี	18	รายการ
หมวด 8.	ธุรกิจการขาย	มี	13	รายการ
หมวด 9.	ธุรกิจการรับฝากเงิน	มี	12	รายการ
หมวด 10.	ธุรกิจแปรรูป	มี	12	รายการ
หมวด 11.	การจัดสวัสดิการ	มี	7	รายการ
หมวด 12.	เรื่องอื่นๆ	มี	2	รายการ
หมวด 13.	การจัดทำแผน	มี	4	รายการ
หมวด 14.	การแก้ไขข้อบกพร่อง	มี	2	รายการ
หมวด 15.	การมีส่วนร่วม	มี	5	รายการ
	รวม		<u>126</u>	รายการ

เพื่อให้การประเมินผลการบริหารจัดการสหกรณ์เป็นมาตรฐานเดียวกัน กลุ่มวิเคราะห์โครงสร้างและการจัดการองค์กรจึงได้จัดทำคำอธิบายความหมายของแต่ละรายการ ดังนี้

หมวด 1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน

รายการ 1.1 หมายถึง สหกรณ์นำเอกสารคำแนะนำแนวทางการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แล้ว และที่ประชุมมีมติให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ และบันทึกไว้ในสมุดรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

- รายการ 1.2 หมายถึง สหกรณ์จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานในระหว่างเดือนเสนอ ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน และ มีการนำผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับแผนงานประจำปี ที่ สหกรณ์กำหนดไว้
- รายการ 1.3 หมายถึง ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการกำหนดแนวทางการ ปรับปรุงแก้ไขปัญหา กรณีที่สหกรณ์ไม่สามารถปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานประจำปีที่กำหนด และบันทึก แนวทางการแก้ไขไว้ในสมุดรายงานการประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการ
- รายการ 1.4 หมายถึง สหกรณ์จัดทำบทยอด หรือรายรับ – รายจ่ายที่เกิดขึ้น ในระหว่างเดือน และนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน
- รายการ 1.5 หมายถึง สหกรณ์บันทึกรายงานการประชุมใหญ่แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการประชุมใหญ่ โดยมีลายมือชื่อ สมาชิก ผู้เข้าประชุมประธานในที่ประชุม และผู้จดบันทึก รายงานการประชุมครบถ้วน
- รายการ 1.6 หมายถึง รายการนี้ตรวจสอบได้จากสมุดรายงานการประชุม คณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน ว่ามีรายงานผลการ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เสนอต่อที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการหรือไม่
- รายการ 1.7 หมายถึง สหกรณ์มีหนังสือนำเสนอระเบียบที่สหกรณ์กำหนดขึ้น ถือใช้ให้นายทะเบียนสหกรณ์/กรมส่งเสริมสหกรณ์/กรมตรวจ บัญชีสหกรณ์ ทราบทุกครั้ง

หมวด 2. การจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี

- รายการ 2.1 หมายถึง สหกรณ์มีการบันทึกรายการและให้สมาชิกและพยานลงลายมือ ชื่อในทะเบียนสมาชิก ให้ถูกต้องครบถ้วนทุกครั้งที่มีการรับ สมาชิกใหม่

- รายการ 2.2 หมายถึง สหกรณ์จัดเก็บทะเบียนสมาชิกและทะเบียนหุ้น ไว้ในตู้เก็บเอกสารภายในสำนักงานสหกรณ์ และใส่กุญแจเมื่อสิ้นเวลาทำการ
- รายการ 2.3 หมายถึง ในกรณีที่มีสมาชิกเข้า-ออก สหกรณ์แจ้งรายชื่อพร้อมรายละเอียดของสมาชิกที่เข้าใหม่หรือขอลาออกต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุมัติทุกครั้งตรวจได้จากรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ
- รายการ 2.4 หมายถึง สหกรณ์ต้องบันทึกรายการในทะเบียนหุ้นของสมาชิกทุกครั้งเมื่อสมาชิกมา ถือหุ้น / โอนหุ้น / ถอนหุ้น ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- รายการ 2.5 หมายถึง สหกรณ์มีหนังสือนำเสนอรายงานผลการเปลี่ยนแปลงในทะเบียนหุ้นที่เกิดขึ้นในระหว่างปีที่ผ่านมา ให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์
- รายการ 2.6 หมายถึง สหกรณ์มีการจัดทำรายงานกิจการประจำปีแสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในรอบปีที่ผ่านมาเสนอต่อที่ประชุมใหญ่
- รายการ 2.7 หมายถึง สหกรณ์มีหนังสือนำเสนอรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ ให้นายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการประชุมใหญ่
- รายการ 2.8 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาเอกสารสำคัญของสหกรณ์ และผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง
- รายการ 2.9 หมายถึง สหกรณ์ส่งสำเนาระเบียบที่กำหนดขึ้นต่อให้ฝ่าย / แผนกที่เกี่ยวข้องทราบทุกครั้งที่มีการกำหนดหรือแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบ เช่น ส่งสำเนาระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกให้กับฝ่าย/แผนกสินเชื่อ เป็นต้น

- รายการ 2.10 หมายถึง สหกรณ์มีการจัดหลักประกันการทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์
เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง โดยมี
เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการจัดจ้างถูกต้องสมบูรณ์และ
ครบถ้วน เช่น สัญญาจ้าง หนังสือการค้าประกัน และสัญญา
จ้างเอง เป็นต้น
- รายการ 2.11 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มี
ผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์ และ
ผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง
- รายการ 2.12 หมายถึง สหกรณ์มีการบันทึกรายการทรัพย์สินของสหกรณ์
ในทะเบียนคุมทรัพย์สินถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- รายการ 2.13 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจนับทรัพย์สินของสหกรณ์ทำการ
ตรวจนับทรัพย์สินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี และนำผลการตรวจนับ
มาเทียบกับทะเบียนคุมทรัพย์สินเพื่อยืนยันยอด และบันทึกผล
การตรวจนับไว้เป็นหลักฐาน
- หมวด 3. งานการเงิน**
- รายการ 3.1 หมายถึง สหกรณ์กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน
ขึ้นถือใช้
- รายการ 3.2 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มี
ผู้รับผิดชอบในการรับเงินจ่ายเงินและเก็บรักษาเงิน และผู้ได้รับ
มอบหมายลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง
- รายการ 3.3 หมายถึง คำสั่งของสหกรณ์หรือมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ
ต้องไม่มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบด้านการเงินและด้านการบัญชี
เป็นบุคคลคนเดียว
- รายการ 3.4 หมายถึง สหกรณ์มีเอกสารการรับเงิน – จ่ายเงิน ครบถ้วนและถูกต้อง
เช่นใบสำคัญรับ ใบสำคัญจ่าย และใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น โดย
ในเอกสารดังกล่าวต้องมีลายมือชื่อผู้รับ-จ่ายเงิน ผู้ตรวจ
ผู้อนุมัติครบถ้วนสมบูรณ์ มีการจัดเก็บเอกสารไว้ในตู้เก็บ
เอกสารภายในสำนักงานสหกรณ์ และใส่กุญแจเมื่อสิ้นเวลาทำการ

- รายการ 3.5 หมายถึง ผู้ทำหน้าที่การเงินมีการตรวจนับเงินสดคงเหลือประจำวันและบันทึกผลการตรวจนับในใบสรุปเงินสดคงเหลือประจำวัน เสนอต่อผู้จัดการหรือผู้ได้รับมอบหมาย และมีการตรวจสอบความถูกต้องกับสมุดเงินสด
- รายการ 3.6 หมายถึง สหกรณ์เก็บรักษาเงินสดคงเหลือประจำวันไว้ไม่เกินกว่าระเบียบสหกรณ์ว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากใบสรุปเงินสดคงเหลือประจำวัน และสมุดเงินสด กรณีมีความจำเป็นต้องเก็บเงินสดเกินกว่าระเบียบที่กำหนด ต้องมีการชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นในสมุดเงินสดไว้เป็นหลักฐานด้วย
- รายการ 3.7 หมายถึง สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงินถูกต้อง เป็นปัจจุบันมีหลักฐานการรับและจ่ายใบเสร็จถูกต้องครบถ้วน และมีการจ่ายเรียงตามลำดับเล่มที่
- รายการ 3.8 หมายถึง กรรมการหรือผู้ได้รับมอบหมายให้สุ่มตรวจเงินสด ทำการสุ่มตรวจนับเงินสดคงเหลือประจำวัน แล้วนำยอดเงินที่ตรวจนับได้ไปเปรียบเทียบกับสมุดเงินสดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และรายงานผลการสุ่มตรวจต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการสุ่มตรวจ
- หมวด 4. การจัดทำบัญชี**
- รายการ 4.1 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบด้านการจัดทำบัญชี และผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง
- รายการ 4.2 หมายถึง ผู้รับผิดชอบด้านบัญชีมีการบันทึกรายรับ – จ่ายเงินสดที่เกิดขึ้นให้แล้วเสร็จภายในวันที่มีรายการเกิดขึ้น
- รายการ 4.3 หมายถึง ผู้รับผิดชอบด้านบัญชีมีการบันทึกรายการที่ไม่เกี่ยวกับการรับ – จ่ายเงินสด ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วัน นับแต่วันที่มียาการเกิดขึ้น

- รายการ 4.4 หมายถึง สหกรณ์มีเอกสารประกอบการลงบัญชีครบถ้วน เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบโอนเงิน ใบสำคัญจ่าย เป็นต้น โดยเอกสารดังกล่าวต้องมีลายมือชื่อผู้จ่ายเงิน ผู้รับเงิน ผู้ตรวจ ผู้อนุมัติ ครบถ้วนสมบูรณ์
- รายการ 4.5 หมายถึง สหกรณ์เก็บรักษาสมุดบัญชี และเอกสารประกอบการลงบัญชี ไว้ในตู้เก็บเอกสารภายในสำนักงานสหกรณ์ และใส่กุญแจ เมื่อสิ้นเวลาทำการ
- หมวด 5. การจัดทำงบดุล**
- รายการ 5.1 หมายถึง งบการเงินที่สหกรณ์จะเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ได้ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากผู้สอบบัญชีที่นายทะเบียนสหกรณ์ แต่งตั้ง
- รายการ 5.2 หมายถึง สหกรณ์สามารถเสนองบดุลและขออนุมัติงบดุลต่อที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ได้ ภายใน 150 วัน นับแต่วันสิ้นปี ทางบัญชีของสหกรณ์
- หมวด 6. ธุรกิจสินเชื่อ**
- รายการ 6.1 หมายถึง สหกรณ์กำหนดระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ ขึ้นถือใช้
- รายการ 6.2 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบด้านสินเชื่อ และผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อ รับทราบคำสั่ง
- รายการ 6.3 หมายถึง ผู้รับผิดชอบด้านสินเชื่อบันทึกและตรวจสอบรายการในเอกสารการขอกู้เงิน รวมทั้งดูแลให้ผู้เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อ ในเอกสารต่างๆ เช่น คำขอกู้ สัญญากู้ หนังสือค้ำประกัน และ สัญญาจ้างองค์กรครบถ้วนสมบูรณ์
- รายการ 6.4 หมายถึง สหกรณ์จัดหลักประกันเงินกู้ที่เหมาะสมและถูกต้องตาม ระเบียบสหกรณ์ที่กำหนด และมีการทบทวนความเหมาะสม ของหลักประกันทุกปี

- รายการ 6.5 หมายถึง สหกรณ์บันทึกรายการในทะเบียนหนังสือกู้เงินระยะสั้น – ปานกลาง ถูกต้องเป็นปัจจุบัน
- รายการ 6.6 หมายถึง สหกรณ์บันทึกรายการในทะเบียนการค้าประกันของสมาชิก ถูกต้องเป็นปัจจุบัน
- รายการ 6.7 หมายถึง สหกรณ์นำคำขอกู้เงินของสมาชิกสหกรณ์ทุกรายเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์หรืออนุกรรมการเงินกู้เพื่อพิจารณาอนุมัติ และมีการบันทึกผลการอนุมัติเงินกู้ไว้เป็นหลักฐาน
- รายการ 6.8 หมายถึง สหกรณ์ให้สมาชิกผู้กู้เงินลงลายมือชื่อในใบรับเงินกู้ในวันที่สมาชิกมารับเงินกู้เท่านั้น
- รายการ 6.9 หมายถึง สหกรณ์มีใบรับเงินกู้ซึ่งมีลายมือชื่อผู้รับเงินและมีการลงรายการครบถ้วนและถูกต้อง
- รายการ 6.10 หมายถึง สหกรณ์บันทึกรายการในทะเบียนลูกหนี้เงินกู้รายตัวถูกต้องเป็นปัจจุบัน
- รายการ 6.11 หมายถึง สหกรณ์เก็บสำเนาใบเสร็จรับเงินไว้เป็นหลักฐานทุกครั้งที่ได้รับชำระหนี้จากสมาชิก
- รายการ 6.12 หมายถึง สหกรณ์มีการกำหนดกิจกรรมการเร่งรัดหนี้สินไว้ชัดเจน เช่น กำหนดวัน เวลา และสถานที่ประชุมกลุ่ม เพื่อเร่งรัดหนี้สิน หรือ กำหนดระยะเวลาการส่งใบเตือนให้สมาชิกมาชำระหนี้ เป็นต้น
- รายการ 6.13 หมายถึง สหกรณ์เก็บรักษาหนังสือสำคัญ เช่น คำขอกู้ สัญญากู้ หนังสือกู้ สัญญาค้ำประกัน สัญญาจำนอง และเอกสารสิทธิ์ต่างๆ ไว้ในตู้นิรภัยหรือตู้เก็บเอกสารภายในสำนักงานสหกรณ์ และใส่กุญแจทันทีที่ใช้งานเสร็จ หรืออาจนำฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์
- รายการ 6.14 หมายถึง สหกรณ์มีการคัดแยกหนี้ตามอายุการเป็นหนี้โดยแยกตามประเภทและระยะเวลาการชำระหนี้ เช่น ลูกหนี้การค้า ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาว เป็นต้น

- รายการ 6.15 หมายถึง สหกรณ์จัดทำรายงานสรุปผลการจ่ายเงินกู้ และรับชำระหนี้ระหว่างเดือนเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน
- รายการ 6.16 หมายถึง คณะกรรมการดำเนินการมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบกิจการหรือกรรมการทำการสุ่มสอบทานหนี้เงินกู้ของสมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยอาจกระทำผ่านที่ประชุมกลุ่มหรือทำหนังสือถึงสมาชิกเฉพาะรายที่ต้องการสุ่มตรวจ
- หมวด 7. ธุรกิจการซื้อ**
- รายการ 7.1 หมายถึง สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่ายขึ้นถือใช้
- รายการ 7.2 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้ มีผู้รับผิดชอบด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายชัดเจน และผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง
- รายการ 7.3 หมายถึง สหกรณ์มีข้อมูลความต้องการซื้อสินค้าของสมาชิกสหกรณ์ซึ่งอาจสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม หรือถ้าสำรวจผ่านที่ประชุมกลุ่ม ต้องมีการบันทึกไว้ในสมุดประชุมกลุ่มสมาชิก
- รายการ 7.4 หมายถึง สหกรณ์จัดซื้อสินค้าตามปริมาณและระยะเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการซื้อสินค้าของสมาชิก
- รายการ 7.5 หมายถึง สหกรณ์มีการจัดทำใบสั่งซื้อสินค้าเสนอต่อผู้มีอำนาจอนุมัติ ก่อนสั่งซื้อสินค้าทุกครั้ง และจัดเก็บใบสั่งซื้อสินค้าไว้เป็นหลักฐาน

รายการ 7.6	หมายถึง	สหกรณ์จัดทำเอกสารพร้อมรายละเอียดการขอจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อ และหลักประกันตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการหรือผู้มีอำนาจอนุมัติทุกครั้ง เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อ
รายการ 7.7	หมายถึง	คำสั่งของสหกรณ์หรือมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ต้องไม่มอบหมายให้ผู้จัดซื้อและผู้ตรวจรับสินค้าเป็นบุคคลคนเดียว
รายการ 7.8	หมายถึง	สหกรณ์มีการจัดเก็บสินค้าไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมปลอดภัย และใส่กุญแจเมื่อใช้งานเสร็จหรือเมื่อสิ้นเวลาทำการ
รายการ 7.9	หมายถึง	สหกรณ์มีการบันทึกรายการซื้อและจำหน่ายสินค้าในทะเบียนคุมสินค้าถูกต้องเป็นปัจจุบัน
รายการ 7.10	หมายถึง	สหกรณ์มีการบันทึกรายการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อในทะเบียนเจ้าหนี้การค้าถูกต้องเป็นปัจจุบัน และชำระค่าสินค้าภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยตรวจสอบได้จากใบเสร็จรับเงินและสัญญาซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ
รายการ 7.11	หมายถึง	สหกรณ์มีการบันทึกรายการจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อในทะเบียนลูกหนี้การค้าเป็นปัจจุบัน และมีการติดตามหรือมีหนังสือเตือนให้ลูกหนี้การค้ามาชำระหนี้กับสหกรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด
รายการ 7.12	หมายถึง	สหกรณ์มีเอกสารหลักฐานซึ่งมีลายมือชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสั่งซื้อสินค้าและจำหน่ายสินค้าครบถ้วนถูกต้อง เช่น ใบสั่งซื้อสินค้า ใบส่งสินค้า/ใบกำกับภาษี ใบเสร็จรับเงิน ใบตรวจรับสินค้า เป็นต้น และจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน
รายการ 7.13	หมายถึง	สหกรณ์จัดทำรายงานสรุปผลการจัดซื้อและจำหน่ายสินค้าระหว่างเดือนเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน ตรวจสอบได้จากรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน

- รายการ 7.14 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจนับสินค้าทำการตรวจนับสินค้าคงเหลืออย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และรายงานผลการตรวจนับต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่ทำการตรวจนับ
- รายการ 7.15 หมายถึง ผู้ตรวจนับสินค้าจัดทำและรายงานผลการตรวจนับสินค้าคงเหลือต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการตรวจนับ
- รายการ 7.16 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้สุ่มตรวจนับสินค้าทำการสุ่มตรวจนับสินค้าคงเหลืออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และนำผลการสุ่มตรวจเทียบกับทะเบียนคุมสินค้าและรายงานผลการสุ่มตรวจเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการสุ่มตรวจ
- รายการ 7.17 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้สำรวจสินค้าค้างนาน ถ้าสมั้ย และเสื่อมชำรุด ทำการสำรวจสินค้าค้างนาน ถ้าสมั้ย เสื่อมชำรุด แล้วนำผลการสำรวจเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อขอลดราคาหรือตัดจำหน่าย และบันทึกผลการพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินการในสมุดรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน
- รายการ 7.18 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้สุ่มสอบทานหนี้ ทำการสุ่มตรวจรายการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อกับทะเบียนเจ้าหนี้การค้าและสุ่มตรวจรายการจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อกับทะเบียนลูกหนี้การค้า และรายงานผลการสุ่มตรวจเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการสุ่มตรวจ

หมวด 8. ธุรกิจการขาย

- รายการ 8.1 หมายถึง สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิกขึ้นถือใช้
- รายการ 8.2 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้ มีผู้รับผิดชอบ ด้านการรวบรวมผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์จากสมาชิก และผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง

- รายการ 8.3 หมายถึง สหกรณ์มีข้อมูลความต้องการขายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิกให้แก่สหกรณ์ ซึ่งอาจสำรวจโดยใช้แบบสอบถามหรือสำรวจผ่านที่ประชุมกลุ่มและมีการบันทึกไว้ในสมุดประชุมกลุ่มสมาชิก
- รายการ 8.4 หมายถึง สหกรณ์กำหนดแผนการรับซื้อ และจำหน่ายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก โดยมีรายละเอียดปริมาณผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ ช่วงเวลารับซื้อและจำหน่ายไว้ชัดเจน
- รายการ 8.5 หมายถึง สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณภาพผลิตผลที่รับซื้อหรือที่รวบรวมทุกครั้งและบันทึกผลการตรวจสอบคุณภาพผลิตผลไว้ในเอกสารของสหกรณ์ เช่น บันทึกความขึ้นของข้าวเปลือกไว้ในใบตรวจสอบคุณภาพ หรือใบชั่งน้ำหนัก เป็นต้น
- รายการ 8.6 หมายถึง สหกรณ์มีการจัดทำเอกสารพร้อมรายละเอียดผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ที่ขอจำหน่ายเป็นเงินเชื่อและหลักประกันตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการ หรือ ผู้มีอำนาจอนุมัติเมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจำหน่ายเป็นเงินเชื่อ
- รายการ 8.7 หมายถึง สหกรณ์บันทึกรายการซื้อและจำหน่ายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ในทะเบียนคุมถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- รายการ 8.8 หมายถึง สหกรณ์มีการบันทึกรายการซื้อผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เป็นเงินเชื่อในทะเบียนเจ้าหนี้การค้าและบันทึกรายการจำหน่ายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เป็นเงินเชื่อในทะเบียนลูกหนี้การค้าถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- รายการ 8.9 หมายถึง สหกรณ์มีเอกสารหลักฐานที่มีการลงลายมือชื่อของผู้เกี่ยวข้องกับการซื้อและจำหน่ายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ครบถ้วนและถูกต้อง เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบส่งสินค้า / ใบกำกับภาษี ใบชั่งน้ำหนัก เป็นต้น และจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน

- รายการ 8.10 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจนับผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์คงเหลือ
ทำการตรวจนับผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์คงเหลืออย่างน้อยปีละ 2
ครั้ง และรายงานผลการตรวจนับต่อที่ประชุมคณะกรรมการ
ดำเนินการทุกครั้งที่มีการตรวจนับ
- รายการ 8.11 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้สุ่มตรวจผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ ทำการสุ่ม
ตรวจนับผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์คงเหลือแล้วนำไปเทียบกับ
ทะเบียนคุมผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และ
รายงานผลการสุ่มตรวจต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ
ทุกครั้งที่มีการสุ่มตรวจ
- รายการ 8.12 หมายถึง สหกรณ์จัดทำและรายงานสรุปผลการซื้อ และจำหน่ายผลิตผล
หรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิกระหว่างเดือนต่อที่ประชุม
คณะกรรมการดำเนินการทุกเดือน
- รายการ 8.13 หมายถึง คณะกรรมการดำเนินการมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบกิจการ หรือ
กรรมการทำการสุ่มสอบทานหนี้ค่าผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์กับ
เจ้าหนี้การค้าหรือลูกหนี้การค้ากรณีที่มีการซื้อและจำหน่าย
ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เป็นเงินเชื่อ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และ
รายงานผลการสุ่มสอบทานหนี้ต่อที่ประชุมคณะกรรมการ
ดำเนินการ
- หมวด 9. ธุรกิจการรับฝากเงิน**
- รายการ 9.1 หมายถึง สหกรณ์กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินตามประเภทของ
เงินฝากที่สหกรณ์ดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบจาก
นายทะเบียนสหกรณ์
- รายการ 9.2 หมายถึง สหกรณ์ มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มี
ผู้รับผิดชอบทำหน้าที่รับ-ฝากเงิน และมีการกำหนดวงเงิน
ชั้นสูงในการรับฝาก – ถอนเงินให้กับเจ้าหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมายถือปฏิบัติ และผู้ได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อ
รับทราบคำสั่ง

- รายการ 9.3 หมายถึง คำสั่งของสหกรณ์หรือมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ต้องไม่มอบหมาย ให้ผู้รับ-จ่ายเงิน เป็นบุคคลคนเดียวกับ ผู้ทำบัญชีหรือผู้ทำหน้าที่รับฝากเงิน กรณีสหกรณ์มีเจ้าหน้าที่ จำนวนจำกัดให้คณะกรรมการดำเนินการมีมติมอบหมายให้ กรรมการ หรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้จัดทำเอกสารการรับฝากและ ถอนเงิน
- รายการ 9.4 หมายถึง สหกรณ์มีบัตรตัวอย่างลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงินซึ่ง จัดทำไว้เมื่อสมาชิกมาขอเปิดบัญชีเงินฝากกับสหกรณ์ และ ในการถอนเงินหรือปิดบัญชีเงินฝาก ลายมือชื่อผู้ถอนเงิน หรือ ปิดบัญชีเงินฝากต้องเป็นลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงิน ฝากตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้เท่านั้น
- รายการ 9.5 หมายถึง สมุดคู่ฝากที่สหกรณ์ออกให้กับสมาชิกต้องอยู่กับสมาชิกผู้ฝาก ห้ามมิให้สหกรณ์รับฝากสมุดคู่ฝากจากสมาชิก
- รายการ 9.6 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายรับผิดชอบด้านการรับฝากเงินมีการคัดแยก บัญชีเงินฝากของสมาชิกที่ขาดการติดต่อกับสหกรณ์นานเกิน กว่า 1 ปี แล้วสุ่มตรวจเพื่อเทียบยอดเงินฝากคงเหลือ ใน สมุดคู่ฝากกับยอดในทะเบียนเจ้าหนี้เงินฝาก
- รายการ 9.7 หมายถึง สหกรณ์มีการบันทึกรายการรับฝากเงิน-ถอนเงิน ในทะเบียน เจ้าหนี้เงินฝากถูกต้องเป็นปัจจุบัน
- รายการ 9.8 หมายถึง เจ้าหน้าที่รับฝากเงินมีการตรวจสอบสมุดคู่ฝากกับทะเบียน เจ้าหนี้เงินฝากและเทียบลายมือชื่อผู้ถอนเงินกับตัวอย่าง ลายมือชื่อผู้มีอำนาจถอนเงินทุกครั้งที่มีการถอนเงิน
- รายการ 9.9 หมายถึง สหกรณ์มีหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับการรับฝากเงินที่มีลายมือชื่อ ของผู้เกี่ยวข้องกับการรับฝากเงินครบถ้วน สมบูรณ์ เช่น หนังสือขอเปิดบัญชี ตัวอย่างลายมือชื่อผู้มีอำนาจถอนเงิน/ปิด บัญชีเงินฝาก ใบรับฝากเงินและใบถอนเงิน เป็นต้น และจัดเก็บ ไว้ในตู้เอกสารภายในสำนักงานสหกรณ์และใส่กุญแจเมื่อ สิ้นเวลาทำการ

- รายการ 9.10 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบทะเบียนเจ้าหนี้เงินฝากได้ ตรวจสอบทะเบียนเจ้าหนี้เงินฝากและบัญชีแยกประเภทตาม ความเหมาะสม และรายงานผลการตรวจสอบต่อที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการตรวจสอบ
- รายการ 9.11 หมายถึง สหกรณ์จัดทำและรายงานสรุปผลการรับฝาก – ถอนเงินต่อที่ ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน ตรวจสอบได้จากรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ
- รายการ 9.12 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้สุ่มสอบทานยอดเงินฝาก เมื่อสิ้นปี ทางบัญชีทำการสุ่มสอบทานยอดเงินฝากของสมาชิกเทียบกับ ทะเบียนเจ้าหนี้เงินฝากอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง และรายงานผล การสุ่มสอบทานยอดเงินฝากต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการทุกครั้งที่มีการสุ่มสอบทานยอด

หมวด 10. ธุรกิจแปรรูป

- รายการ 10.1 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มี ผู้รับผิดชอบด้านการแปรรูปและผู้ได้รับมอบหมายลง ลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง
- รายการ 10.2 หมายถึง สหกรณ์กำหนดแผนปฏิบัติงานด้านการแปรรูปที่สอดคล้องกับ แผนการจัดหาวัตถุดิบ แผนการผลิต และแผนการจัดจำหน่าย
- รายการ 10.3 หมายถึง ผู้รับผิดชอบด้านการจัดซื้อวัตถุดิบหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ แปรรูปเป็นเงินเชื่อจัดทำรายละเอียดการซื้อหรือจำหน่าย ผลิตผล หรือผลิตภัณฑ์เป็นเงินเชื่อเสนอต่อที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการ
- รายการ 10.4 หมายถึง ผู้รับผิดชอบด้านการแปรรูปมีการตรวจสอบคุณภาพของ วัตถุดิบก่อนแปรรูป และตรวจสอบคุณภาพของผลิตผลหรือ ผลิตภัณฑ์หลังแปรรูปเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- รายการ 10.5 หมายถึง สหกรณ์จัดเก็บวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปไว้ในสถานที่ ที่เหมาะสมปลอดภัยและมีการใส่กุญแจทุกครั้งเสร็จสิ้น การทำงาน

รายการ 10.6	หมายถึง	สหกรณ์บันทึกรายการรับ-จ่ายวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์แปรรูปในทะเบียนคุมถูกต้องเป็นปัจจุบัน
รายการ 10.7	หมายถึง	สหกรณ์บันทึกรายการในทะเบียนเจ้าหนี้การค้า หรือทะเบียนลูกหนี้การค้าถูกต้องเป็นปัจจุบัน
รายการ 10.8	หมายถึง	สหกรณ์มีหลักฐานเอกสารที่มีลายมือชื่อของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อวัตถุดิบ การเบิกวัตถุดิบ (จากสต็อก) การแปรรูป และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ครบถ้วนถูกต้องและจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน
รายการ 10.9	หมายถึง	ผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจนับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปคงเหลือทำการตรวจนับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปคงเหลือแล้วนำไปเทียบกับทะเบียนคุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และรายงานผลการตรวจนับต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการตรวจนับ
รายการ 10.10	หมายถึง	สหกรณ์จัดทำและรายงานสรุปผลการแปรรูปต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน หรือตามรอบการผลิตและจำหน่าย
รายการ 10.11	หมายถึง	ผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบและดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูป ตรวจสอบ ดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งาน และบันทึกผลการตรวจสอบไว้เป็นหลักฐาน
รายการ 10.12	หมายถึง	ผู้ได้รับมอบหมายให้สุ่มสอบทานหนี้ซื้อวัตถุดิบและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นเงินเชื่อทำการสุ่มสอบทานหนี้กับเจ้าหนี้การค้า และลูกหนี้การค้าอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และรายงานผลการสุ่มสอบทานหนี้ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการสุ่มสอบทานหนี้

หมวด 11. การจัดสวัสดิการ

- รายการ 11.1 หมายถึง สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกสหกรณ์ขึ้นถือใช้
- รายการ 11.2 หมายถึง สหกรณ์มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบด้านการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและผู้ได้รับมอบหมายได้ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง
- รายการ 11.3 หมายถึง สหกรณ์กำหนดเรื่องการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีเพื่อสมทบเป็นทุนสวัสดิการให้กับสมาชิกไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ หมวด 4 การดำเนินงาน หัวข้อการจัดสรรกำไรสุทธิ
- รายการ 11.4 หมายถึง สหกรณ์บันทึกรายการในทะเบียนคุมการจ่ายเงินสวัสดิการแยกตามประเภทสวัสดิการที่จ่ายให้แก่สมาชิกถูกต้องเป็นปัจจุบัน
- รายการ 11.5 หมายถึง สหกรณ์มีเอกสารหลักฐานการขอรับและจ่ายสวัสดิการครบถ้วนถูกต้องตามระเบียบสหกรณ์ที่กำหนดและจัดเก็บไว้ในตู้เก็บเอกสารภายในสำนักงานสหกรณ์และใส่กุญแจเมื่อสิ้นเวลาทำการ
- รายการ 11.6 หมายถึง สหกรณ์จัดทำรายการรับ-จ่ายเงินสวัสดิการและเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการรับ-จ่ายเงินสวัสดิการ ตรวจสอบได้จากรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ
- รายการ 11.7 หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายให้สุ่มสอบทานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ ทำการสุ่มตรวจการรับหรือการจ่ายเงินสวัสดิการ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบสหกรณ์ที่กำหนดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และรายงานผลการสุ่มสอบทานต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกครั้งที่มีการสุ่มสอบทาน

หมวด 12. อื่นๆ

- รายการ 12.1 หมายถึง ถ้าข้อบังคับสหกรณ์หมวด 11 ข้อเบ็ดเสร็จ ระเบียบของสหกรณ์กำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น สหกรณ์ต้องกำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่นขึ้นถือใช้ให้ถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด แม้จะไม่มี การรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่นก็ตาม
- รายการ 12.2 หมายถึง ถ้าข้อบังคับสหกรณ์หมวด 11 ข้อเบ็ดเสร็จ ระเบียบของสหกรณ์กำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน สหกรณ์ต้องกำหนดระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินขึ้นถือใช้ให้ถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด แม้จะไม่มี การให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินก็ตาม

หมวด 13. การจัดทำแผน

- รายการ 13.1 หมายถึง ในปีปัจจุบันสหกรณ์มีการจัดทำแผนกลยุทธ์และหรือโครงการแล้วนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยตรวจสอบได้จากสมุดบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แผนและหรือโครงการ
- รายการ 13.2 หมายถึง สหกรณ์นำแผนกลยุทธ์และหรือโครงการที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติ ในปีปัจจุบันตรวจสอบได้จากสมุดบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์
- รายการ 13.3 หมายถึง สหกรณ์มีการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามแผนและหรือโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่ประชุมมีการพิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขแผนและหรือโครงการ ตรวจสอบได้จากสมุดบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

รายการ 13.4 หมายถึง สหกรณ์มีการปฏิบัติตามแนวทางการปรับปรุง/แก้ไขแผนและหรือโครงการที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์กำหนด ตรวจสอบได้จากสมุดบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

หมวด 14. การแก้ไขข้อบกพร่อง

รายการ 14.1 หมายถึง สหกรณ์นำหนังสือของผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี สหกรณ์นายทะเบียนสหกรณ์ แจ้งเรื่องให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือน ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณากำหนดแนวทางการแก้ไขและได้บันทึกไว้ในสมุดรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

รายการ 14.2 หมายถึง สหกรณ์มีการแก้ไขข้อบกพร่องตามหนังสือของผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์ และรายงานผลการแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ทราบทุกเดือนจนกว่าจะแก้ไขแล้วเสร็จ

หมวด 15. การมีส่วนร่วม

รายการ 15.1 หมายถึง สหกรณ์ให้การสนับสนุนด้านต่างๆ แก่กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ กลุ่มอาชีพต่างๆ โดยการสนับสนุนดังกล่าวจะเป็นตัวเงิน หรือ ไม่เป็นตัวเงินก็ได้

รายการ 15.2 หมายถึง การคำนวณค่าเฉลี่ยปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ต่อเดือนให้เก็บข้อมูลปริมาณธุรกิจจากงบทดลองหรือสรุปรายรับ-รายจ่ายประจำเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม – สิงหาคม พ.ศ. 2549 และเดือนมกราคม – สิงหาคม พ.ศ. 2550 (ปีละ 8 เดือน) นำ 8 ไปหารผลรวมปริมาณธุรกิจที่ได้ จะได้ค่าเฉลี่ยปริมาณธุรกิจต่อเดือนของแต่ละปี แล้วเปรียบเทียบว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง ถ้าค่าเฉลี่ยของปี 2550 มากกว่าค่าเฉลี่ยของปี 2549 ให้ทำ

เครื่องหมาย \checkmark ในช่องเพิ่มขึ้น / ปฏิบัติ

ตัวอย่าง

สหกรณ์ ก.	มกราคม – สิงหาคม 2550	มกราคม – สิงหาคม 2549
ปริมาณธุรกิจรวม	120 ล้านบาท	100 ล้านบาท
จำนวนเดือนที่ทำธุรกิจ	8 เดือน	8 เดือน
ค่าเฉลี่ยต่อเดือน	$\frac{120}{8} = 15$ ล้านบาท	$\frac{100}{8} = 12.50$ ล้านบาท
	8	8

แสดงว่า ปริมาณ ธุรกิจของสหกรณ์เฉลี่ยต่อเดือน ปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ดังนั้น ต้องทำเครื่องหมาย \checkmark ในช่อง เพิ่มขึ้น / ปฏิบัติ

รายการ 15.3 หมายถึง

การคำนวณ ค่าเฉลี่ยจำนวนกรรมการที่เข้าประชุม คณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน ให้เก็บข้อมูลจำนวนกรรมการสหกรณ์ที่เข้าประชุมในแต่ละเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม – สิงหาคม พ.ศ. 2549 และเดือนมกราคม – สิงหาคม พ.ศ.2550 (ปีละ 8 เดือน) นำ 8 ไปหารผลรวมจำนวนกรรมการที่เข้าประชุม จะได้ค่าเฉลี่ยจำนวนกรรมการที่เข้าประชุมต่อเดือนของแต่ละปี แล้วเปรียบเทียบว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง ถ้าค่าเฉลี่ยของ ปี 2550 มากกว่าค่าเฉลี่ยของ ปี 2549 ให้ทำเครื่องหมาย \checkmark ในช่องเพิ่มขึ้น / ปฏิบัติ

ตัวอย่าง

สหกรณ์ ก.	มกราคม – สิงหาคม 2550	มกราคม – สิงหาคม 2549
มีคณะกรรมการดำเนินการ	15 คน	15 คน
มีการประชุมคณะกรรมการ	8 ครั้ง	8 ครั้ง
จำนวนกรรมการที่เข้าประชุม ทุกครั้งรวมกัน	100	110
ค่าเฉลี่ยต่อเดือน	$\frac{100}{8} = 12.50$	$\frac{110}{8} = 13.75$
	8	8

แสดงว่า จำนวนกรรมการของสหกรณ์ที่เข้าประชุมเฉลี่ยต่อเดือน ปี 2550 ลดลงจากปี 2549 ดังนั้น ต้องทำเครื่องหมาย \checkmark ในช่อง ลดลง / ไม่ปฏิบัติ

- รายการ 15.4 หมายถึง การพิจารณากำหนดแผนการปฏิบัติงานประจำปีของสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ และผู้รับผิดชอบธุรกิจต่างๆ ในสหกรณ์ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและ กำหนดแผน
- รายการ 15.5 หมายถึง การประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือน คณะกรรมการและฝ่ายจัดการของสหกรณ์มีส่วนร่วมและแสดง ความคิดเห็นต่อที่ประชุม และมีการจดบันทึกไว้ในสมุดบันทึก รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

แบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์.....จำกัด
จังหวัด.....

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ
1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน		
1.1 สหกรณ์นำคำแนะนำแนวทางการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์เสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและที่ประชุมมีมติให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ		
1.2 ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน		
1.3 ถ้ามีปัญหาในการปฏิบัติตามแผนงานประจำปีของสหกรณ์ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการได้มีการกำหนดมาตรการปรับปรุงแก้ไข		
1.4 ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการเสนอขบถทดลองหรือรายรับ-รายจ่าย ของสหกรณ์ต่อที่ประชุมเป็นประจำทุกเดือน		
1.5 สหกรณ์มีการบันทึกรายงานการประชุมใหญ่ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ให้ถูกต้องสมบูรณ์		
1.6 คณะกรรมการดำเนินการควบคุมให้ฝ่ายจัดการหรือคณะอนุกรรมการหรือกรรมการที่ได้รับมอบหมายดำเนินการเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด		
1.7 สหกรณ์ได้สำนาระเบียบต่างๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้นถือใช้ให้นายทะเบียนสหกรณ์/กรมส่งเสริมสหกรณ์/กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทราบ		
2. การจัดทำทะเบียนและการจัดทำรายงานประจำปี		
2.1 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกทุกครั้งที่มีการรับสมาชิกใหม่		
2.2 สหกรณ์เก็บรักษาทะเบียนสมาชิกและทะเบียนหุ้นให้อยู่ในที่ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์		

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ
2.3 สหกรณ์มีการรายงานผลการเข้า-ออก พร้อมรายละเอียดของสมาชิกให้คณะกรรมการดำเนินการทราบทุกครั้งที่มีการประชุมประจำเดือน		
2.4 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนหุ้นทุกครั้งที่มีการถือหุ้น/ถอนหุ้น/โอนหุ้น		
2.5 สหกรณ์มีการรายงานการเปลี่ยนแปลงในทะเบียนหุ้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์		
2.6 ในการประชุมใหญ่สหกรณ์มีการจัดทำรายงานประจำปีแสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์เสนอที่ประชุมใหญ่		
2.7 สหกรณ์ได้ส่งสำเนารายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ให้นายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการประชุมใหญ่		
2.8 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเก็บรักษาเอกสารสำคัญของสหกรณ์ เช่น กฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับสหกรณ์ ระเบียบสหกรณ์ ใบสำคัญรับจดทะเบียนระเบียน คำสั่งนายทะเบียน เอกสารสิทธิ์ที่ใช้เป็นหลักประกันการทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์และลูกจ้าง		
2.9 สหกรณ์ได้มีการสำเนาระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้ฝ่าย/แผนก ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานนั้นๆ ถือปฏิบัติ		
2.10 สหกรณ์มีการจัดหลักประกันการทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ครบถ้วนทุกคน		
2.11 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบดูแลรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์		
2.12 สหกรณ์ได้จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินของสหกรณ์ให้เป็นปัจจุบัน		

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ
2.13 สหกรณ์จัดให้มีการตรวจนับทรัพย์สินและยื่นยันยอดจากการตรวจนับทรัพย์สินกับทะเบียนคุมทรัพย์สินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี		
3. งานการเงิน		
3.1 สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน		
3.2 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน		
3.3 สหกรณ์ได้แยกเจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชีออกจากกัน		
3.4 สหกรณ์มีเอกสารการรับ-จ่ายเงิน ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นไปตามระเบียบ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย		
3.5 สหกรณ์มีการตรวจนับเงินสดคงเหลือเมื่อสิ้นเวลาทำการ เพื่อยืนยันยอดกับบัญชีเงินสด		
3.6 สหกรณ์มีการเก็บรักษาเงินสดในมือในแต่ละวันตามระเบียบที่กำหนด		
3.7 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงินและมีการทำทะเบียนคุมเป็นปัจจุบัน		
3.8 สหกรณ์จัดให้มีกรรมการและหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสุ่มตรวจเงินสดในมือเพื่อสอบทานยอดกับสมุดเงินสด		
4. การจัดทำบัญชี		
4.1 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการทำบัญชี		
4.2 สหกรณ์มีการบันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับกระแสเงินสดในวันที่มีรายการเกิดขึ้น		
4.3 สหกรณ์มีการบันทึกรายการบัญชีที่ไม่เกี่ยวกับกระแสเงินสด ภายใน 3 วัน นับแต่วันที่มียาการเกิดขึ้น		
4.4 การลงบัญชีของสหกรณ์ สหกรณ์มีเอกสารประกอบการลงบัญชีถูกต้องครบถ้วน		

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ
4.5 สหกรณ์เก็บรักษาสมุดบัญชีและเอกสารประกอบ การลงบัญชีไว้ในที่ปลอดภัย		
5. การจัดทำบดุล 5.1 ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและให้ความเห็นงบการเงิน ก่อนเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ		
5.2 สหกรณ์ได้ขออนุมัติงบดุลจากที่ประชุมใหญ่ ภายใน 150 วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี		

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
6. ธุรกิจสินเชื่อ			
6.1 สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการให้ สินเชื่อ			
6.2 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบทำ หน้าที่ด้านสินเชื่อ			
6.3 สหกรณ์ลงรายการในคำขอกู้ สัญญากู้ ครบถ้วน และถูกต้อง			
6.4 สหกรณ์มีการจัดหลักประกันเงินกู้เป็นไปตาม ระเบียบที่กำหนด			
6.5 สหกรณ์ได้จัดทำทะเบียนหนังสือกู้เงินระยะสั้น ปานกลาง ให้เป็นปัจจุบัน			
6.6 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนการค้ำประกัน ให้เป็นปัจจุบัน			
6.7 เงินกู้ทุกสัญญาต้องผ่านการอนุมัติก่อนจ่ายเงินกู้			
6.8 สมาชิกจะลงลายมือชื่อในใบรับเงินกู้ เมื่อรับเงินกู้ เท่านั้น			
6.9 หลักฐานการจ่ายเงินกู้มีข้อมูลถูกต้องและ ครบถ้วน			
6.10 สหกรณ์จัดทำทะเบียนลูกหนี้ให้เป็นปัจจุบัน			
6.11 สหกรณ์มีหลักฐานการรับชำระหนี้ครบถ้วน			
6.12 สหกรณ์มีแผนปฏิบัติการเร่งรัดหนี้สิน			
6.13 สหกรณ์เก็บรักษาเอกสารสิทธิ์ที่ใช้ค้ำประกัน เงินกู้และหลักฐานเกี่ยวกับการให้เงินกู้ไว้ในที่ ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์			
6.14 สหกรณ์มีการแยกอายุหนี้			

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
6.15 สหกรณ์มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการให้ สินเชื่อต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ประจำเดือน			
6.16 สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง			

- หมายเหตุ 1. สหกรณ์ที่ไม่ทำธุรกิจสินเชื่อ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำ
รายการนี้ทั้งหมดทุกรายการ**
2. สหกรณ์ที่ทำธุรกิจสินเชื่อ (ที่มีการจ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิก) ให้ทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่อง **ปฏิบัติ/มี หรือ ไม่ปฏิบัติ เท่านั้น**

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
7. ธุรกิจการซื้อ			
7.1 สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดหา			
7.2 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการ จัดหาสินค้ามาจำหน่าย			
7.3 สหกรณ์มีการสำรวจความต้องการสินค้า จากสมาชิก			
7.4 สหกรณ์มีการจัดซื้อสินค้าตามความต้องการของ สมาชิก			
7.5 สหกรณ์มีการอนุมัติก่อนการจัดซื้อสินค้า			
7.6 สหกรณ์มีการอนุมัติก่อนการจำหน่ายสินค้าเป็น เงินเชื่อ			
7.7 ผู้ทำหน้าที่ในการจัดซื้อสินค้าและผู้ทำหน้าที่ ตรวจรับสินค้าต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกัน			

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
7.8 สหกรณ์จัดเก็บสินค้าไว้ในที่ปลอดภัย			
7.9 สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุมสินค้าให้เป็นปัจจุบัน			
7.10 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่การค้า เป็นปัจจุบันและส่งชำระหนี้ตามสัญญา			
7.11 สหกรณ์จัดทำทะเบียนย่อยลูกหนี้การค้า เป็นปัจจุบันและติดตามการชำระหนี้ของ ลูกหนี้การค้าให้เป็นไปตามสัญญา			
7.12 สหกรณ์มีหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อ สินค้าและจำหน่ายสินค้าถูกต้องครบถ้วน			
7.13 สหกรณ์มีการรายงานผลการจัดหาและจำหน่าย สินค้าต่อคณะกรรมการดำเนินการ			
7.14 สหกรณ์มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นประจำ			
7.15 สหกรณ์มีการรายงานผลการตรวจนับสินค้า คงเหลือต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ			
7.16 สหกรณ์มีการสุ่มตรวจนับสินค้านับยื่นขอตรวจ การตรวจนับกับทะเบียนคุม			
7.17 สหกรณ์มีการสำรวจสินค้าเก่าเก็บเสื่อมชำรุด เสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อขอ ลดราคาและหรือตัดจำหน่าย			
7.18 สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้ กรณีที่มีการ ซื้อขายเป็นเงินเชื่อ			

- หมายเหตุ 1. สหกรณ์ที่ไม่ทำธุรกิจการค้าซื้อ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ทั้งหมดทุกรายการ**
2. สหกรณ์ที่ทำธุรกิจการค้าซื้อ แต่ไม่มีการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ในรายการ 7.10 และ 7.18**
3. สหกรณ์ที่ทำธุรกิจการค้าซื้อ แต่ไม่มีการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ในรายการ 7.6 , 7.11 , 7.18**

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
8. ธุรกิจการขาย			
8.1 สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก			
8.2 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์			
8.3 สหกรณ์มีการสำรวจความต้องการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก			
8.4 สหกรณ์มีการกำหนดแผนปฏิบัติการในการรับซื้อผลผลิต			
8.5 สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตที่รวบรวม			
8.6 ก่อนขายผลผลิตเป็นเงินเชื่อต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ/อนุกรรมการ			
8.7 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมผลผลิตให้เป็นปัจจุบัน			
8.8 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่และหรือลูกหนี้กรณีซื้อขายเป็นเงินเชื่อให้เป็นปัจจุบัน			
8.9 สหกรณ์มีหลักฐานเกี่ยวกับการจัดซื้อและการจำหน่ายผลผลิตถูกต้องครบถ้วน			
8.10 มีการตรวจนับผลผลิตคงเหลือ			
8.11 มีการสุ่มตรวจผลผลิตคงเหลือเพื่อยืนยันยอดการตรวจนับกับทะเบียนคุม			
8.12 สหกรณ์มีการรายงานผลของธุรกิจรวบรวมต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ			
8.13 สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานหนี้กรณีซื้อขายเป็นเงินเชื่อ			

- หมายเหตุ 1. สหกรณ์ที่ไม่ทำธุรกิจการขาย ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ทั้งหมดทุกรายการ
2. สหกรณ์ที่ทำธุรกิจการขาย แต่ไม่มีการซื้อผลิตผลและผลิตภัณฑ์จากสมาชิกเป็นเงินเชื่อ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ในรายการ 8.8 , 8.13
3. สหกรณ์ที่ทำธุรกิจการขาย แต่ไม่มีการขายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เป็นเงินเชื่อ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ในรายการ 8.6 , 8.8 , 8.13

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้
9. ธุรกิจการรับฝากเงิน			
9.1 สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือฝากประจำถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด			
9.2 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่รับฝากเงินและอนุมัติให้ถอนเงินภายในวงเงินที่กำหนด			
9.3 เจ้าหน้าที่รับฝากเงิน เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของสหกรณ์ต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียว			
9.4 สหกรณ์มีตัวอย่างลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงินในการเปิดบัญชีเงินฝากครั้งแรกและการถอนเงินหรือการปิดบัญชีเงินฝากกระทำได้โดยผู้มีอำนาจถอนเงินตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้			
9.5 สหกรณ์ออกสมุดคู่ฝากให้ผู้ฝากยืมถือไว้ ห้ามฝากสหกรณ์			
9.6 สหกรณ์มีการสุ่มตรวจบัญชีเงินฝากของสมาชิกที่ขาดการติดต่อกับสหกรณ์เกิน 1 ปี			

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
9.7 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนย้อยเจ้าหน้าที่เงินฝาก รายตัว			
9.8 สหกรณ์มีการตรวจสอบสมุดคู่ฝากกับ ทะเบียนย้อย			
เจ้าหน้าที่เงินฝาก และตัวอย่างลายมือชื่อทุกครั้ง ถูกต้องครบถ้วน			
9.10 สหกรณ์มีการตรวจสอบทะเบียนย้อยเจ้าหน้าที่ เงินฝากและบัญชีแยกประเภทเป็นประจำ			
9.11 สหกรณ์มีการรายงานผลการรับฝากเงินของ สหกรณ์ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ			
9.12 สหกรณ์มีการสุ่มสอบทานและยืนยันยอดเงินฝาก ของสมาชิกกับทะเบียนเจ้าหน้าที่เงินฝากรายตัว เมื่อสิ้นปีทางบัญชี			

- หมายเหตุ 1. สหกรณ์ที่ไม่ทำธุรกิจรับฝากเงิน ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำ
รายการนี้ทั้งหมดทุกรายการ**
2. สหกรณ์ที่ทำธุรกิจรับฝากเงิน ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **ปฏิบัติ/มี หรือ
ไม่ปฏิบัติ เท่านั้น**

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
10. ธุรกิจแปรรูป			
10.1 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายบุคคลรับผิดชอบ ด้านการแปรรูป			
10.2 สหกรณ์มีแผนปฏิบัติงานด้านการผลิต ด้านการจัดหาวัตถุดิบ ด้านการจำหน่าย ให้สอดคล้องกับกำลังการผลิต			
10.3 ก่อนการซื้อวัตถุดิบหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ แปรรูปเป็นเงินเชื่อต้องได้รับอนุมัติจาก คณะกรรมการ/อนุกรรมการ			
10.4 สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ หรือผลิตภัณฑ์แปรรูปให้เป็นไปตามมาตรฐาน			
10.5 สหกรณ์มีการจัดเก็บวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ แปรรูปไว้ในที่ปลอดภัย			
10.6 สหกรณ์มีการจัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบและ ผลิตภัณฑ์แปรรูปให้เป็นปัจจุบัน			
10.7 สหกรณ์จัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ กรณีซื้อ-ขายเป็นเงินเชื่อให้เป็นปัจจุบัน			
10.8 สหกรณ์มีหลักฐานและเอกสารเกี่ยวกับ การจัดซื้อวัตถุดิบ และที่เกี่ยวข้องกับการ ผลิตจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปถูกต้อง			
10.9 สหกรณ์มีการตรวจนับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ แปรรูปคงเหลือเป็นประจำ			
10.10 สหกรณ์มีการรายงานผลธุรกิจแปรรูปต่อ ที่ประชุมคณะกรรมการเป็นประจำ			

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
10.11 สหกรณ์มีการตรวจสอบและดูแลรักษาวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปให้ครบถ้วน พร้อมจะใช้งาน			
10.12 สหกรณ์มีการส่วมทานหนี้ กรณีซื้อ-ขาย เป็นเงินเชื่อ			

- หมายเหตุ 1. สหกรณ์ที่ไม่ทำธุรกิจแปรรูป ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำ
รายการนี้ทั้งหมดทุกรายการ**
2. สหกรณ์ที่ทำธุรกิจแปรรูป แต่ไม่มีการซื้อหรือขายเป็นเงินเชื่อ ให้ทำเครื่องหมาย
✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ในรายการ 10.3 , 10.7 , 10.12**

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
11. การจัดสวัสดิการ			
11.1 สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการ จัดสวัสดิการ			
11.2 สหกรณ์มีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ ด้านการจัดสวัสดิการให้สมาชิก			
11.3 สหกรณ์กำหนดการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อการ จัดสวัสดิการให้สมาชิกไว้ในข้อบังคับของ สหกรณ์			
11.4 สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุม จำแนกตามประเภท ของสวัสดิการให้เป็นปัจจุบัน			

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
11.5 สหกรณ์มีหลักฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบที่กำหนดและเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์			
11.6 มีการรายงานผลการจัดสวัสดิการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน			
11.7 มีการสุ่มตรวจสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด			

- หมายเหตุ
1. ถ้าสหกรณ์มีการกำหนดการจัดสวัสดิการไว้ในข้อบังคับ และมีการกำหนดระเบียบขึ้นถือใช้ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ปฏิบัติ/มี หรือ ไม่ปฏิบัติ เท่านั้น
 2. ถ้าสหกรณ์มีการกำหนดการจัดสวัสดิการไว้ในข้อบังคับ แต่ไม่ได้กำหนดระเบียบขึ้นถือใช้ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง สหกรณ์ไม่ปฏิบัติในรายการ **11.1** สำหรับรายการที่เหลือ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ปฏิบัติ/มี หรือ ไม่ปฏิบัติ
 3. ถ้าสหกรณ์ไม่มีการกำหนดการจัดสวัสดิการไว้ในข้อบังคับ และไม่มีการจ่ายเงินสวัสดิการให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ทั้งหมดทุกรายการ

รายการ	ปฏิบัติ/มี	ไม่ปฏิบัติ	สหกรณ์ ไม่ได้ทำ รายการนี้
12. อื่นๆ			
12.1 สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการ รับฝากเงินจากสหกรณ์อื่นถูกต้องตามที่ นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด			
12.2 สหกรณ์ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการ ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ถูกต้องตามที่ นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด			

- หมายเหตุ**
- ถ้าข้อบังคับของสหกรณ์กำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น ระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน และสหกรณ์มีการกำหนดระเบียบขึ้นถือใช้ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **ปฏิบัติ/มี** หรือ **ไม่ปฏิบัติ** เท่านั้น
 - ถ้าข้อบังคับของสหกรณ์ไม่ได้กำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น ระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน และสหกรณ์ไม่ได้รับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น หรือให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **สหกรณ์ไม่ได้ทำรายการนี้ ทั้ง 2 รายการ**

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ
13. การจัดทำแผน		
13.1 สหกรณ์มีการจัดทำแผน และหรือ โครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์		
13.2 แผนและหรือโครงการของสหกรณ์มีการนำไปปฏิบัติ		
13.3 สหกรณ์มีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือนและที่ประชุมมีการพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุง/แก้ไข หากมีปัญหาหรืออุปสรรค		

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ
13.4 สหกรณ์ดำเนินการตามแผนและหรือโครงการที่ได้มีการปรับปรุง/แก้ไข		
14. การแก้ไขข้อบกพร่อง 14.1 สหกรณ์นำเอกสารแจ้งเรื่องการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้ตรวจการสหกรณ์หรือผู้สอบบัญชีสหกรณ์เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการมีการพิจารณา กำหนดแนวทางแก้ไข 14.2 สหกรณ์มีการแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อ 1) และรายงานผลการแก้ไขให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ทราบทุกเดือนจนกว่าจะแก้ไขแล้วเสร็จ		

หมายเหตุ ในกรณีที่ไม่มีกรแจ้งเรื่องข้อบกพร่องของผู้ตรวจการสหกรณ์ หรือผู้สอบบัญชีสหกรณ์ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องปฏิบัติ/มี ทั้ง 2 รายการ

รายการ	ปฏิบัติ / มี	ไม่ปฏิบัติ
15. การมีส่วนร่วม 15.1 สหกรณ์ให้การสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มสมาชิก เช่น กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ และกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น		

รายการ	ผลการปฏิบัติ	
	เพิ่มขึ้น/ ปฏิบัติ	ลดลง / ไม่ปฏิบัติ
15. การมีส่วนร่วม (ต่อ)		
15.2 ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์เฉลี่ยต่อเดือนในปีปัจจุบัน เทียบกับปีก่อน		
15.3 จำนวนกรรมการของสหกรณ์ที่มาประชุมเฉลี่ยต่อเดือน ในปีปัจจุบันเทียบกับปีก่อน		
15.4 การกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีของสหกรณ์ คณะกรรมการและฝ่ายจัดการร่วมกันกำหนดแผน		
15.5 ในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน ของสหกรณ์ กรรมการและฝ่ายจัดการมีการแสดง ความคิดเห็น		

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวลักษณีย์ มูลเมือง
วัน เดือน ปีเกิด	6 มกราคม 2533
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปีพุทธศักราช 2556
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ

